

— PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM —
— V PÍSKU —
— V ROCE 2012 —

— PÍSEK 2013 —

ISBN 978-80-86193-38-0

MILÍ PŘÁTELÉ PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA V PÍSKU !

Rok, který jsme před několika týdny uzavřeli, znamenal pro zaměstnance našeho muzea velké pracovní nasazení. Hlavním úkolem bylo vybudovat novou vlastivědnou expozici v Památníku města Protivína. Ta stávající, otevřená v roce 1989, již značně zastarala a pro odborné pracovníky to byla výzva. Ve výběrovém řízení zvítězil návrh manželů Krausových z Tábora. Díky pochopení starosty města Protivína Jaromíra Hlaváče se podařilo zrealizovat většinu stavebních prací potřebných pro nové expoziční řešení. Expozice byla otevřena 24. července pro částečný provoz a slavnostně pak 25. srpna v rámci Městských slavností protivínských.

Další velkou akcí bylo vykácení stromů na nádvoří muzea a vysazení nových. V roce 1992 byly na místě jednotlivých gotických pilířů nádvoří bývalého hradu vysazeny plané třešně křovité, které však z větší části měly proschlé koruny, druhotně napadené houbovými chorobami. Památkáři a odbor životního prostředí se shodli, že je třeba je nahradit jiným druhem, a to jeřábem černým. Nové stromy jsme objednali ve firmě Školky Litomyšl, kde je museli naroubovat na kmínky 220 centimetrů vysoké. O náročné pokácení se na přelomu října a listopadu postarali pracovníci muzejní údržby Leoš Bolardt a Lukáš Faktor a nové stromy vysadila firma paní Miluše Lisové z Křešic, která se stará o údržbu zeleně na nádvoří.

Leoš Bolardt a Lukáš Faktor při kácení stromů na nádvoří muzea. Foto V. Komarová

Celou druhou polovinu roku měli napilno archeologové, a to zejména vzhledem k rozsáhlému záchrannému výzkumu pravěkých a středověkých objektů v rámci zasíťování budoucích parcel na kraji obce Albrechtice nad Vltavou. Archeologové realizovali v letošním roce řadu akcí, a to včetně zajišťování Muzejní noci, která tentokrát proběhla v pátek 1. června ve znamení „Zpět do pravěku“. Uvedla ji vernisáž obrazů Libora Baláka s motivy pravěkého života. V celém muzeu včetně nádvoří probíhaly aktivity skupin i jednotlivců, kteří předváděli rozličné pravěké techniky. Součástí programu bylo i slavnostní uvedení unikátního exponátu, meče liptovského typu (stal se akvizicí roku 2010) do stálé expozice muzea. Protože v době, kdy se konala Muzejní noc, probíhala v Malých výstavních síních výstava kávovarů ze soukromé sbírky Pavla Maliny, uskutečnila se v přednáškovém sále za velkého zájmu návštěvníků kávová show profesionálního baristy Michala Křišky i příprava kávy tradičním súdanským způsobem, kterou vařila slečna Thuria Salih Mohamed Adam.

Při muzejní noci představil ředitel muzea honorárního konzula Súdánské republiky PhDr. Petra Pelikána a slečnu Thuriu Salih Mohamed Adam, která pro návštěvníky připravovala tradičním súdanským způsobem černou kávu. Foto V. Komasová

Nejen muzejní noc přilákala množství spokojených návštěvníků. Mimo tradiční stálé expozice mohli zájemci navštívit 24 přednášek, 26 výstav, dvě nedělní literární odpoledne v Heydukově památníku, festival ptactva, vítání ptačího zpěvu, kroužkování ptáků na rybníku Řežabinec, mineralogickou burzu, jihočeskou folklórní abecedu, vernisáže výstav a doprovodné programy k nim, speciální programy konci-

pované pro školy aj. Odborní pracovníci rovněž přednášeli mimo muzeum v různých organizacích. Zkrátka celková návštěvnost za rok 2012 činila 28 450 osob, což je o celých 136 návštěvníků méně než v roce minulém. Samozřejmě bychom rádi počet zájemců o muzejní činnost zvyšovali, ale v době, kdy lidé obracejí každou korunu a návštěvnost v podobných organizacích, jako je naše, klesá, považují tento stav za dobrý.

Nejúspěšnější výstavou letošního roku byla „Bohatá řeka“, prezentace řeky Otavy, která protéká nejen městem, ale prakticky celým Prácheňskem. Jejím autorem byl etnograf Mgr. Jan Kouba, jemu ovšem pomáhal celý tým nejen zaměstnanců muzea, ale i externích odborníků. Ve velkém sálu Galerie byl restaurátorem muzea Janem Vondráškem sestaven vor, jenž se stal jakoby ústředním exponátem výstavy. Po jejím skončení jsme ho za úplatu předali do expozice Křížkovy elektrárny v Podskalí. Reportáž o výstavě odvysílala Česká televize v pořadu Toulavá kamera. Ještě o jedné prezentaci je třeba se zmínit už proto, že byla trošku výjimečná a probíhala mimo výstavní plán. Šlo o krátkodobou, z bezpečnostních důvodů pouze čtyři dny trvající výstavu všech zlatých mincí, které se nacházejí ve sbírkovém fondu muzea. Připravil ji numismatik muzea a historik starších dějin Mgr. Jan Adámek. Návštěvníci se tak mohli seznámit celkem s 26 zlatými mincemi. Většina z nich pochází z velkorysého daru paní Marie Krátké Vendulákové, která v roce 2011 věnovala píseckému muzeu devět a v roce 2012 dalších šest zlatých mincí. Štědrá dárkyně, jak jsme se právě dozvěděli, zemřela 28. ledna 2013 v požehnaném věku nedožitých 98 let.

K propagaci nejen muzea, ale všech akcí, které pořádáme, je využívána řada instrumentů. Zájemci dostávají informace o programech pomocí mailové pošty, tisknou se vlastní i společné městské plakáty, na turisticky atraktivní místa jsou umísťovány propagační letáky, podobně tak na veletržích cestovního ruchu (České Budějovice, Brno), hlavní výstava v Galerii muzea je vždy propagována na plátěném transparentu, který je zavěšen přes chodník na Velkém náměstí. Tam také stojí velká oboustranná osvětlená vitrína, do níž se pravidelně vkládají aktuální informace. Občasné zvýšené návštěvnosti velmi napomáhají drobné zprávy či reportáže v médiích (tisk, rozhlas a televize). Letos byl nově spuštěn a městem zaplacen projekt „Písecká karta“, který informuje o jednotlivých turistických zařízeních (muzeum, Heydukův památník, elektrárna, galerie Portyč, sladovna) s tím, že je možné získat při návštěvách určité slevy. Díky městskému grantu jsme na nábřeží pod hradbami instalovali informační a propagační tabuli o královském hradu a muzeu.

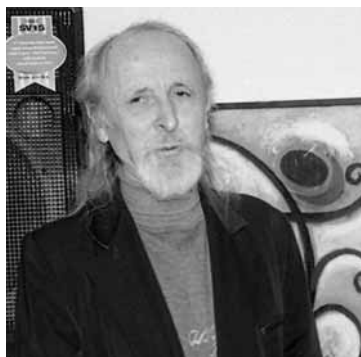
Letos v květnu byl v bavorském Hauzenbergu slavnostním představením veřejnosti dokončen projekt bedekru muzeí Jihočeského kraje, Horního Rakouska a Dolního Bavorska, který byl zaplacen především z peněz Evropské unie. Vydáním byla pověřena pracovní skupina, nositelem projektu naše muzeum. Fotografie jihočeských muzeí do bedekru byly prací Václavy Komarové, překlady české i německé Mgr. Magdalény Myslivcové a o sběr dat o muzeích, včetně náročných organizačních práce, se postarala Lenka Nádějová. Ta také zajistila dvojjazyčnou formu v elektronické podobě, která je zatím přístupná na stránkách našeho muzea.

Kromě bedekru se naše muzeum podílelo na katalogu k výstavě malíře Františka Januly, který zajistila Irena Mašíková. Za editorství Mgr. Jana Kotalíka byla vydána výroční zpráva pod názvem „Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011“, do níž statěmi přispěla řada pracovníků muzea. Mgr. Jan Kouba připravil do tisku soubor šestnácti pohlednic zajímavých exponátů z našeho sbírkového fondu. Muzejní pedagogka Mgr. Marcela Drhovská pro potřeby své práce se školními výpravami zajistila pracovní list „Na přemyslovském hradě“ a na začátku roku jsme nechali dotisknout upravené muzejní propagační materiály. V prosinci měla v Rytířském sálu muzea křest kniha Trnová koruna, která je příspěvkem k dějinám odbojového hnutí v Písku za druhé světové války. Jedním z autorů této knihy, kterou vydalo nakladatelství Naše vojsko, je historik novodobých dějin Prácheňského muzea Mgr. Zdeněk Duda.

Hospodaření naší organizace, co se finančních prostředků týče, je přehledně uvedeno v kapitole o činnosti ekonomického oddělení. Chtěl bych jen zdůraznit, že se neomezujeme pouze na příspěvek od našeho zřizovatele – Jihočeského kraje, který za tento rok činil zhruba 15 milionů korun, ale snažíme se hledat prostředky i jinde. Jsou to jednak dary od sponzorů a zejména granty, o jejichž přidělení se každoročně ucházíme. Nejvíce aktivní v tomto roce byli Irena Mašíková, Mgr. Jan Kouba, Mgr. Marcela Drhovská a Lenka Nádějová. Na grantech a záštitách starosty se nám podařilo získat přes 200 tisíc korun, na výstavu malíře Januly z Paříže, která ovšem probíhala i mimo naše muzeum, přispěly firmy Pražská plynárenská, a. s., 50 tisíci a Faurecia Components Písek s. r. o. 25 tisíci korunami, na novou expozici v Protivíně firma Kominiectví Jaroslav Šefčík, Olomouc, 5 tisíci Kč.

Nebyly ovšem jen samé radostné věci. Velké štěstí v neštěstí měli naši řidiči Leoš Bolardt a Lukáš Faktor, kteří jeli naší dodávkou zn. Ford do Paříže pro obrazy Františka Januly. V noci do nich na dálnici narazil osobním automobilem mladý Francouz. Přestože auto bylo dost poničeno, pokračovali oba řidiči až do Paříže, kde jim v uzavřeném prostoru kdosi rozbil postranní sklo a auto se pokusil vyloupit. Cesta zpět s obrazy byla pro oba řidiče utrpením. Dodávkové auto zůstalo několik měsíců mimo provoz, došlo k výrazným opravám, které nakonec byly z velké části pokryty pojišťovnou. Problémy se řešily též s naším terénním automobilem, který musel projít větší opravou. V únoru ukradli nepochybně „nepřízrůsobiliví občané“ měděný okapový svod na Památníku Adolfa Heyduka. Pro jistotu byl nahrazen plastovým. V říjnu bylo zjištěno a nahlášeno vloupání do pozorovací věže na Řezabinci. Zloději odnesli jen pokladničku s nevelkou částkou peněz a nějaké drobnosti.

A ještě k personálním záležitostem. Od května bylo oddělení archeologie posíleno novou odbornou silou, Mgr. Terezou Šálkovou, která je zaměstnána na úvazek 4 hodiny denně. Mgr. Šálková je absolventkou oboru archeologie na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V současné době je též doktorandkou na Přírodovědecké fakultě téže univerzity, obor botanika. Od března nastoupili dva noví pracovníci do ostrahy expozic – Jana Bolardtová a Jaroslav Roškot. Ostrahu expozic od června posílila též Jarmila Kotalíková, která občas vypomáhala v Památníku města Protivína.

Miloslav Růžička.
Fotodokumentace muzea

Dne 2. února zemřel bývalý pracovník píseckého muzea Miloslav Růžička. Pracoval zde v letech 1971–1984 jako provozní pracovník, který měl na starosti zejména realizace výstav. Sám byl též výtečným malířem – samoukem a je zastoupen v našich sbírkách. V dubnu roku 2000 samostatně vystavoval v Malých výstavních síních.

Ke změně došlo po volbách na Jihočeském krajském úřadě v Českých Budějovicích. Svou pozici radního pro kulturu nedokázal obhájit Ing. František Štangel (ODS), který od počátku pomáhal budovat síť zřizovaných organizací v oblasti kultury, problematice velmi dobře rozuměl a muzeu nikdy neodmítl pomoc. Za to mu patří velký dík. Na jeho místo nastoupila Mgr. Vítězslava Baborová (KSCM), která se ovšem kvůli politickým protestům části veřejnosti nemohla ujmout resortu a kultura zůstala bez vedení.

PhDr. Jiří Prášek
ředitel muzea

CENTRÁLNÍ EVIDENCE SBÍREK

Mgr. Jan Adámek

Úvodní tabulka informuje o stavu sbírek ke 31. 12. 2012 tak, jak je veden v evidenci ministerstva kultury. Jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je několiknásobně více. V některých podsbírkách (což se týká zejména podsbírky archeologické), se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky až tisíce kusů. Podsbírky označené* náleží do takzvaného konzervačního fondu – jde tedy o uzavřené celky, kde až na výjimky nedochází ke změnám.

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence	podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
<i>archeologická</i>	19 332	<i>mobiliář kostela S. Trojice*</i>	100
<i>archeologie Protivín*</i>	429	<i>numizmatická</i>	18 233
<i>etnografická</i>	7 520	<i>Památník A. Heyduka - mobiliář*</i>	296
<i>fotografie, filmy a jiná média</i>	9 885	<i>Památník A. Heyduka - obrazy*</i>	88
<i>geologická</i>	1 641	<i>umělecká grafika</i>	1 539
<i>geologická systematická</i>	568	<i>umělecká kresba</i>	654
<i>geologická, jiné předměty</i>	27	<i>umělecká plastika</i>	145

<i>historická</i>	11 435	<i>uměleckoprůmyslové práce</i>	1 159
<i>hudební nástroje</i>	55	<i>výtvarného umění</i>	2 388
<i>knihy</i>	36 276	<i>zoologická – bezobratlí</i>	1 824
<i>knihovna A. Heyduka*</i>	3 394	<i>zoologická – bezobratlí exotičtí</i>	125
<i>knihovna I. Beneše*</i>	6 291	<i>zoologická – obratlovci</i>	64
<i>knihovna J. Malého*</i>	5 230	<i>zoologická – obratlovci exotičtí</i>	1
<i>militária</i>	494	celkem položek	129 105

Rámcový přehled o 27 výše uvedených podsbírkách poskytují stránky Ministerstva kultury na adrese <http://ces.mkr.cz/cz/sb.php?evc=PMP/002-04-24/094002>, kde jsou základní údaje o nich (obsahová a chronologická skladba fondů a jejich stručná historie a také kvantitativní rozsah) doprovázeny také ilustračními fotografiemi.

Následující tabulka poskytuje přehled o periodických inventarizacích. Každá podsbírka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10%, minimální množství je stanoveno na 5% předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 13 894 položek.

č. příkazu	název podsbírky	rozsah revize	revize prováděna od-do
1/12	historická	K+S 10700 – K+S 11400	1.10. – 31.12.
2/12	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 100011 – HF 10500 + další podle protokolu	24.9. – 30.11.
3/12	výtvarné umění	VU 2251 – VU 2400	30.5. – 25.11.
4/12	další – umělecká grafika	UG 751 – UG 850	30.5. – 25.11.
5/12	další – umělecká plastika	UP 1 – UP 40	30.5. – 25.11.
6/12	další – umělecká kresba	UK 101 – UK 180	30.5. – 25.11.
7/12	uměleckoprůmyslové práce	H 601 – H 700	30.5. – 25.11.
8/12	geologická	G 501 – G 700	12.11. – 14.12.
9/12	další – geologická systematická	podle protokolu	12.11. – 14.12.
10/12	jiná – geologická, jiné předměty	GJ 1 – GJ 6	12.11. – 14.12.
11/12	numismatická	HN 1 – HN 2000	listopad–prosinec
12/12	knihy	L 50001 – L 52989; L 57001 – L 57910	červenec–říjen
13/12	další – knihovna J. Malého	KM B 3001 – KM B 3800	3.12. – 4.12.
14/12	další – knihovna A. Heyduka	podle protokolu	19.12. – 20.12.
15/12	další – knihovna I. Beneše	KB 41701 – KB 42313	15.12. – 16.12.
16/12	etnografická	HE 6601 – HE 7330	1.11. – 20.12.
17/12	militária	HM 201 – HM 300	3.12. – 21.12.
18/12	archeologická	A 18001 – A 20000	září–listopad

19/12	další – archeologie Protivín	AP 1 – AP 50	říjen
20/12	jiná – Památník A. Heyduka – mobiliář	AH UP 231 – AH UP 296	1.12. – 15.12.
21/12	další – Památník A. Heyduka – obrazy	AH VU 81 – AH VU 88	1.12. – 15.12.
22/12	další – zoologická – obratlovci	V 22 – V 27	4.12. – 19.12.
23/12	další – zoologická – obratlovci exotičtí	celá podsběrka	4.12. – 19.12.
24/12	další – zoologická – bezobratlí	E 548 – E 730	4.12. – 19.12.
25/12	další – zoologická – bezobratlí exotičtí	EE 38 – EE 50	4.12. – 19.12.
26/12	další – mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	17.12. – 18.12.
27/12	další – hudební nástroje	celá podsběrka	17.12. – 19.12.

V průběhu roku 2012 bylo pod 290 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 1051 kusů předmětů a jejich souborů a částí. Významná část akvizic pochází díky příznivcům muzea z darů - viz níže uvedený přehled. Zbývající část byla získána díky výzkumné a dokumentační činnosti pracovníků muzea. Za nákupy předmětů zapsaných do konce roku byla vydána částka 58 146,- Kč.

Přehled darů Prácheňskému muzeu

přir. č.	předmět	dárce
1–3/12	zlomky eneolitických nádob a zlomky mazanice z Orlíka nad Vltavou	J. Eigner, Žichovice
4–23/12	dokumentace k nejruznějším akcím Klubu českých turistů; fotoaparát s objektivem	A. Velinský, Písek
24–31/12	odznaky dokumentující různé turistické akce a analogový pedometr	Z. Sojka, Písek
32–33/12	soubor turistických odznaků Píseckými horami	J. Zeman, Písek
34/12	odznak „Rekreační kilometry ROH“	I. Mašíková, Písek
35–37/12	pamětní medaile M. Daňkové, inventarizační štítky MěstNV Písek a vysvědčení M. Vlachové	Z. Říha, Písek
40–41/12	záznamník a odznak „Písecko známé neznámé“	A. Švarc, Klub Turista Písek
42/12	turistická sukovce s kovovou špicí, pobitá plechovými štítky	Z. Sojka, Písek
43–44/12	turistický hůl s parohovou rukojetí a kovovou špicí, pár turistických bot	A. Velinský, Písek
48/12	soubor dopisů Ježíškovi a Mikulášovi od V. Drábové z Čížové ze třicátých let 20. století	Akad. mal. M. Blahout, Putim
55–56/12	školní pravítka a soubor plesových pozvánek z let 1930–40	K. Peterka, Sepekov
57/12	informační tabule Klubu českých turistů	Ing. J. Staněk, Písek

58/12	hračka – papoušek na bidýlku, pol. 20. století	P. Čížek, Protivín
59–60/12	porcelánová soška P. Marie s Ježíškem; torzo kuchyňského nože z 15.–16. století	M. Prokop, M. Nepodřice
61–62/12	torzo pamětního spisu Spolku sv. Josefa; soubor japonských řezb do balzy, přelom 19. a 20. století	K. Žáková, Jamný
63/12	zeleno-bíle proužkovaná dámská halenka z konce 19. století	M. Zborníková, Písek
64/12	truhlářský hoblík z pozůstalosti po truhláři Staňkovi z Oslova	Ing. P. Mareš, Písek
65–72/12	soubor dámského oblečení a kosmetických pomůcek z konce první pol. 20. století po V. Konstantové z Písku	I. Mašíková, Písek
76–77/12	dumortierit ze Psár u Jílového	J. Loun, Praha 4
79/12	soubor zlatých mincí, ražeb Františka Josefa I.	M. Krátká, Písek
80/12	šicí stroj Vlasta z píseckého obchodu Františka Krásky ze 30–40tých let 20. století	M. Schorníková, Bernartice
83/12	litinová tabulka „BURKETOVA ULICE“, poč. 20. století	V. Sládek, Jetětice
127–136/12	soubor olejomaleb píseckého rodáka Václava Daneše	I. Hofmannová, Praha 5
137/12	soubor litografií B. Kozla s píseckými motivy, 1945	K. Žáková, Jamný
139/12	soubor kreseb Jaroslava Maliny, 1962–70	prof. J. Malina, Chomoutova Lhota
140/12	soubor kreseb Jitky Bokové a Davida Lipovského	J. Boková, Praha-Karlín
142/143/12	soubor plakátů Jaroslava Maliny	prof. J. Malina, Chomoutova Lhota
150–152/12	obrazy – akryly od Tomáše Vosolsobě	PhDr. R. Vosolsobě, Velvary
161–162/12	temperové malby na papíru od Jaroslava Maliny	prof. J. Malina, Chomoutova Lhota
163–177/12	soubor olejomaleb píseckého rodáka Václava Daneše	I. Hofmannová, Praha 5
178/12	soubor pamětních mincí z městské slavnosti 2012	J. Čuková, Písek
180/12	Vojtěch Říhánek, Pohled na město Písek od Václavských skal, 1932	L. Svobodová, Praha
188/12	dokumenty ke III. odboji, kolem r. 1950	O. Kolísková, Bernartice
190/12	sportovní dres lyžařského oddílu TJ Spartak Písek, 70. léta 20. století	R. a J. Čermákovi, Písek
196–198/12	soubor dokumentů k činnosti píseckých turistů	J. Zeman, Písek
199–205/12	soubor různých předvolebních tiskovin z období I. republiky i po roce 1945	M. Kačírková, Písek
206–207/12	diplomy z tělovýchovných dnů mládeže v Písku a reklamní diapozitivy určené k promítání v kině	O. Ambrožová, Praha 5
208/12	součásti hasičské uniformy, kolem r. 1990	M. Holanová, Písek
209–212/12	soubor různých předmětů	I. Mašíková, Písek

213–218/12	soubor různých materiálů k dálkovému pochodu „Švejnova 50“	J. Soukup, Písek
219/12	gotické klenební žebro ze zdiva domu čp. 1 na Václavském náměstí v Písku	potápěčský klub Nekton Písek
220–222/12	dokumenty Sokolské župy Jeronýmovy	L. Svobodová, Praha
224/12	jídelní soupřava – ečus	J. Zeman, Písek
225/12	učební pomůcky – plastové tabulky	Ing. A. Kavková, K. Vary
226/12	plaketa „Mistrovství Protivína / Wolley-ball dvojic 1938“	L. Kadlec, Újezd u Vodňan
227–228/12	tabulky turistického značení	J. Bakule, Písek
229–232/12	různé dokumenty k dějinám Protivína	P. Čížek, Protivín
233–235/12	soubor fotografií, secesní pouzdro na cigarety a originální balení náplastí z protivínského obchodu U zlatého kříže	L. Kadlec, Újezd u Vodňan
243–244/12	soubor dokumentů z pozůstalosti Jiřího Zborníka; rozkaz pěšího pluku 61 z r. 1938	M. Baloušek, Benešov
246/12	foto tabla Vyšší reálky v Písku, 1927	E. Zelená, Praha 2
247/12	dva historické snímky z Písku	J. Kloboučník, Písek
257/12	elektrická pračka na prádlo zn. Harmona, 1955	V. Šterová, Zlívce
259–263/12	soubor oblečení z pozůstalosti po V. Konštantové z Písku	I. Mašíková, Písek
264–265/12	krojová zástěra prácheňského typu a pelerína	D. Hladilínová, Písek
269–270/12	židovská hvězda po Renatě Dindové; pozvánka pro R. Kysilkovou z Písku na recepci s izraelským prezidentem v Rudolfinu, 1996	R. Kysilková, Písek
271/12	soubor dokumentů se vztahem k Marii Dražkové	V. Skřivánková, Písek
272/12	Oksana Veber, Pražské uličky, olej na plátně 2004	O. Veber, Beroun
274/12	rutil ze Zlivic u Čížové	P. Hošna, Zlívce
276/12	Postava muže v historickém oděvu, olej na plátně	H. Rybáková, Protivín
277/12	Vojtěch Říháněk, Pohled na město Písek od Václavských skal, olej	L. Svobodová, Praha
288–289/12	materiály k firmě Františka Krásy v Písku	Bc. J. Peroutková, Horní Bříza
290/12	mosazný medailon se sv. Jiří nalezený u Zlivic	P. Hošna, Zlívce

Akvizice roku

Akvizicí roku se stal jednoznačně soubor 402 ks barevných i černobílých dřevořežů (ex libris a knižních značek) Josefa Váchala. Soubor obsahuje rovněž dvě fotografické podobizny J. Váchala pořízené v roce 1951 a jednu jeho karikaturu od Stanislava Hronovského z roku 1952. Tyto zakoupené dřevořezy jsou poslední akvizicí rozsáhlé sbírky, kterou Prácheňské muzeum po dobu několika let postupně vykupovalo z pozůstalosti významného píseckého sběratele. Ve sbírkách muzea se tak

nyní nachází mimořádně rozsáhlý a výtvarně kvalitní komplet Váchalových prací a to převážně barevných dřevořezů nejrůznějších formátů, ale i unikátní ručně psané texty s akvarelovými kresbami.

VÝSTAVY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Galerie PM

- „Bohatá řeka“ 1. 3. – 29. 4.
historicko-dokumentační výstava o řece Otavě
(kurátoři J. Kouba, Zd. Duda)
- „František Janula – hledač v čase“ 6. 5. – 30. 5.
obrazy, kresby, objekty (kurátor I. Mašíková)
- „Cesta do pravěku s obrazy Libora Baláka“ 1. 6. – 29. 7.
(kurátor: J. Jiřík)
- Miroslava Krausová: „Návraty“ 3. 8. – 2. 9.
tapiserie, obrazy, koláže, šperk
(kurátor J. Kotalík)
- „Miroslav Pechánek – Písmo a příběh“ 8. 9. – 30. 9.
obrazy (kurátor I. Mašíková)
- „Eva Prokopcová – Obrazy“ 6. 10. – 28. 10.
(kurátor I. Mašíková)
- „Jan Sekal – Země zaslíbená“ 2. 11. – 2. 12.
fotografie z Izraele
(kurátor I. Mašíková)
- Vojtěch, Miloslava a Dalibor Říhánkovi: 6. 12. – 30. 12.
„Obrazy, kresby, grafika, gobelíny“
(kurátor I. Mašíková)

Malé výstavní síně PM

- „Historie o Juditě a Holofernovi ve starých biblických 1. 3. – 1. 4.
tiscích a obrazech z muzejních sbírek“
(kurátor J. Adámek)
- „Zlaté mince z muzejní sbírky“ 15. 3. – 18. 3.
mimořádná krátkodobá výstava, (kurátor J. Adámek) 15. 3. – 18. 3.
- „Suseki a třicet pět pohledů na Japonsko 4. 4. – 29. 4.
– japonské dřevoryty ukijoe“, z muzejních sbírek
(kurátor I. Mašíková a PhDr. M. Hánová)
- „Domácí kávovary“ 4. 5. – 3. 6.
ze soukromé sbírky Pavla Maliny
(kurátor L. Bolardt, J. Prášek)

„Zvířata živá a jako živá“ (kurátor J. Šebestian)	8. 6. – 1. 7.
Oksana Veber: „Písně moře“ obrazy (kurátor J. Kotalík, J. Prášek)	4. 7. – 29. 7.
„Michael W. Pospíšil – Villes-Cities-Města“ fotografie (kurátor I. Mašíková)	5. 8. – 2. 9.
„Ian Jacob Liska – Efekt motýlího křídla“ obrazy (kurátor I. Mašíková)	5. 9. – 30. 9.
„Jan Šibík – Dábel v nás“ fotografie (kurátor I. Mašíková)	5. 10. – 31. 10.
Alena Pintýřová – Lucie Svobodová – Helena Štouračová: „Viděno jinak“ (kurátor J. Kotalík)	4. 11. – 2. 12.
„Betlémy ze sbírek jihočeských muzeí“ (kurátor J. Kouba)	4. 12. – 30. 12.

Chodba knihovny PM

„S pocitem nutnosti tvar visí na vlásku, do barev stopy duše udělá...“ výtvarná výstava Jany Pszczolkové (kurátor J. Kotalík)	1. 3. – 30. 3.
Petr Minka: „Grafika a ilustrace“ (kurátor J. Kotalík)	3. 4. – 27. 5.
Eva Drančáková: „V krajině ukryté“ výtvarná výstava (kurátor J. Kouba)	30. 5. – 1. 7.
„Obrazy ze sbírek muzea z let 2008–2012“ (kurátor I. Mašíková)	3. 7. – 3. 8.
„P.U.B. v Prácheňském muzeu v Písku“ výtvarné práce členů Prácheňské umělecké besedy (kurátor J. Kotalík)	7. 8. – 2. 9.
„Albert Patecky – The Prague Exhibition ZRUŠENO 1948“ tiskové kopie výtvarných prací amerického autora s rodovými kořeny na Písecku (kurátor J. Kotalík)	4. 9. – 30. 9.
Lenka Kubartová – Naďa Kubartová – Vladimír Nosek: „Tváře – Faces“, výtvarná výstava (kurátor J. Kotalík)	2. 10. – 28. 10.

„Jiří Rydlo – Design ve skle a grafika“ (kurátor I. Mašíková)	1. 11. – 2. 12.
„Vánoční papíry“, (výstava ze soukromých sbírek) (kurátor J. Kouba)	4. 12. – 30. 12.

Památník města Protivína

Martina Balzarová – fotografie „Krása pod mořskou hladinou“ (kurátor J. Šebestian)	4. 7. – 31. 10.
--	-----------------

PŘEDNÁŠKY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Cyklus historie

návštěvnost

Leden	„Nové poznatky o Rožmberské hrobce ve Vyšším Brodě“ přednášející: Jiří Šindelář	48
	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku přednášející: Stanislav Motl	93
Únor	„Nové objevy z archeobotaniky jižních Čech“ přednášející: Mgr. Tereza Šálková	18
	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku „Oldřich z Chlumu – román a skutečnost“ přednášející: PhDr. Vlastimil Vondruška, CSc.	69
Březen	„Město Deggendorf a jeho historické vazby k Čechám“ přednášející: Prof. Dr. Lutz-Dieter Behrendt	27
Duben	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku „Doba jedová“ přednášející: prof. RNDr., Anna Strunecká, DrSc.	69
	„Přemysl Otakar II.“ přednášející: Prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.	69
	„Suseki“, doprovodná přednáška k výstavě přednášející: Ing. Karel Šerák a Vladimír Homola	3
Květen	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku přednášející: Ivan Kraus	41
Září	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku přednášející: PhDr. Jiřina Šiklová, CSc.	79
Říjen	„Arabská revoluce a jiné světové události očima přednášejícího fotografa Jana Šibíka“ „Východoslovenské romské osady očima Roma z Čech“ přednášející: Michal Mižigár	40 23

	Beseda ve spolupráci s knihovnou města Písku přednášející: PhDr. Ivo Šmoldas	108
Listopad	„Na břehu Blanice – k šumavskému prameni“ přednášející: Jaroslava Pixová	39
	„Dlouhý počet a kalendáře předkolumbovských civilizací Olméků, Mayů a Aztéků“ přednášející: doc. RNDr. Alena Šolcová, Ph.D.	41

Cyklus Přírodověda

Leden	„Uganda – nejen gorily horské“ přednášející: RNDr. Petr Pavlík	19
Únor	„Ideální krajiny na Blatensku“ přednášející: Ing. Marie Pavlátová	42
Březen	„Sledování rysů, jelenů a losů na Šumavě s pomocí vysílaček“ přednášející: Mgr. Pavel Šustr., Ph.D.	10
Duben	„Šumava romantická a národní parky jihozápadu USA“ přednášející: Vladislav Hošek	27
Květen	„Život na korálovém útesu“ přednášející: Mgr. Martina Balzerová	12
Říjen	„Historie vyhubení velkých šelem v Čechách“ přednášející: Ing. Jan Andreska, Ph.D.	15
Listopad	„Peru a Bolívie“ přednášející: Mgr. Kateřina Slabová a Richard Slaba	86
Prosinec	„Po Albánii cestou necestou“ přednášející: RNDr. Karel Pecl	53

Cyklus Výtvarné umění a jiné

Únor	„Konec avantgardy? Od Mnichovské dohody ke komunistickému převratu“ přednášející: PhDr. Hana Rousová	10
Duben	„Abstraktní obrazy Františka Kupky na Mezinárodní výstavě dekorativního umění v Paříži v roce 1925“ přednášející: PhDr. Hana Rousová	19
Listopad	„Jan Jiří Bendl (kolem 1620–1680) a sochařství v 17. století v Čechách“ přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	18

PŘEHLED NÁVŠTĚVNOSTI

Prácheňské muzeum

Placené vstupy

snížené vstupné – děti, důchodci, studenti	7 361
plné vstupné – dospělí	5 049
školy (permanentní vstupenky)	1 712
školy (perm. vstupenky, hotově) – s programem	764
hromadně – fakturace	290
přednášky	1 038

Celkem platících návštěvníků 16 214

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

badatelé knihovna	220
badatelé (konzultace odborní pracovníci)	322
Muzejní noc, Dny otevřených dveří, mateř. školy, aj.	4 932
průvodci skupin, asistence	193
vernisaže	1 557

Celkem neplatících návštěvníků 7 224

Památník města Protivína

Placené vstupy

plné vstupné	161
snížené vstupné	592
školy – perm. vstupenka	274

Celkem platících návštěvníků 1 027

Volné vstupy (registr. návštěvníci-mateřské školy a děti do 6. let + ost.)

Dny otevřených dveří

Celkem návštěvníků 1 139

Památník Adolfa Heyduka

Placené vstupy

jednotlivě 20,–	157
jednotlivě 10,–	269
hromadně 10,– / 20,–	458
školy (permanentní vstupenky)	66

Celkem platících návštěvníků 950

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Celkem neplatících návštěvníků 100

Pozorovací věž Řežabinec

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Festival ptactva, akce Acrocephalus, Vítání ptačího zpěvu	342
exkurze	94
Celkem návštěvníků	436

Ostatní

Přednášky pracovníků	1 360
-----------------------------	--------------

Návštěvnost celkem (osoby)	28 450
-----------------------------------	---------------

ODDĚLENÍ SPOLEČENSKOVĚDNÉ

Vedoucí: Mgr. Jan Kotalík

Pracoviště dějin středověku

Mgr. Jan Adámek

Kromě své základní činnosti historika středověkých dějin se J. Adámek věnoval pracím správce Centrální evidence sbírek (viz výše na str. 7). Zde kromě průběžného vedení přírůstkové knihy zajišťoval pravidelnou komunikaci s centrální evidencí sbírek při ministerstvu kultury. Působil též jako tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost, na jehož jednání shromažďoval příslušné podklady.

Do nově vytvářené expozice Památníku města Protivína napsal text v přehledu shrnující dějiny Protivína od první zmínky až po počátek 18. století a podobné přehledné zpracování dějin protivínské farnosti. Podrobněji byl rozveden výrazný moment středověkých dějin Protivína – návštěva krále Václava IV. v roce 1392. Zpracoval také řadu popisů pro exponáty dokumentující Protivín a okolí od středověku do novověku.

Historik J. Adámek napsal také text a vybral vyobrazení pro informační panel věnovaný královskému hradu, instalovaný na nábřeží po hradem.

Je také dlouholetým správcem numismatické podsbírky a vedoucím muzejní knihovny (viz zpráva za příslušné oddělení na str. 31).

V měsíci březnu uspořádal výstavu „Historie o Juditě a Holofernovi ve starých biblických tiscích a obrazech z muzejních sbírek“, za účelem představení muzejního souboru ilustrovaných biblických tisků. Výstava byla pokračováním volného seriálu, kladoucího si za cíl postupně, vždy prostřednictvím určitého tematického zaměření, představit zajímavé či vzácné tisky a rukopisy, které jinak z pochopitelných důvodů zůstávají ukryty. Vystavené tisky doprovodily dvě tematicky vhodné olejomalby, taktéž z muzejních sbírek.

V tomtéž měsíci proběhla mimořádná čtyřdenní výstava představující celou muzejní sbírku zlatých mincí.

Další příležitostí k seznámení se starými muzejními knižními tisky byla výstava zoologa J. Šebestiana „Zvířata živá a jako živá“, kde byly prezentovány asi dvě desítky tisků s nejstaršími a nejzajímavějšími ilustracemi.

Pokračoval v práci na dějinách města Písku od jeho písemných počátků až do roku 1621 pro chystanou monografii, jejíž vydání se chystá v Nakladatelství Lidové noviny.

Mnoho času bylo věnováno pracím v rámci projektu „Jan Hus roku 1415 a 600 let poté“ uskutečňovaného v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI). V roce 2012 byly práce zaměřeny zejména na přípravu vícejazyčné putovní výstavy.

Při Dni památek 8. září vedl komentovanou prohlídku kostela Povýšení Sv. Kříže zaměřenou tematicky na svaté dominikány, jejichž sochy a obrazy jsou na zdejších oltářích.

Dne 11. prosince prováděl v kostele sv. Václava členy písecké pobočky Klubu českých turistů.

V průběhu roku obsloužil více než šest desítek badatelů – konzultovány byly především problémy z oblasti pomocných věd historických, regionálních a církevních dějin.

Bibliografie za rok 2012

Knižně:

- *Znak města Písku, Písek, 64 s. [ISBN 978-80-905394-1-9]*

Články:

- *Mezi Kozím hrádkem a Brložnicí. Kapitola z píseckého místopisu 16. století, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, s. 43–50. [ISBN 978-80-86193-35-9]*
- *Korunovace sochy Panny Marie ze Sázavy, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, s. 43–50. [ISBN 978-80-86193-35-9]*

Pracoviště etnografie

Mgr. Jan Kouba

Etnografickou podsbíрку rozšířil pracovník během roku o 50 nových přírůstků. Z nich nejhodnotnější je určitě koupí získaný pečetní typář sladovnického cechu v Písku z roku 1789. Podsíbírka Militária nezaznamenala za tento rok žádný přírůstek. Obě dvě podsbírkby byly pravidelně kontrolovány, byly podrobeny pravidelné re-

vizi a sloužily zájemcům a badatelům ke studiu. Řada předmětů byla svěřena internímu restaurátorovi a konzervátorovi, několik vybraných předmětů bylo restaurováno externisty, např. schwarzenberský mezník (HE 2682) nebo malovaná cedule s označením obecního úřadu (HE 2046).

Etnograf byl tento rok plně zaměstnán přípravou nových historických expozic v Památníku města Protivína. S kolegou Mgr. Zdeňkem Dudou, architektonickým ateliérem A-Detail a grafickým studiem Purevision připravil památník na otevření dne 24. července. Při oficiálním představení nových expozic o měsíc později prováděl návštěvníky z řad široké veřejnosti při Městských slavnostech protivínských. Kolegům z jihočeských muzeí prezentoval památník při setkání v Protivíně dne 19. listopadu. V průběhu zimy 2012/13 pracoval a pracuje na finálním doladění expozic.

Další významný autorský muzejní projekt byla výstava „Bohatá řeka“ (historiko-dokumentační výstava o řece Otavě). Ve spolupráci s velkou řadou interních i externích odborníků a institucí nabídlo Prácheňské muzeum ve své Galerii zřejmě dosud největší a nejucelenější výstavu o řece Otavě. Ta byla představena ze všech možných úhlů pohledu – od historie, zoologie, geologie až po literaturu, výtvarné umění či sport. Nepřehlédnutelným exponátem byl model vorové tabule ve skutečné velikosti, jež se úsilím téměř všech mužských pracovníků muzea podařilo sestavit ve druhém patře budovy. Další dominantou byly kopie souboru map Jana Wiehla z roku 1797 zobrazující tok řeky Otavy od jejích šumavských počátků až po soutok s Vltavou u Zvíkova. Všechna jednadvacet unikátních map se vůbec poprvé díky souhlasu SOA Třeboň povedlo vystavit ve skutečné velikosti. Na červeně dále etnograf připravil autorskou výstavu jihočeské výtvarnice Evy Drančákové „V krajině ukryté“. Na prosinec pak nachystal ve spolupráci s regionálními institucemi tradiční výstavu „Betlémy ze sbírek jihočeských muzeí“. Adventní nádech měla tentokrát i Chodba knihovny, kde byla s dovozením paní Růženy Valenové nainstalována výstava „Vánoční papíry“ z pozůstalosti jejího manžela, jednoho z největších českých betlemářů, Františka Valeny. Ta mimo obalových papírů nabízela i historické betlémy, ubrousky či adventní kalendáře ze stejné sbírky. Etnograf dále spolupracoval při zápůjčce své autorské výstavy o Orlické přehradě do nově otevřeného informačního centra Solenice. Prácheňské muzeum se exponáty z podsbírký Etnografie a Militária během roku podílelo a v několika případech stále ještě podílí na projektech v muzeích v Soběslavi, Volyni, Netolicích, Českém Krumlově, Strakonici, Milevsku, Žumberku, zámku v Dačicích a skanzenu v Hoslovicích. Předměty z podsbírký jsou však v celé řadě dalších muzeí v rámci dlouhodobých zápůjček. Exponáty ze sbírek posloužily i při filmování a výrobě replik.

Převážně pro školy a školky byla určena akce Jihočeská folklorní abeceda, která dětem představila základní fenomény jihočeského národopisu. Akce byla podpo-

řena grantem Jihočeského kraje. Další grantovou podporu etnograf zajistil výstavě „Bohatá řeka“ (městský i krajský grant), přednáškám muzea (městský grant) a pohlednicím s námětem významných píseckých artefaktů z muzejních expozic (rovněž městský grant). Realizaci šestnácti pohlednic etnograf zajistil ve spolupráci s příslušnými kolegy.

Pracovník rovněž prováděl na požádání zájemce po expozicích, měl několik přednášek mimo muzeum a poskytl odborné konzultace šedesáti badatelům. Sám pokračoval ve výzkumné činnosti, ať už se jedná o výzkum okolí Orlické přehrady a záležitostí týkající se její stavby a zátopy okolí, výzkumu písecké šlechtické rodiny Regner von Bleyleben nebo osudů píseckého malíře a folkloristy Václava Šebelého a dokumentování a mapování jeho díla. Dále pokračoval v přípravách na místopis Písecka, na němž se podílí ve spolupráci s českobudějovickým nakladatelstvím Veduta.

Bibliografie za rok 2012

Články:

- *Výstavba náhradních bytových jednotek v době budování Orlické přehrady. In.: Genius loci českého jihozápadu VII. Regionální specifika v celonárodním kontextu. Sborník z konference konané 20. a 21. října 2010 v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích. České Budějovice 2012. S. 104–114. [ISBN 978-80-87311-17-2]*

Pracoviště kulturních dějin

Mgr. Jan Kotalík

Jan Kotalík se v roce 2012 věnoval – kromě jiného – plánované revizi části podsbírky historické fotografie. Přírůstky této podsbírky katalogizoval prostřednictvím počítačového programu DEMUS. Průběžná kontrola uložení sbírkových předmětů v depozitárních prostorách jím byla prováděna v průběhu celého roku v různých intervalech. Stejně tak bylo dle možností zkvalitňováno i samotné uložení sledovaného sbírkového materiálu. Na základě dohovoru redakční rady zajistil ve funkci jednoho z editorů vydání muzejní publikace „Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011“. J. Kotalík se v průběhu roku podílel na uskutečňování dlouhodobě plánovaných výstav i zajišťování připravovaných akcí (např. „Bohatá řeka“, „Muzejní noc“). Ze samostatně realizovaných výstav lze například uvést průřezovou ukázkou tvorby Miroslavy Krausové, grafika Petra Minky, členů „Prácheňské umělecké besedy“, výtvarnického tria – Aleny Pitnýřové, Lucie Svobodové a Heleny Štouračové. Zajímavou novinkou pro místní zájemce o umění byla ukáзка výtvarných prací Alberta Pateckého, amerického výtvarníka s rodovými kořeny z okolí Písku.

Zdárnému průběhu výstavní činnosti jiných institucí napomáhal úvodními slovy na vernisážích výstav například v „Balassiho institutu“ (Maďarský institut Praha), Galerii „Portyč“ či v nově otevřené písecké alternativní výstavní prostoře „Avion Air“. Přispěl tak k otevření výstavy „Kočky Bély Kondora“, ženkých aktů Jozefa Švače a fotografií Londýna Jaroslav Hübla.

V první polovině roku se J. Kotalík zúčastnil mezinárodního semináře „Muzea a památková péče“ v Pelhřimově a konference „Nové využití památkově chráněných objektů při jejich částečně i úplně změněné funkci aneb Žijeme v památkách“ pořádané KÚ Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. Kromě těchto akcí byl přítomen též v říjnu na oborovém sympoziu „VIII. mezinárodního bienále kresby Plzeň 2012“ s tématem „Postavení umělce v současném světě“ a sympozia „Školy umění“, které pořádala počátkem listopadu Akademie výtvarných umění v Praze. Důležitou byla především jeho aktivní účast na dvoudenním „X. sněmu Asociace muzeí a galerií ČR“ v Opavě, jenž proběhl ve dnech 31. října. a 1. listopadu.

J. Kotalík – jako každoročně – poskytoval služby různým badatelům, institucím i krátkodobým zájemcům o kulturní historii. Příležitostně prováděl návštěvníky v expozicích nebo poskytoval výklad v rámci vybraných krátkodobých výstav. Pro prezentaci akcí muzea celoročně připravoval na základě informací od spolupracovníků měsíční programy. V závěru roku s Mgr. Janem Koubou společně připravili prostřednictvím internetu dokumentaci dalšího interního dlouhodobého plánování výstav Prácheňského muzea v Písku.

Bibliografie za rok 2012

Články:

- Ladislav Lábus Josef Pleskot, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011*, s. 93–94. [ISBN 978-80-86193-35-9]
- Mark Florian – *Theatrum Mundi*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011*, s. 94–95. [ISBN 978-80-86193-35-9]

Pracoviště novodobých dějin

Mgr. Zdeněk Duda

Podsíbírka historická se prostřednictvím darů, nákupů i vlastní sběratelské činnosti rozrostla během roku o 370 předmětů (103 přírůstkových čísel). Většina nových akvizic dokumentuje dějiny turistiky na Písecku především v 70. a 80. letech 20. století a dále dějiny tělovýchovy, zvláště píseckého Sokola ve 30. a 40. letech 20. století. V rovině systematické evidence bylo vytvořeno 125 nových inventárních čísel (K+S 12 086 – K+S 12 210). Zpracovány byly především akvizice získané

a shromážděné během přípravy výstavy o dějinách turistiky na Písecku realizované v závěru roku 2011. Ve čtvrtém čtvrtletí bylo v rámci pravidelné periodické kontroly revidováno cca 5% podsbírký, tj. 700 inventárních jednotek.

Badatelům z řad vědecké i široké veřejnosti bylo poskytnuto více než čtyřicet konzultací, a to převážně v oblasti regionálních dějin a reálií. Konzultována byla i témata takzvaných dějin všedního dne a náboženských dějin 18. až 20. století.

K vědeckovýzkumným úkolům pracoviště patřilo především v souvislosti s přípravou a realizací nové expozice studium dějin města Protivína ve 20. století a v souvislosti s přípravou výstavy Bohatá řeka studium řeky Otavy jako společenského fenoménu se zaměřením na širší oblast Prácheňska. Dokončena byla edice vzpomínek Jiřího Zborníka na pankráckou sekyrárnu a poslední rok II. světové války; publikována byla spolu s dalšími texty ve formě edice čtenářské. Studována byla i problematika dějin každodenního života se zvláštním zřetelem k tzv. posledním věcem člověka a přípravě na smrt v 18. a 19. století (prezentace ve formě přednášek). Publikované výstupy jsou doloženy níže.

Pracoviště novodobých dějin se autorsky i kurátorsky podílelo na přípravě a realizaci původní muzejní výstavy Bohatá řeka. Historicko-dokumentační výstava (společně s etnografem muzea J. Koubou). Zvláštní pozornost především během první poloviny roku byla věnována úpravám a tvorbě nových expozic Památníku města Protivína. Pracoviště se autorsky podílelo na přípravě scénáře (společně s etnografem J. Koubou a archeologem J. Jiřkem), libreta a odpovídajících expozičních textů, dále také na koordinaci a realizaci stavebních, grafických, instalačních a jiných prací.

Bibliografie za rok 2012

Monografie:

- *Trnová koruna. Osudy Jiřího Zborníka a píseckých sekyrářů za druhé světové války, Praha 2012. [ISBN 978-80-206-1333-2] (spoluautor Miroslav Baloušek a Radek Velebil)*

Studie:

- *Turistika nesmrdí. Pozadí vzniku veřejně prospěšného spolku na příkladu odboru Klubu českých turistů v Písku, Časopis Národního muzea, řada historická, 181, 3–4, 2012, s. 3–17. [ISSN 1214-0627]*
- *„Nějaký začátek“ aneb podpora cizineckého ruchu v Písku podle Bedřicha Brandejse, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, Písek 2012, s. 51–56. [ISBN 978-80-86193-35-9]*
- *Volá Londýn a pankrácká sekyrárna. Proces s píseckou uniformovanou policií v roce 1944, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, Písek 2012, s. 67–79. [ISBN 978-80-86193-35-9]*

Zprávy:

- *Turistika v moři lesů. Výstava k výročí 110 let píseckého odboru Klubu českých turistů, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, Písek 2012, s. 91–93. [ISBN 978-80-86193-35-9]*

Pracoviště výtvarných sbírek a výstavní činnosti

Irena Mašíková

Výtvarné sbírky Prácheňského muzea se rozrostly o velkorysý dar souboru obrazů malíře Václava Daneše narozeného v Písku v roce 1936. Obrazy darovala malířova dcera paní Ivana Hofmannová v počtu celkem 24 ks pláten převážně velkých formátů. Tento dar výrazně obohatil stávající sbírku píseckých autorů, jejichž díla muzeum dlouhé roky systematicky doplňuje. Dále bylo zakoupeno celkem 402 ks ex libris a knižních značek malíře a grafika Josefa Váchala. Tento soubor drobných dřevorezů bude zařazen do již stávající rozsáhlé sbírky Josefa Váchala, která je uložena v muzejním depozitáři. Do výtvarných sbírek byly přijaty darem i dva obrazy píseckého malíře Vojtěcha Říhánka, které daroval jeho synovec akad. mal. Dalibor Říháněk. Darem byly přijaty do sbírek i tři kresby malířky Jitky Bokové a na internetovém Aukru zakoupen obraz malíře Karla Tupy – portrét paní Tumové.

Tento obraz doplňuje již stávající sbírku, která dokumentuje Tupovu tvorbu. Karel Tuma řadu let v Písku žil a tvořil. U příležitosti výstavy malířky Oksany Veber byl autorkou věnován do sbírek muzea obraz „Pražské uličky“. Celkem bylo zpracováno do II. stupně evidence výtvarných sbírek 42 výtvarných děl a dva předměty do sbírky uměleckého průmyslu. Byla rovněž provedena každoroční dílčí revize výtvarné a uměleckoprůmyslové sbírky. Irena Mašíková v průběhu roku pracovala na přípravách výstav pro rok 2013 – fotografa Karla Steinera z Paříže, výtvarníka a publicisty Romana Erbeny z Mnichova, malířky Lenky Hornákové-Civade z jižní Francie, malíře Jiřího Vovse z Prahy, na jubilejních výstavách píseckých autorů Jiřího Škocho, Václava Rožánka a Františka Trávníčka a výstavě Jaroslava Hübala a dalších. S muzejní fotografkou Václavou Komasovou dokumentovaly sbírku J. Z. Quasta pro připravovanou publikaci k výstavě v roce 2014.

Pravidelně spolupracovala s místním tiskem, poskytla rozhovor pro ČT 24 regionálního vysílání u příležitosti výstav Františka Januly a výstavy Umění na kolečkách.

Organizačně spolupracovala na zhotovení filmového dokumentu malíře Františka Januly pro Českou televizi, který byl natočen v Paříži filmovým studiem Scalamedia – režiséra Petra Skaly (píseckého rodáka), v rámci cyklu dokumentů o českých umělcích.

V muzejním cyklu přednášek uvedla tři přednášky o výtvarném umění. Irena Mašíková poskytovala rovněž konzultace badatelům a spolupracovala s galeriemi v Klatovech-Klenové, Galerií Vyšehrad v Praze a Divadlem Husa na provázku

v Brně. Pro uskutečnění výstav v roce 2012 vypracovala několik žádostí o granty a úspěšně oslovila řadu mecenášů, kteří výrazně finančně podpořili zejména výstavu Františka Januly.

Pro tuto výstavu a její katalog zajistila v Paříži fotografickou dokumentaci děl, kterou zhotovil Jan Sekal, český fotograf žijící v Paříži. Samostatně a též i ve spolupráci s muzejní pedagožkou zajistila komentované prohlídky výstav a doprovodné programy. Konkrétně k výstavám Jana Šibíka (ve spolupráci s Filmovou akademií Miroslava Ondříčka v Písku), k výstavě malíře Dalibora Říhánka, Jana Sekala, Iana Jacoba Lisky a k výstavě Suiseki, japonských dřevorytů.

Kurátorsky připravila mimo muzeum výstavu malíře a hudebníka Petra Hilského v městské galerii Portyč, kterou zahájila společně s historikem PhDr. Jaromírem Zeminou. Písecké restaurátorce a malířce Ivě Petrové zajistila a instalovala výstavu obrazů v galerii Vyšehrad v Praze, kterou zahájil prof. dr. Ivo Kořán, DrSc. Autor-sky se podílela v závěru roku na výstavě v Městské knihovně v Písku svými pracemi z oboru paličkovaná krajka a vizovické pečivo.

Výstavy v Prácheňském muzeu zahájila kurátorka v Galerii PM výstavou „František Janula – hledač v čase“. Na této výstavě předem dlouhodobě spolupracovala s kurátorkou Galerie Klatovy-Klenová, Helenou Fenclovou. Výstava měla svoje pokračování v Galerii Vyšehrad v Praze, v Galerii Klenová a v Divadle Husa na Provázku v Brně. V září uvedla výstavu grafika a malíře Miroslava Pechánka, v říjnu jihočeskou významnou malířku Evu Prokopcovou, v listopadu českého fotografa žijícího v Paříži Jana Sekala a v závěru roku generační výstavu píseckých autorů Vojtěcha, Miloslavy a Dalibora Říhánkových.

V Malých výstavních síních uvedla ve spolupráci s PhDr. Markétou Hánovou z NG výstavu japonských dřevorezů ukijoe ze sbírek PM a sběratelů z Českých Budějovic, instalaci kamenů – „Suiseki“, doprovázenou fotografiemi V. Homoly. V srpnu zahájila výstavu fotografií generálního ředitele Českých center Michaela W. Pospíšila. V září představila výtvarnou výstavu Iana Jacoba Lisky z Guatemaly bohatě doprovázenou komentovanými prohlídkami pro písecké studenty. Následující měsíc říjen instalovala výstavu významného českého dokumentaristy, fotografa Jana Šibíka, která probíhala jako doprovodný program 12. Mezinárodního festivalu studentských filmů Písek 2012. V chodbě knihovny PM nainstalovala v červenci výstavu obrazů z muzejních sbírek – přírůstky za roky 2008–2012. V listopadu uvedla pozoruhodnou tvorbu designu, skla a grafiky výtvarníka Jiřího Rydla. Podílela se rovněž drobnou spoluprací na výstavě „Bohatá Řeka“.

Bibliografie za rok 2012

Články:

- *Výběr z výstav Prácheňského muzea, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, s. 96–116. [ISBN 978-80-86193-35-9]*

- Katalog „František Janula – hledač v čase“, s. 55–57. [ISBN 978-80-86193-37-3], [ISBN 978-80-87013-39-7]
- Odešel malíř Miloslav Růžička, *Písecké postřehy*, č. 8
- Vzpomínka na Jiřího Slavička, *Písecké postřehy*, 11. 3.
- Stříbrný vítr nese moje přání, *Písecké postřehy*, 25. 4.
- Paříž byla pro české umělce zaslíbené město (rozhovor s Fr. Janulou), *Písecký deník*, 4. 5.
- Plastiky nesou příběhy uplynulého času, *Písecký deník*, 28. 6.
- S panem Turkem na houbách, www.piseckysvet.cz, 26. 6.
- Touha být šťastný posouvá lidstvo dál (rozhovor s I. J. Liskou), *Písecký deník*, 11. 9.
- Ve špejcharu se střídají zajímaví hosté, *Písecké postřehy*, č. 32
- Malá odpolední hudba v podání rodiny Danešových a přátel, *Písecké postřehy*, č. 36
- Izrael očima chodce nebo spolujezdce (rozhovor s J. Sekalem), *Písecký deník*, 6. 11.
- Paříž má láska, úvodní text katalogu fotografií J. J. Hübla, *soukromý tisk*, s. 4–5.

ARCHEOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Pracoviště archeologie

Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D. (0,9 úvazku), Mgr. Martin Pták (0,6 úvazku), Mgr. Tereza Šálková (0,5 úvazku)

V roce 2012 došlo k personálním změnám, kdy Jiří Fröhlich a Mgr. Eva Kopová odešli do starobního důchodu a na zkrácený úvazek nastoupila od května t. r. Mgr. Tereza Šálková. V tomto roce archeologové řešili řadu zásadních terénních situací, které vyplývají z povinnosti archeologických dohledů v regionu někdejšího okresu Písek. Realizace některých z projektů si vyžádala zcela mimořádného úsilí a z hlediska personálního a materiálního se pohybovala na samotných hranicích možností oddělení. Z jednotlivých záchranných akcí jmenujme výzkum a dokumentaci narušených situací na nádvoří hradu Orlík nad Vltavou, výzkum raně a vrcholně středověkého pohřebiště u kostela sv. Klimenta v Mirovicích, výzkum patrně snesené mohyly s nálezem meče v Dražíči (ve spolupráci s Jihočeským muzeem a Jihočeskou univerzitou), výzkum sídlištního objektu střední doby bronzové na parcele pro rodinný dům v Oldřichově, výzkum v prostoru předbraní Pražské brány a zaniklého domu čp. 4 na Fügnerově náměstí v Písku, výzkum sídlištních objektů patrně raně středověkého stáří v Třešních, výzkumu hrobu příslušníků německé branné moci z roku 1945, jenž byl objeven u Křenovic. Dlouhodobě též probíhal dohled a vý-

zkum v ploše výstavby kanalizace a ČOV v Heřmani, kde byl dokumentován a analyzován profil kulturního souvrství. Obdobná situace byla zachycena i v Pasekách, kde byla navíc objevena zaniklá nádržka z přelomu středověku a novověku. Rozsáhlý dohled rovněž archeologové uskutečnili v trase budovaného vodovodu v obcích Pamětice, Drhovle, Chlaponice. Naprosto zásadním způsobem zasáhl do chodu oddělení velkoplošný a dlouhodobý záchranný výzkum při stavbě ZTV pro 20 rodinných domů v Albrechticích nad Vltavou. Zde byly odkryty tři plochy s významnými archeologickými nálezy. Jednalo se postupně o plochu zaniklé patrně vrcholně středověké vodní nádržky, zaniklou vrcholně až pozdně středověkou usedlost, zahrazené objekty a kulturní vrstvu; a rozsáhlý objekt mohylového typu s dokumentovanými konstrukčními detaily a nálezy mladší doby bronzové až halštatské. Tento výzkum nebyl v roce 2012 dokončen a předpokládá se jeho pokračování v roce 2013. Komplikace vyvolané v souvislosti s terénní částí výzkumu v Albrechticích nad Vltavou si vyžádaly opakované intervence ze strany Jihočeského kraje a podpořily Archeologického ústavu AV ČR. V tomto bodě nutno vyzvednout výrazné zapojení studentů archeologie (JU a ZČU) i středoškolské mládeže především při výzkumu v Albrechticích n. Vlt. a jeho následném zpracování.

Archeologové se podíleli na přípravě výstavby Řeka Otava a dále na realizaci výstavby představující rekonstrukční obrazy Libora Baláka s tématem pravěku a středověku. Přispěli též při přípravě a organizaci muzejní noci. Při rekonstrukci Památníku v Protivíně rovněž přispěli k instalaci zdejších archeologických exponátů do nově vybudované expozice. Pokračovala také výstava Poklady doby bronzové, jež byla z Jihočeského muzea převezena do Městského muzea a galerie ve Vodňanech.

Archeologové rovněž poskytovali řadu konzultací studentům a zájemcům z řad veřejnosti a rovněž pracovali v rámci Jihočeské archeologické komise.

Jaroslav Jiřík věnoval podstatnou část své aktivity plnění povinností vyplývajících ze smluv s investory při zajišťování archeologických dohledů a výzkumů a podílel se na realizaci většiny z výše uvedených akcí. Dle časových možností se věnoval i laboratornímu zpracování (nález souboru keramiky v Heřmani).

Na plenárním zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích společně s Martinem Ptákem referoval o výzkumech předchozí sezóny 2011 v Chřešticích, výzkum v ploše Nového rybníka, v areálu hradu Újezdce u Albrechtic, v obci Heřmani na parc. č. 22 a v Nové Vsi u Čížové na č. parc. 63/61. Na konferenci, pořádané *Archeologickou pracovní skupinou východního Bavorska / západních a jižních Čech / Horního Rakouska* v Mondsee v Rakousku, přednesl (společně s M. Ptákem, T. Šálkovou a P. Houfkovou) přednášku *Archaeological Excavation at the Bakaláře Square in Písek (South Bohemia) Medieval and Early Modern Water Management*. Na konferenci *Forum Archaeologiae Post-Mediaevalis, Sociální status a jeho projevy v hmotné kultuře novověku* pak referát

(s M. Ptákem, J. Kypťou a V. Simotou) *K sociálním souvislostem gotických kachlí v proměnách času. Nálezový soubor z raného novověku v Horosedlech, okr. Písek*. Na proslulé konferenci *XXII International Limes Roman Frontiers Congress*, konané v bulharském Ruse, přednesl přednášku (s J. Vávrou) *Germanic Burial Ground from the Migration Period in Prague-Zličín, Czech Republic*. Účastnil se též kolokvia *Trinken und Trinkgefäße im Germanischen Altertum in Lichte der Archäologie, Ikonographie und Literatur – Pítí a picí nádoby v germánském starověku ve světle archeologie, ikonografie a literatury*, pořádané na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde pronesl referát *Glass Vessels in European Barbaricum and Roman Empire in the Late Antiquity*.

Mimo své povinnosti, pracovní a časovou náplň muzejního archeologa J. Jiřík pokračoval v řešení grantového projektu GAČR č. P405/11/2511, jehož úkolem je odborné zpracování movitých archeologických nálezů z pohřebiště doby stěhování národů v Praze-Zličíně (společně s J. Vávrou a M. Kuchaříkem).

V rámci realizace projektu se zúčastnil řady workshopů pořádaných i v zahraničí. Z nich jmenujme: *Late Antique Glass Vessels Colloquium: Prague-Zličín and the Marmaray Project. Istanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü. 18th May 2012. Istanbul/Konstantinopol, Turkecko; Bohemian – Bajuvarian Forum. Comparative Research of Burial Sites from the 5th Century A.D. 29th March 2012, Königliche Villa, Řezno, Německo*.

Martin Pták se významně podílel na realizaci všech výše uvedených terénních akcí. Výrazně přispěl při laboratorním ošetření nálezů, které byly získány při jmenovaných výzkumech, a podílel se na vypracování nálezových zpráv.

Nadále pokračoval v cílené prospekci především na Kolinecku. Prováděl namátkovou rekognoskaci v jižních a jihozápadních Čechách.

Významně se podílel na realizaci výzkumu Jihočeské univerzity na raně středověkém hradišti sv. Ján v Netolicích (vedoucí J. Beneš). Dále se podle možností účastnil prospekci a drobných sondáží v rámci Bechyňsku (projekt O. Chvojky), výzkumu halštatské mohyly v Rovné u Strakonic (výzkum ARUP) a výzkumu ve městě Netolice na sklonku měsíce listopadu (výzkum Z. Thomová). Na přelomu dubna a května se zúčastnil odborné exkurze Archeologického ústavu Jihočeské univerzity po významných archeologických památkách Polska.

M. Pták v roce 2012 obhájil diplomovou práci s názvem *„Značky na dnech středověkých keramických nádob v jihozápadních Čechách. Nálezy v kontextu raně a vrcholně středověkého osídlení na okrese Klatovy“* a dokončil své magisterské studium na Archeologickém ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Zároveň započal doktorandské studium na Ústavu pro archeologii Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Pracovník se též zúčastnil řady konferencí a kolokvií. Jmenujme *Workshop k vrcholně a pozdně středověkým keramickým souborům; Panská Lhota u Jihlavy*,

kde pronesl referát *Keramický soubor 13. století z obj. 45 z Heřmaně (okr. Písek)*. Na konferenci *Forum Archaeologiae Post-Mediaevalis, Sociální status a jeho projevy v hmotné kultuře novověku*, konané v Praze, přednesl referát *K sociálním souvislostem gotických kachlů v proměnách času. Nálezový soubor z raného novověku v Horosedlech, okr. Písek* (s J. Jiříkem, J. Kypťou a V. Simotou). Na plenárním zasedání *České archeologické společnosti – jihočeské pobočky*, konané v Bechyni pronesl referáty: *Výzkumy archeologického oddělení Prácheňského muzea v Písku v roce 2011* (s J. Jiříkem); *Výzkum na Hradišti v Netolicích 2011* (s J. Benešem). S referátem *Raně středověké hradiště na Jáně v Netolicích: činnost studentů AU FF JU* vystoupil též na konferenci *Archeologie a veřejnost 6/2012*, konané v Mělníce. Účastnil se též 22. pracovního setkání Archeologické pracovní skupiny východní Bavorsko / západní a jižní Čechy / Horní Rakousko *Člověk a voda* (Studně, cisterny, prameny, zásobárny vody, trativody, lodě, přístaviště, mosty, říční niva), konané v rakouském Mondsee, s referátem *Archaeological Excavation at the Bakaláře Square in Písek (South Bohemia) Medieval and Early Modern Water Management* (s T. Šálkovou, P. Houfkovou a J. Jiříkem). Referát *Značky na středověkých nádobách: možnosti dokumentace a experimentu* pak přednesl na konferenci *Rekonstrukce v archeologii 2012*; Deštná v Orlických Horách. Účastnil se též *Konferencí o pohřebním ritu – pohřby pod mohylami*, konané v Plzni, a *Workshopu k vrcholně a pozdně středověkým keramickým souborům II*; Panská Lhota u Jihlavy.

Tereza Šálková, stejně jako oba předchozí pracovníci, přispěla k realizaci všech muzejních výzkumů. Rovněž přispěla k laboratornímu zpracování archeologických nálezů a jejich kresebné dokumentaci. Pokračovala rovněž ve svém doktorandském studiu na Přírodovědecké fakultě Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Dle možností se účastnila terénních prospekci a koordinace environmentálního výzkumu v rámci projektů FF JU v širším prostoru Jihočeského kraje. Působila jako externí redaktorka časopisu literární Fórum.

Zúčastnila se *Konference environmentální archeologie*, konané v Praze, s dvěma referáty *Hvoždany, kulturní vrstva mladí doby bronzové* (s J. Novákem a O. Chvojkou) a *Proč nebyly domestikovány střeoevropské duby?* (s M. Divišovou a Š. Kadochovou). Dále *Plenárního zasedání České archeologické společnosti – jihočeské pobočky* s referátem *Tajemství jihočeských pravěkých kulturních vrstev prozrazená v roce 2011 prostřednictvím zbytků rostlin*. Na konferenci *XII. Doba popelnicových polí a doba halštatská*, konané v Hřiňové, okr. Detva na Slovensku, pronesla přednášku *Mohylové pohřebiště z doby bronzové a železné u Zahrádky na Českokrumlovsku. Příspěvek k poznání organických materiálů v kontaktu s pravěkými kovy* (s O. Chvojkou, P. Houfkovou, J. Johnem, L. Kovačikovou, J. Michálkem a J. Novákem). A stejně jako J. Jiřík a M. Pták se zúčastnila i 22. pracovní setkání *Archeologické pracovní skupina východní Bavorsko / západní a jižní Čechy / Horní Rakousko Člověk a voda* (Studně, cisterny, prameny, zásobárny vody, trativody,

lodě, přístaviště, mosty, říční niva), v *Mondsee* s referátem *Archaeological Excavation at the Bakaláře Square in Písek (South Bohemia) Medieval and Early Modern Water Management*.

Podobně jako v minulých sezonách je třeba poděkovat také řadě studentů a spolupracovníků, účastnících se terénních akcí a zpracování. Externí paleoenviromentální analýzy byly zadány Mgr. Petře Houfkové, RNDr. Janu Novákovi, Ph.D. a Mgr. Tomáši Beštovi. Za všechny účastníky terénních výzkumů je možno jmenovat Bc. Jiřího Bumerla, Mgr. Jiřího Beneše, Mgr. Kateřinu Kodýdkovou, Mgr. et Mgr. Michala Preusse, Tomáše Hiltschera, Hanu Maškovou, Bc. Václava Holečka, Bc. Kamilu Pokornou, Jana Vávru, ml., Bohumila Filipského, MVDr. Jiřího Mikeše, Martina Průšu, Mgr. Jana Elišku, Bc. Kláru Paclíkovou, Kláru Červenkovou, Jiřího Hasila, Zdenka Maška, Jiřího Kužela, Lukáše Říhu, Václava Novotného, Martina Kaššáka, Davida Klusáčka, Petra Procházku, Božetěcha Sporku, Mgr. Miroslava Březnického, Mgr. Daniela Hláska, Tomáše a Kateřinu Jirků, Davida Svobodu, Miloslava Lindského.

Byla provedena revize části archeologické sbírky (2 000 inv. č.) a části sbírky Pro tivín (50 inv. č.).

Bibliografie za rok 2012

Jaroslav Jířík

Články a studie:

- *Böhmen in der Spätantike und der Völkerwanderungszeit unter besonderer Berücksichtigung der Beziehungen zu Baiern und Thüringen*. In: Fehr, H. – Heitmeier, I. (Hg.), *Die Anfänge Bayerns. Von Raetien und Noricum zur frühmittelalterlichen Baiovaria*. München, s. 359–402. [ISBN 978-3-8306-7548-8]
- *Populace z doby stěhování národů z pohřebiště v Praze-Zličíně z pohledu fyzické antropologie a archeologie / The population sample from the Migration Period burial ground in Prague-Zličín from perspective of anthropology and archeology*. *Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie* 66 (3–4), s. 61–70. (s M. Viškovou, I. Jarošovou, J. Vávrou a M. Kuchaříkem). [ISSN: 0036-5335]
- *Výzkum středověkého sídliště v ploše dnešního Nového rybníka na katastru Chřešťovice (okr. Písek), Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 25, s. 283–293 (s M. Ptákem a T. Šálkovou). [ISSN 0231-8237]

Martin Pták

Články a studie:

- *Raně středověké hradiště Na Jánu a archeopark v Netolicích. Výzkum kostela sv. Jana Křtitele a jeho následná prezentace veřejnosti. Rekonstrukce a prezenta-*

ce archologických objektů 2012/1, s. 5–17 (s J. Benešem, J. Bummerlem, J. Hojetrovou a T. Šálkovou a kolektivem studentů AÚ JU).

- Staronový nález z Českých Budějovic: doplněk k nálezu románských šperků z roku 1937? Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 279–282 (s M. Hruškovou). [ISSN 0231-8237]
- Výzkum středověkého sídliště v ploše dnešního Nového rybníka na katastru Chřešřovice (okr. Písek). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 283–293 (s J. Jiřkem a T. Šálkovou). [ISSN 0231-8237]
- Výzkum hradiště Na Jánů v Netolicích v krajinných, antropologických a genetických a artefaktuálních souvislostech: zpráva za sezonu 2011. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 265–278 (s J. Benešem, M. Dobisíkovou, H. Hojetrovou, P. Houfkovou, P. Kutílkovou, M. Parkamanem, T. Šálkovou a E. Žďárským). [ISSN 0231-8237]

Tereza Šálková

Knižně:

- Osídlení doby bronzové v povodí říčky Smutné v jižních Čechách. Archeologické výzkumy v jižních Čechách. Supplementum 8. České Budějovice (s O. Chvojkou a kol.). [ISBN 978-80-87311-12-7]

Články:

- Výzkum středověkého sídliště v ploše dnešního Nového rybníka na katastru Chřešřovice (okr. Písek). Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 283–293 (s J. Jiřkem a M. Ptákem). [ISSN 0231-8237]
- Výzkum hradiště Na Jánů v Netolicích v krajinných, antropologických a genetických a artefaktuálních souvislostech: zpráva za sezonu 2011. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 265–278 (s J. Benešem, M. Dobisíkovou, H. Hojetrovou, P. Houfkovou, P. Kutílkovou, M. Parkamanem, M. Ptákem a E. Žďárským). [ISSN 0231-8237]
- Raně středověké hradiště Na Jánů a archeopark v Netolicích. Výzkum kostela sv. Jana Křtitele a jeho následná prezentace veřejnosti. Rekonstrukce a prezentace archologických objektů 2012/1, s. 5–17 (s J. Benešem, J. Bummerlem, H. Hojetrovou, M. Ptákem a kolektivem studentů AÚ JU).
- Hradiště Svákov u Soběslavi. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 133–164 (s O. Chvojkou, M. Lutovským, J. Johnem, P. Menšíkem, Z. Thomovou). [ISSN 0231-8237]
- Výšinné sídliště u Velké a další nové poznatky o eneolitických výšinných lokalitách na střední Vltavě. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 25, s. 63–82 (s J. Johnem, J. Eignerem a J. Fröhlichem). [ISSN 0231-8237]

- *Historie ječmene setého (Hordeum vulgare) ve střední Evropě podle archeobotanických nálezů. Kvasný průmysl 7–8, s. 215–227 (s J. Benešem, V. Komárkovou, Z. Vaněčkem). [ISSN 0023-5830]*
- *Nové nálezy jantaru z doby bronzové v jižních Čechách. In: Kujovský, R. – Mitáš, V. (eds.): Václav Furmánek a doba bronzová. Zborník k sedemdesiatym narodeninám, s. 129–135 (s O. Chvojkou a J. Johnem). [ISBN 978-80-89315-41-3]*

KNIHOVNA A STUDOVNA

Veďoucí: Mgr. Jan Adámek

Studovna, Příruční a Regionální knihovna, knihovny pozůstalostní

Zdena Kvasničková, Mgr. Věra Matoušová

Studovna s knihovnou poskytovaly své služby veřejnosti pět dní v týdnu. V průběhu roku bylo obslouženo 276 badatelů z řad veřejnosti a mnohokrát využili služeb studovny kolegové z muzea. Zodpovězeno bylo několik desítek odborných dotazů a požadavků na meziknihovní vypůjční službu. Dále byly uspořádány vzdělávací přednášky pro seniory a pedagogicko-knihovnické programy pro žáky základních a středních škol.

Obohatili jsme knihovní fondy. Do Příruční knihovny přibýlo 319 knih, do Regionální knihovny 76 knih. Doplnili jsme a rozšířili odběr regionálních sborníků. Na nákupy byla vynaložena částka 96 579,- Kč. Některé přírůstky byly získány díky výměně či darům přátelených kulturních institucí. Ze soukromých osob patří poděkování: Karolíně Žákové za knihy *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou, I–III. díl*; Josefu Soukupovi za svázaný rukopis *Vzpomínky píseckého patriota*; Zdeňku Říhovi za knihu *Vojenské osoby popravené v období politických procesů v Československu v letech 1948–1955* a Marku Florianovi za katalog *Theatrum Mundi*.

Po provedené revizi knihovního fondu Příruční knihovna bylo v odpisovém řízení vyřazeno z důvodu duplicity, poškození nebo zastaralosti 580 dokumentů. Jako každoročně proběhly pravidelné revize sbírkových knihovních fondů Jaromíra Malého, Ivo Beneše a Adolfa Heyduka.

Studovna nadále spolupracuje se souborným katalogem (caslin), kam byla převedena podstatná část dat o odebíraných periodikách. Co se týče digitalizace, pro projekt „Rozvoj služeb eGovernmentu v Jihočeském kraji“ byly v rámci typu dokumentu „regionální periodika“ vybrány z našeho fondu seriály *Otavan a Písecké listy*.

Pokračuje projekt ČTENÍ Z PÍSKU (<http://www.ctenizpisku.cz>), na kterém spolupracujeme s Městskou knihovnou Písek. Tyto webové stránky jsme odborné veřejnosti představili 17. dubna v Hradci Králové na semináři „České databáze (nejen

v knihovnách)“ organizovaném Sdružením knihoven ČR, na jehož stránkách jsou příspěvky zveřejněny (<http://www.sdruk.cz>). V rámci 1. výzvy grantového programu města Písku na podporu kultury v roce 2013 jsme uspěli a chystáme s názvem Čtení z Písku výstavu, setkání a knihu.

Věra Matoušová absolvovala základní kurs Školy muzejní propedeutiky, který úspěšně zakončila v měsíci červnu prací s názvem *Muzejní knihovna – její možnosti spolupráce se školami a širší laickou veřejností*. Dále se podílela na výstavě o řece Otavě přípravou textů do sekce Otava literární.

Bibliografie za rok 2012

Věra Matoušová

Články:

- *Přestupové hnutí – „vytyčování hranic“ mezi jednotlivými církvemi, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, Písek 2012, s. 56–64. [ISBN 978-80-86193-35-9]*

Knižně:

- *Jméno Vokolek, Torst, Praha 2011 (vydáno 2012), s. 9–56, s. 376–379. [ISBN 978-80-7215-420-3]*

Pracoviště historické knihovny

Mgr. Jan Adámek, Zora Mauleová (0,66 úvazku)

Po několik minulých let bylo těžištěm činnosti pracoviště zpracovávání prozatímního Katalogu tisků do roku 1850. Během roku se závěrečné práce na něm soustředily na opravy a úpravy již sepsaného katalogu. Webový katalog, vytvořený podle požadavků pracoviště Ing. Martinem Janovským, byl jmenovaným nezištně pravidelně každý měsíc aktualizován, a z důvodu větší operativnosti jej měl po celou dobu (až do konce roku 2012) umístěný na svých webových stránkách; za to vše mu náleží nemalé poděkování. Celkem katalog čítá nyní 6108 položek (z toho je 205 přívazků).

Další naléhavou prací bylo základní uspořádání nevelké sbírky map, která obsahuje tištěné mapy různé kvality a hodnoty od 18. do 20. století. Z tohoto nesourodého celku je předběžně alespoň zde publikován přehled map, vydaných do poloviny 19. století – v chronologickém pořadí:

- 1) *Plan des Camps de Pisek Du 27. au 28. Decembre 1741. A Paris Chez Sr. le Rouge Igenieur et Geographe du Roirue des augustins, 1741*
- 2) *Mappa Geographica Totius Regni Bohemiae, in XII. Provincias divisee, adjunctis Comitatu Glacensi Regione Egrana et Limitibus Finitimarum Provinciarum. Philipp Gütl sculpsit Viennae, 1760*

- 3) *Provincia Prachinensis* (rytina Johanna Christ. Winklera z díla Bernardina Erbera, *Notitia Illustris Regni Boemiae*), 1760
- 4) *Regni Boemiae Ducatus Silesiae et Marchionatum Moraviae et Lusatiae Sculpta et excusa A Mattheo Seuttero Geographo Augusta Vindelicorum. Millaria Germanica Comuna 15 in uno Gradu. Millaria Gallica sive Horae itineris 20 in uno Gradu*, 1790
- 5) *Charte vom Königreich Böhmeim. Gezeichnet von F. L. Gusesfeld*, 1820
- 6) *Atlas der neuesten Geographie zu den geographischen Lehrbüchern für die k. k. Gymnasien*, 1828
- 7) *Charte vom Prachiner Kreise des Königreiches Böhmeim nach zuverlässigen geographischen Hülfsmitteln neu bearbeitet von Fr. Jac. Heinr. Kreybich*, 1831
- 8) *Administrativ - Karte Hochfürstlich Schwarzenberg'schen Herrschaft Winterberg und des Gutes Przetschin nebst Uibersicht der Herrschaft Wallern samt Prachatiz in Böhmen Prachiner Kreises. Winterberg Aufgenommen durch den Ing. Mich. Falta. Przetschin Aufgenommen durch den Ing. Franz Czesky. Lithographirt Jos. Falta 1833. 1 Wiener Zol = 800 Klafter oder 1/53 600. Prachiner Kreis Nro. II. - IX.*
- 9) *Neueste General-Post u. Strassen-Karte des Königreichs Böhmen. Gezeichnet von F. Fried*, 1835
- 10) *Historisch-geographischer Atlas zu den allgemeinen Geschichtswerken von C. v. Rotteck, Pölitz u. Becker in 50 colorirten Karten von Dr. J. V. Kutscheit*, 1844
- 11) *Plan von Prag. Die Ueberschwemmung Prag's am 29. März 1845. Maasstab 1: 20 000*, 1845
- 12) *Kauřimský kraj w králowství Českém. Kauřimer Kreis des Koenigreichs Boehmen nach den besten und zuverlässigsten Quellen unter Mitwirkung des K. Wl. Zap, welcher die Nomenklatur besorgte, neu bearbeitet und Seiner kaiserlichen Hoheit dem durchlauchtigsten Herrn Herrn Stephan Franz Victor kaiserlichen Prinzen ... Landeschef des Koenigreichs Boehmen in tiefster Ehrfurcht gewidmet von Joh. Loth*, 1847
- 13) *Orbis Terrarum Veteribus Cognitus. In usum juventutis exaratus atque descriptus opera Christiani Theophili Reichardi*, 1848
- 14) *Königreich Böhmen nach der Eintheilung vom Jahre 1849 in sieben Kreise und mit Bezeichnung der Landgerichte, Bezirksstrafgerichte, Bezirkshauptmannschaften und Bezirksgerichte*, 1849
- 15) *Kreis-, Gerichts-, Völker-, Telegrafen-, Eisenbahn-, und Post- Karte des Königreiches Boehmen. Herausgegeben vom Geographen Franz Raffelsperger*, 1850
- 16) *Rakauske Cisařstwo. Völker-, Telegrafen-, und Eisenbahn- Karte des Kaiserthumes Österreich, mit der neuen politischen Eintheilung. Von Geografen Raffelsperger*, 1850

Na soupisových pracích se největší částí podílela Z. Mauleová. Správce celé podsbírky J. Adámek je současně profesně vytížen na pracovišti dějin středověku a zároveň je správcem Centrální evidence sbírky – o těchto jeho činnostech je referováno v této ročence samostatně.

Pracoviště se také podílelo na významném projektu nazvaném „Příprava a vydání Repertoria rukopisů 17. a 18. století z muzejních sbírek v Čechách III (P–S)“ jehož řešitelem je Ústav českého jazyka a teorie komunikace (vedoucí Mgr. Alena Andřelová Fidlerová, Ph.D., spoluřešitel Mgr. Tomáš Bernhardt). Po ukončení projektu, plánovaného do let 2011–2015 tak bude i zajímavý soubor našich rukopisů adekvátním způsobem publikován. V současnosti jsou tak zpracovávány téměř všechny rukopisy. Jakmile budou uvolněny výsledky této práce, bude jejich katalog zpřístupněn také na muzejním webu.

ODDĚLENÍ PŘÍRODNÍCH VĚD

Vedoucí: RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

Pracoviště zoologie

RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

V roce 2012 proběhla v zoologickém oddělení zákonem požadovaná periodická revize čtyř zoologických podsbírek (bezobratlí, bezobratlí exotičtí, obratlovci a obratlovci exotičtí). Při této revizi bylo fyzicky zkontrolováno 203 inventárních čísel systematické evidence, pod kterými bylo zapsáno 445 sbírkových předmětů. Pravidelné ošetření depozitárních prostorů proti hmyzu je plánováno na jaro 2013.

Pod dohledem zoologického oddělení proběhly v roce 2012 mimo jiné i tyto větší a nákladnější akce: prořezávání vrbového náletu v okolí pozorovací věže v národní přírodní rezervaci Řežabinec, Řežabinecké tůně a montáž bezpečnostních kamer v pozorovací věži po jejím vykradení v listopadu.

První polovinu roku strávil zoolog v expozicích exotické přírody v pobočce Prácheňského muzea – Památníku města Protivína. V rámci rekonstrukce Památníku bylo nutno vystěhovat větší část všech 4 expozic, ošetřit poškozené předměty, vše zbavit prachu a všechny expozice opět nainstalovat.

Po červencovém otevření pobočky zoolog zorganizoval a připravil výstavu Krásy podmořského světa Martiny Balzarové jako kurátor, spolu s doprovodnou akcí pro protivínskou ZŠ (16. 10.). Vedle toho připravil zoolog výstavu Zvířata živá a jako živá v Malých síních PM ke 130. výročí prvního českého vydání Brehmova Života zvířat, podílel se na výstavě o řece Otavě a na výstavě Co je malé to je hezké aneb ze života hmyzu v muzeu v Blatné (24. 4. – 15. 6.).

Stěžejní částí výzkumu ptačího společenstva národní přírodní rezervace Řežabinec, Řežabinecké tůně je již od roku 1980 bodový transekt a tak i letos provedl zoo-

log každý měsíc jedno sčítání. Pravidelnost a dlouhodobost umožňuje srovnání vývoje ptačího společenstva v době hnízdění a také zhodnocení významu rezervace pro protahující a zimující ptáky.

Neinvasivními metodami typu sčítání nelze získat všechny potřebné znalosti o ptačím společenství rezervace. Proto od roku 2003 probíhá také výzkum rezervace metodou CES (zkratka pochází z anglického Constant effort sites = Místa s konstantním úsilím). Při této metodě dochází k pravidelnému „nabírání“ vzorku ptačí populace odchytem do stále stejného množství sítí stojících na stále stejných místech jedenkrát v každé dekádě během celé hnízdní sezóny. Touto metodou lze postihnout populační vývoj i skrytě žijících druhů, které sčítání neinvasivními metodami nezachycuje a lze zjišťovat i řadu dalších údajů jako např. podíl mláďat přežívajících do dalších let, přežívání dospělých ptáků, věrnost hnízdišti, atd. V roce 2012 bylo provedeno dalších 10 odchytů metodou CES.

Třetí metodou výzkumu ptačí populace v NPR Řežabinec, která probíhá pravidelně již od roku 1977, je pravidelná letní kroužkovací akce *Acrocephalus*, kterou začal dr. Pecl a nový zoolog ji vede od roku 2003 (viz samostatný příspěvek v odborné části).

Podklady získané komplexním výzkumem rezervace slouží při osvětově výchovném využití rezervace, dále jako podklady pro orgány ochrany přírody (např. ke zpracování plánů péče pro obhospodařování rezervace) a zobecněné získané poznatky bývají publikovány v mezinárodních vědeckých časopisech.

Zoologické pracoviště vyhledali v roce 2012 tři badatelé, dalších 23 badatelských konzultací proběhlo po e-mailu, telefonu nebo při osobní návštěvě badatele v muzeu (návštěvy bez konkrétního bádání na sbírkových předmětech). Badatelé byli profesionální zoologové (UK Praha a AOPK České Budějovice), konzultace byly vesměs s vysokoškolskými studenty. Vedle toho zoolog odpovídal na asi 35 telefonických a e-mailových dotazů veřejnosti.

Zoolog muzea i nadále pracoval jako předseda Zoologické komise Asociace muzeí a galerií (AMG), zúčastňoval se pravidelně zasedání senátu AMG a podílel se také na přípravě výjezdního zasedání komise v Havraníkách na Pálavě (12.–14. 9.). V roce 2012 muzejní zoolog také pokračoval v dálkovém studiu v pokročilém kurzu Muzejní propedeutiky AMG. Zúčastnil se také 31. aktivu spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea (Kostelec nad Černými lesy 3.–4. 11.) a celostátní ornitologické konference v Klatovech (23.–25. 11.).

V rámci dlouhodobého sledování Ptačích oblastí evropské soustavy ochrany přírody Natura 2000 působí zoolog jako koordinátor v Ptačích oblastech (dále jen PO) Řežabinec, Českokobudějovické rybníky a Hlubocké obory a jako člen skupiny v PO Údolí Otavy a Vltavy, Novohradské hory a Šumava. V roce 2012 prováděl monitoring bukačů velkých, bukačků malých, chřástalů kropenatých a malých, hus velkých a rybáků obecných v PO Řežabinec a PO Českokobudějovické rybníky a sov v PO No-

vohradské hory a PO Šumava, a koordinoval monitoring zimování orla mořského v PO Českokobudějovické rybníky. Od tohoto roku se zoolog také zapojil do projektu Mezinárodního sčítání zimujících vodních ptáků.

Jako vedoucí Skupiny pro výzkum chřástala polního při České společnosti ornitologické koordinoval zoolog celorepublikový výzkum tohoto ptáka z Červeného seznamu celosvětově ohrožených druhů. Sám pak prováděl monitoring, odchyt a kroužkování chřástalů v PO Novohradské hory a PO Šumava (pravý břeh Lipna). I nadále se podílel na práci Jihočeského ornitologického klubu – Jihočeské pobočce České společnosti ornitologické. Jako recenzent posuzoval zoolog v roce 2012 jeden článek pro Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Po celý rok pracoval také jako člen představenstva Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze.

V rámci programu osvětově výchovné činnosti muzea zajistil zoolog muzea osm přednášek cestovatelsko-přírodovědného cyklu.

Muzejní noc letos opět proběhla i v pobočce PM v Protivíně a to velmi úspěšně. Bylo to zejména zásluhou paní Piklové, které velmi děkujeme nejen za tuto akci.

Další aktivitou zoologa byly přednášky a exkurze. Mimo jiné proběhla přednáška o Ptactvu města Písku v hotelu U kapličky, dvě exkurze spojené s přednáškou pro ZŠ a výjezdní zasedání kulturní komise Krajského úřadu Jihočeského kraje na Řežabinci.

Pokračovala i spolupráce se sdělovacími prostředky. Mediálně nejúspěšnější byl příspěvek o zimování vodních ptáků na Řežabinci ve velkých mrazech na začátku roku a kampaně okolo letní kroužkovací Akce Acrocephalus u rybníka Řežabinec. Ve všech případech zprávy o zoologickém dění v Prácheňském muzeu proběhly soukromými i veřejnoprávními televizními i rozhlasovými stanicemi, regionálním i celostátním tiskem i zpravodajskými internetovými servery. Pokračovala i pravidelná spolupráce s paní redaktorkou Jitkou Cibulovou Vokatou z Českého rozhlasu České Budějovice a jejím pořadem Máme rádi zvířata.

Z přímo ornitologických akcí pořádaných PM pro veřejnost ve spolupráci s Českou společností ornitologickou proběhlo v Písku jarní Vítání ptačího zpěvu (6. 5. 2012). Na sraz v neděli v 6 hodin ráno přišly tentokrát necelé dvě desítky účastníků a nikdo snad nelitoval.

O prvním víkendu v říjnu byl letos organizován již tradiční Evropský festival ptactva. V NPR „Řežabinec, Řežabinecké tůně“. Tentokrát se uskutečnil v sobotu 6. října a kromě obou zoologů PM se na něm podíleli ještě další členové Jihočeského ornitologického klubu. K pozorovací věži na Řežabinci přišlo 53 zájemců, z toho bylo 12 dětí. Během akce bylo pozorováno celkem 1503 ptáků rekordních 61 druhů. Nejpočetnějšími pozorovanými druhy byly kachna divoká, čírka obecná a husa velká. V průběhu akce bylo navíc okroužkováno 16 jedinců pěti druhů ptáků.

Pravidelným úkolem zoologa je i odborný dohled nad provozem expozice se živými rybami „Ryby a rybářství“. Technicky zajišťuje provoz expozice živých ryb i po

odchodu do důchodu pan J. Kurz, kterému za to patří veliký dík. Za podporu a spolupráci děkujeme i rybářům z Prvního českého rybářského spolku v Písku – především panu hospodáři Lechnýřovi a pánům Bělemu a Bartošovi, panu Jiřímu Průchovi ze Školního rybářství Protivín – sádky Staré Kestřany a panu Josefu Bláhovcovi z Pstruhařství Mlýny – Vacov.

Bibliografie za rok 2012

Články:

- *Výsledky 35. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2011, s. 79–85 [ISBN 978-80-86193-35-9]*

Pracoviště geologie

Ing. Jaroslav Cícha

Aktivity pracoviště byly v roce 2012 v souladu s koncepcí činnosti orientovány na oblast sbírkotvornou, vědecko-výzkumnou a prezentační.

V oblasti sbírkotvorné pokračovalo zpracovávání nových přírůstků – čištění, sbírková úprava a preparace vzorků a jejich zpracování v chronologické i systematické evidenci, včetně fotodokumentace. Zejména byl kompletně evidenčně zpracován mineralogický materiál ze dvou dřívějších rozsáhlých terénních výzkumů pracoviště – výzkumu amethystové mineralizace v Přílepoce u Milevska a vanadem bohatých fosfátů z Čížové u Písku. Závěrem roku tradičně proběhla povinná periodická inventarizace v rozsahu cca 10 % předmětů z geologických podsbírek.

Výzkumná činnost v terénu byla zaměřena hlavně na výzkumy granitových pegmatitů, jejichž studium je jednou z hlavních odborných specializací pracoviště. Probíhaly dlouhodobější komplexní průzkumy tělesa andalusitového pegmatitu u Pasek a tělesa berylového pegmatitu na Velké skále u Písku, mimo vlastní region Písecka byla systematická pozornost věnována nově zjištěným mineralogicky zajímavým berylovým pegmatitům na Lhenicku. Dále se v terénu uskutečnila řada menších dílčích průzkumů různých mineralogických lokalit v rámci studia a hmotné dokumentace topografické mineralogie regionu.

V souvislosti se zvýšenou frekvencí velkých archeologických výzkumů v oblasti značně stoupl rozsah a počet požadavků na spolupráci pracoviště při výzkumech archeologických objektů. Svou velikostí a významem mimořádnou akcí byl výzkum velké halštatské mohyly u Rovné na Strakonicku (Archeologický ústav AV ČR a Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích), kde pracoviště dlouhodobě zajišťovalo sledování a vyhodnocování petrografického složení jednotlivých skrývaných vrstev (celkem určeno a zpracováno na 3 580 ks petrografických vzorků). Jiná vý-

znamnější spolupráce se v tomto směru uskutečnila při archeologickém výzkumu mohylového a plochého žárového pohřebiště z doby bronzové a halštatské u Oldřichova (společnost Archaia – jih). Další petrografická studia se uskutečnila v rámci výzkumu mohyly z doby železné v Albrechticích nad Vltavou a výzkumu základů předbraní Pražské brány v Písku (obojí Prácheňské muzeum v Písku).

Pracoviště se podílelo na velké muzejní výstavě o Otavě, pro kterou byly vypracovány části věnované geomorfologii, geologii a celkové charakteristice povodí Otavy, a dále byla zpracována část zaměřená na rýžování otavského zlata a minerály otavských náplavů. Především díky zápůjčkám od amatérských rýžovníků (A. Červený, J. Chvosta, J. Štěcha) byla představena reprezentativní kolekce zlatinek z různých otavských lokalit, z vlastní sbírky muzea pak byly prezentovány např. dosud nepublikované unikátní fotografie a originální šlichové vzorky z průmyslového rýžovacího pokusu v Modlešovicích z let 1940–41.

V oblasti prezentace hrál dále významnou roli projekt vlastních webových stránek pracoviště (<http://geo.prachenskemuzeum.cz>), i v rámci ostatních muzeí zatím ojedinělý – formou on-line katalogu jsou zde mj. zpřístupněny a o nové přírůsty průběžně doplňovány veškeré položky geologických podsbírek zpracované v digitální evidenci, obsahující většinu údajů ze systematické evidence a kompletní fotodokumentaci sbírkových vzorků. Pracoviště se prezentovalo i v některých sdělovacích prostředcích, pro Českou televizi byla např. natočena reportáž o Strašinské jeskyni na Šumavě a pro Český rozhlas se pracoviště podílelo na rozsáhlejším pořadu o historickém podzemí v Týně nad Vltavou.

Koncem roku pracoviště zorganizovalo již 17. ročník „Předvánoční burzy minerálů“, jediné akce tohoto druhu v jižních Čechách, která se stále těší velkému zájmu jak ze strany návštěvníků, tak i vystavovatelů. Díky ochotě vedení Obchodní akademie bylo opět možné využít i tříd v její budově, vzhledem k plánovanému přestěhování školy do jiného objektu je však zatím organizace dalšího ročníku burzy vzhledem k nedostatečné kapacitě výstavních prostor v samotném muzeu nejasná.

Z dalších činností je možné uvést např. určování mineralogických a petrografických vzorků badatelům, poskytování různých konzultací ke geologické problematice nebo účast na týdenním semináři muzejních geologů a zasedání geologické komise AMG v Opavě.

Bibliografie za rok 2012

- *Minerální asociace fosfátů z Čížové u Písku (Česká republika) – The phosphate mineral association from Čížová near Písek (Czech Republic).* Bull. mineral.-petrol. Odd. Nár. Muz. 19/1, s. 1–26 (s J. Sejkorou a I. Jebavou). [ISSN 1211-0329]
- *Gwindel – zvláštní způsob růstu krystalů křemene.* Minerál 20, s. 254–271. [ISSN 1213-0710]

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Eva Stellnerová

Dana Kozáková, Irena Karvanová, Lenka Bolardtová, Petra Hodoušová, Petra Samcová,
Mgr. Marcela Drhovská

Všechny pracovnice ekonomického oddělení zajišťovaly dobrý chod návštěvnického provozu, staraly se zejména o vstřícný přístup k návštěvníkům, prodej vstupenek a zboží v pokladně i muzejním obchodě a za pomoci brigádníků (dozorkyň) i o bezproblémovou prohlídku expozic PM. Tytéž služby v pobočce Památníku Adolfa Heyduka včetně úklidu obstarala Lenka Bolardtová a v protivínské pobočce Věra Piklová. Nemalou pomoc na tomto oddělení (hlídání expozic v muzeu i v Protivíně, zástup za ŘD) poskytla našemu oddělení Jarmila Kotalíková.

Ekonomka Eva Stellnerová zajišťovala chod PM po personální a účetnické stránce, předávala zpracovaná data zřizovateli a příslušným úřadům, zpracovávala veškeré poskytnuté granty a dbala o průběžné a rovnoměrné čerpání rozpočtu. Na ekonomickém úseku proběhly 2 externí kontroly (VZP a Okresní inspektorát ČB – bez závad).

Hospodaření muzea v roce 2012

	Náklady (v Kč)
Spotřeba materiálu	1 136 398,65
Spotřeba energie	638 480,00
Spotřeba plynu	271 715,90
Spotřeba en. + plyn expo Sladovna	128 978,00
Spotřeba vodné	130 903,00
Opravy a udržování	782 144,02
Cestovné	103 882,00
Ostatní služby	2 833 627,29
Mzdové náklady	7 637 281,00
Zákonné sociální pojištění	2 551 522,00
Zákonné sociální náklady	71 550,00
Ostatní soc. náklady	16 200,63
Jiné ostatní náklady	60 996,00
Odpisy dlouh. nehm. a hm.majetku	800 961,00

Náklady celkem:

17 164 606,69 Kč

	Výnosy (v Kč)
Tržby z prodeje služeb	1 176 204,00
Tržby za prodané zboží	168 712,00
Tržba z pronájmu	30 720,00
Úroky	417,03
Příspěvky a dotace na provoz + granty	15 255 501,40

Ostatní výnosy – čerpání fondů	126 233,00
Ostatní výnosy – z činnosti	407 495,60
Výnosy celkem:	17 165 283,03 Kč
Výsledek hospodaření – zisk	676,34 Kč

Muzejně-pedagogická činnost

Marcela Drhovská

V rámci této činnosti připravuje muzejní pedagožka výukové programy ke stálým expozicím. Už od roku 2011 probíhá „Cesta do pravěku“, v roce 2012 vznikl program „Na přemyslovském hradě aneb ve společnosti krále, urozených dam a chrabrých rytířů“. Pomůcky byly spolufinancovány z grantového programu Podpora živé kultury Krajského úřadu Jihočeského kraje.

Ve spolupráci s pracovníci muzejní knihovny vznikl literární program „Knihovna v pohybu“ včetně pracovního listu. V listopadu proběhla výtvarná dílna vztahující se k výstavě fotografa Jana Sekala „Země zaslíbená“. V prosinci se muzejní pedagožka podílela na organizaci akce „Folklórní abeceda“. K výstavě betlémů pak připravila program pro mateřské školy.

V roce 2012 prošlo výukovými a jinými doprovodnými programy 803 návštěvníků. Kromě píseckých škol navštívily Prácheňské muzeum školy z Plzně, Příbrami, Blatné, Volyně, ze Strakonice, Chrástčan, Čimelic, z Brlohu pod Kletí... Pět skupin se dostavilo opakovaně. Všechny akce proběhly v přátelské atmosféře.

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Jitka Čuková

Na začátku roku v době uzavírky muzea zajistilo toto pracoviště výměnu vadných ventilů v kotelně, opravu pisoárů a všechny opravy elektrických spotřebičů a instalací. V průběhu roku byly provedeny podle předepsaných termínů potřebné revize a školení zaměstnanců. Pracovnice připravila výběrové řízení na výrobu výstavního fundusu pro novou expozici v Památníku města Protivína, pomáhala při úklidu a zpřístupnění památníku pro veřejnost, byla nápomocna při slavnostním otevření památníku. Zajistila připojení elektrické zabezpečovací signalizace v tomto objektu na pult centrální ochrany Policie ČR v Písku a také lokální ochranu nově vystaveného sbírkového předmětu v objektu muzea.

Jednala s pojišťovnami při likvidaci pojistné události, havárie služebního automobilu Ford na cestě do Francie a následně dojednala opravu poškozeného vozidla. Zjednala ekologickou likvidaci již vyřazeného automobilu Škoda Felicia.

Pracovnice se zúčastňovala i dalších akcí Prácheňského muzea jako muzejní noc, burza minerálů, které zajišťovala po finanční stránce.

Na podzim koordinovala práce spojené s likvidací a vysazením stromů na nádvoří muzea.

Fotodokumentační pracoviště

Václava Komarová

V oddělení fotodokumentace bylo zhotoveno 4 538 snímků.

Na začátku roku fotografa dokumentovala stavbu voru pro výstavu Bohatá řeka. Jako každý rok dokumentovala sbírkové předměty (výtvarné umění, novější dějiny, etnografie, numismatika, archeologie aj.). Zachytila všechny akce probíhající v Prácheňském muzeu jako vernisáže, výstavy, muzejní noc, výměna stromů na nádvoří, komentované prohlídky výstav a akce muzejního pedagoga. Dále nafotila vernisáže výstav Fratiška Januly v Praze a v Brně. Pro katalog F. Januly fotografovala obrazy v Domažlicích.

Pomohla při úklidu v Protivíně a následně zdokumentovala slavnostní otevření nových expozic. Začala skenovat staré skleněné negativy. Závěrem roku fotografovala a natáčela Jihočeskou folklórní abecedu, návštěvy dětí u betlémů a Burzu minerálů.

Konzervátorské pracoviště

Jiří Kloboučník

V dílně konzervátora bylo ošetřeno celkem 288 sbírkových předmětů ze sbírkových fondů muzea a nových archeologických nálezů. Ošetřeny byly také předměty zapůjčené v cizích expozicích, např. v Městské elektrárně a zapůjčené předměty pro výstavu Bohatá řeka.

V průběhu roku vedl konzervátor praxi žáků z VOŠUP v Písku. Byly provedeny periodické revize sbírkových fondů: hudebních nástrojů, mobiliáře kostela Nejsv. Trojice, zapůjčených předmětů v Městské elektrárně a předmětů v Památníku Adolfa Heyduka.

Konzervátor vedl agendu OBP, prováděl periodické kontroly a odstraňoval případné nedostatky. Bylo prováděno odborné proškolení brigádníků a nových zaměstnanců PM.

Jako zástupce Oborové komise konzervátorů za Jihočeskou oblast se konzervátor zúčastnil semináře v Litoměřicích, který byl zaměřen na materiálové a technologické průzkumy, konzervátorsko-restaurátorské zásahy a nové metody a technologie v oblasti konzervování a ochrany kulturního dědictví. V průběhu celého roku se

zúčastnil komisí konzervátorů při metodickém centru v Brně, které se konaly v různých muzeích. Byla prováděna také průběžná metodická pomoc na jednotlivých muzejních pracovištích v Jihočeském kraji.

Restaurátorské pracoviště

Jan Vondrášek

Počátkem roku restaurátor provedl stavbu voru určeného na výstavu Bohatá řeka a pomáhal při instalaci výstavy. Pro muzejní pedagožku vyrobil 8 kusů stojanů na šaty určených pro výuku.

V Památníku města Protivína provedl demontáž částí podlah určených pro dlažbu. Vyrobil 2 stěny chránící expozici Exotická příroda před prachem vzniklým probíhající výstavbou nových částí expozic. Restauroval 2 rámy na obrazy. Pro novou expozici upravil také 3 skříně předělané na vitríny – pánská skříň, dámská skříň a skříň na předměty domácí potřeby. Dále do expozice vyrobil otočné kolo k vysvětlení myslivce latiny a v archeologické expozici nainstaloval interaktivní mapu.

V NPR Řežabinec provedl opravu lávek. Pro pokladnu a muzejní obchod zhotovil kontejner pro PC techniku a skříňku.

V září se restaurátor zúčastnil odborného semináře v Litoměřicích, zaměřeného na nové technologie a postupy v oblasti konzervování a restaurování. V průběhu roku konzervoval restaurátor 2 madony. Ke konci roku provedl drobné opravy v památníku v Protivíně a v kostele Nejsv. Trojice v Písku na kazatelně.

V archeologickém a etnografickém depozitáři provedl úpravy skříní.

Pracoviště údržby a autoprovozu

Leoš Bolardt, Lukáš Faktor

Pracovníci se po celý rok starali o údržbu muzea a poboček muzea, Památníku města Protivína a Památníku Adolfa Heyduka, ale i o údržbu a provoz autoparku.

Podíleli se na výstavách v muzejní galerii. V březnu a dubnu to byla výstava „Bohatá řeka“, v květnu František Janula: „Hledač v čase – obrazy, kresby, objekty“, v červnu a červenci obrazy Libora Baláka: „Cesta do pravěku“, v srpnu Miroslava Krausová: „Návraty“ (tapiserie, obrazy, koláže, šperky), v září „Miroslav Pechánek – Písmo a příběh“ (autorská výtvarná výstava), v říjnu „Eva Prokopcová – obrazy“, v listopadu „Jan Sekal – Země zaslíbená“ (fotografie z Izraele), v prosinci Vojtěch, Miloslava a Dalibor Říhánkovi: „Obrazy, kresby, grafika, gobelíny“.

V Malých výstavních síních se podíleli na výstavách: v březnu „Judita a Holofernes ve starých biblických tiscích a obrazech z muzejních sbírek“, v dubnu „Suiseki a třicet pět pohledů na Japonsko – japonské dřevořezy ukijoe“, v květnu „Domá-

cí kávovary“ – ze soukromé sbírky Pavla Maliny, – Leoš Bolardt byl kurátorem této výstavy, v červnu „Zvířata živá a jako živá“ – živá zvířata a jejich vyobrazení na ilustracích naučných knih, v červenci Oksana Veber: „Písně moře“ (obrazy), v srpnu „Michael Wellner Pospíšil – Villes-Cities-Města“ (fotografie), v září „Jan Jacob Liška – Efekt motýlího křídla“ (obrazy), v říjnu „Jan Šibík – Dábel v nás“ (fotografie), v listopadu Alena Pintýřová – Lucie Svobodová – Helena Štouračová: „Viděno jinak“ (kolektivní autorská výtvarná výstava), v prosinci „Betlémy ze sbírek jihočeských muzeí“.

V Chodbě knihovny pomohli při instalaci výstavy „Jiřího Rydla – Design ve skle a grafika“. V dubnu dojeli pro výstavu Františka Januly do Paříže, která byla hned poté instalována v muzeu. V červnu a listopadu jí Leoš Bolardt a Lukáš Faktor převzeli a nainstalovali mimo Prácheňské muzeum a to nejdříve v Galerii Vyšehrad Praha a potom v Divadle Husa na provázku Brno.

V červnu se významným dílem zapojili do přípravy a realizace muzejní noci. Také se podíleli na výstavbě nových expozic v Památníku města Protivína. Na podzim se postarali o vykácení starých stromů z hlavního nádvoří z důvodu výsadby nových. V závěru roku pomáhali při přípravě mineralogické burzy.

SEKRETARIÁT, PREZENTACE

Lenka Nádějová

V roce 2012 byl na tomto pracovišti graficky zpracován nový informační panel muzea, který je nyní umístěn na navigaci pod hradbami. Tato akce byla finančně podpořena z grantu města Písku. Byl také zajištěn dotisk hlavních propagačních materiálů. Informační tiskoviny muzea byly distribuovány hlavně prostřednictvím dalších příspěvkových organizací JČ Kraje a IC Písek.

Na webových stránky muzea byla umístěna další specializovaná databáze – Bedekr muzeí Jihočeského kraje, Horního Rakouska a Dolního Bavorska. Tím byly rozšířeny služby návštěvníkům stránek (v průměru 56 uživatelů denně). Činnost pracoviště spočívala také v obvyklé administrativě, sekretářských pracích, vedení statistických údajů a vytváření grafiky (plakáty, pozvánky aj.) pro potřeby muzea.

Celoročně probíhaly pravidelné aktualizace a editace webových stránek, agenda ISBN, smluv OSA, Intergram a vedení e-spisovny. L. Nádějová se za PM pravidelně účastnila porad a školení marketingových pracovníků příspěvkových organizací JČ Kraje.

Václav Beneš – Jaroslav Jiřík – Vlastimil Simota

NOVÉ ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY OD KAMENNÉHO MOSTU V PÍSKU

Úvod

V roce 2012 uplynulo deset let od katastrofální povodně, která postihla město Písek a poničila Kamenný most. K tomuto výročí byla v březnu a dubnu roku 2012 pořádána v Prácheňském muzeu v Písku tematická výstava „Bohatá řeka“ připomínající i tuto událost. Na výstavě byl prezentován zajímavý soubor středověkých a raně novověkých artefaktů, který byl objeven krátce po povodni; stručné vyhodnocení těchto nálezů přináší předložený článek.¹

Nálezové okolnosti

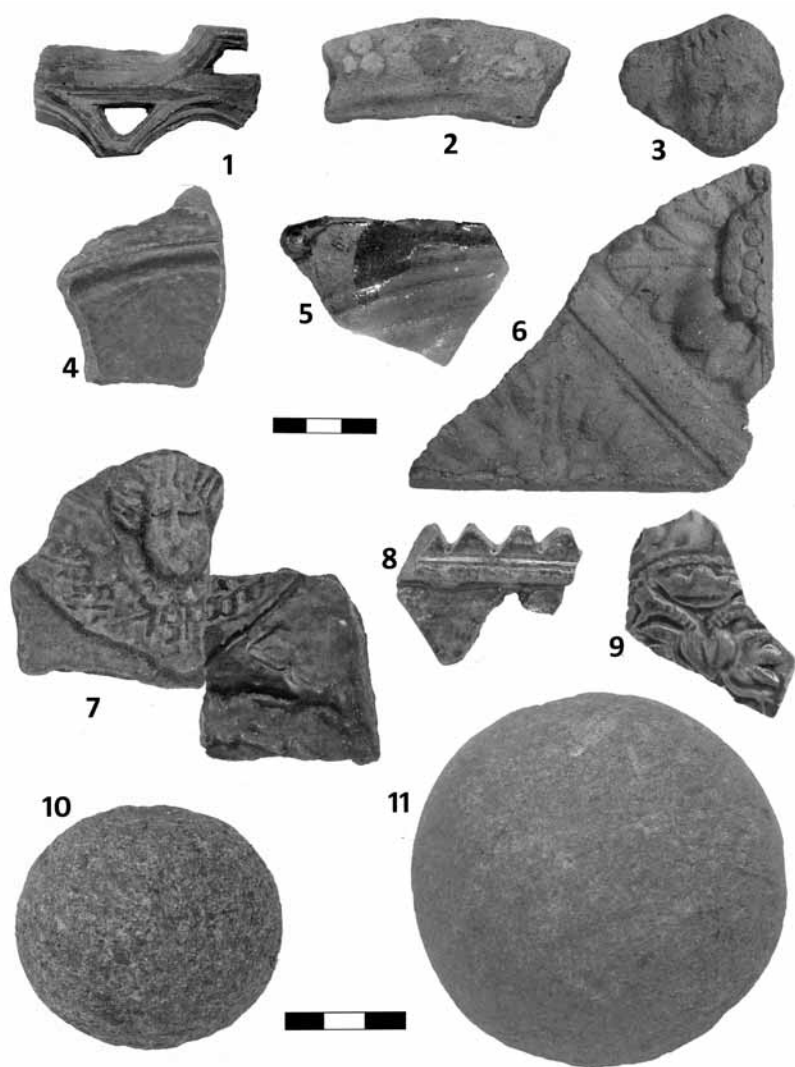
Po povodni roku 2002 se dr. Václav Beneš zajímal o stav Kamenného mostu. Při obhlídce této památky za snížené hladiny řeky Otavy registroval nános různorodého materiálu při pravém břehu v blízkosti prvního mostního oblouku (ve směru toku za mostem). Nános vymlela z říčního dna velká voda; skládal se z písku, kamenů, bahna a nečistot a dosahoval šíře max. 15 m a délky asi 70 m. V sekundárně přemístěném sedimentu dr. Beneše upoutalo velké množství úlomků nádob. Největší koncentrace se nacházela asi 10 m od mostu. Povrchovým sběrem a drobnou sondáží shromáždil početnou kolekci historických artefaktů. V průzkumu pokračoval také v době, kdy byly hromady naplavenin nahrnovány mechanizací zpět do koryta řeky. Své aktivity konzultoval s archeology Prácheňského muzea.

Základní charakteristika nálezů

Nálezce záměrně preferoval výrazné a zdobené části nádob. Soubor tvoří několik set zlomků z širokého časového intervalu 13.–18. století. Keramiku staršího období shledáváme jen stopově; převažuje redukčně pálená režná hrnčina z 15. století, hojně zdobená radélkem a zlomky zakuřovaného a glazovaného zboží z raného novověku (hrnce, talíře, mýsy atd.). Nepočetnou položku v této pomíšené kolekci představují kamnové kachle (více než 30 zlomků). Militaria zastupují dvě dělové koule o rozměrech 90 x 90 mm a 57 x 63 mm (obr. 1:10–11).²

1) U Kamenného mostu byly učiněny již dříve středověké archeologické nálezy. V roce 1943 byla pod pilířem s barokní sochou sv. Anny Samotřetí vykopána láhev ze 13. století. Srov. Jiří FRÖHLICH, *Archeologický výzkum píseckého gotického mostu*. In: Hladký, J. (ed.), *Kamenný most v Písku*, Písek 2005, s. 13.

2) Dr. V. Beneš si povšimnul absence artefaktů recentního a subrecentního stáří.

Obr. 1: Písek, dokumentovaný výběr nálezů z řeky Otavy u Kamenného mostu. Kachle 1–7. Keramika 8–9. Kamenné koule 10–11. Foto V. Komarová

Popis vybraných nálezů

K dokumentaci bylo vybráno několik zajímavějších zlomků kachlů a keramiky.

Kachle:

- 1) Zlomek stěny gotického prořezávaného kachle. Ikonografie: architektonický motiv? Rozm. 60 x 39 mm. Obr. 1:1.
- 2) Zlomek renesančního prořezávaného kachle nebo římsového nástavce. Dochována malá část reliéfní plochy, na které spatřujeme „oblouk“ s nezřetelnou ornamentální výzdobou. Prořezávání patrné na horní straně. Doch. délka 70 mm. Obr. 1:2.
- 3) Zlomek reliéfní stěny kachle. Ikonografie: lidská hlava s naznačenými vlasy a konturami obličeje. Povrch velmi otřelý. Rozm. 41 x 46 mm. Obr. 1:3.
- 4) Zlomek rohové části reliéfní stěny tzv. tapetového kachle. Zadní strana zakouřena po provozu. Rozm. 90 x 100 mm. Obr. 1:6.
- 5) Dva zlomky nádobkových kachlů (jedenkrát okraj, rozm. 40 x 64 mm; jedenkrát zlomek stěny s vnitřní obvodovou lištou, rozm. 55 x 47 mm) s vnitřní zelenou glazurou aplikovanou na tenkou podkladovou vrstvičku bílé engoby. Obr. 1:4–5.
- 6) Dva spojitě zlomky reliéfní stěny. Ikonografie: lidská (?) hlava jako součást neidentifikovaného motivu. Povrch kryje tmavší zelená glazura aplikovaná na vrstvičku engoby. Zadní plocha intenzivně zakouřena po provozu. Rozm. 87 x 104 mm. Obr. 1:7.

Komentář:

Kachle nahlížíme jako různorodý soubor pozůstatků několika výhřevných těles rozličného stáří. Do gotického období řadíme zlomek kachle s čelní prořezávanou stěnou. Výzdoba výrobně náročnějšího artefaktu snad čerpala z rejstříku námětů inspirovaných architekturou.³ Dva úlomky uvnitř zeleně polévaných nádobkových kachlů není možné přesněji datovat.⁴ Značná fragmentarizace většiny renesančních kamnářských výrobků nedovoluje podat výklad neúplně dochovaných motivů a jednoznačně přiřazení k morfologickým typům. Výskyt tzv. tapetového kachle odpovídá značně a dlouhodobě oblíbě tohoto stylu výzdoby přibližně někdy na konci 16. a v 17. století na rozlehlém území.⁵ Nejmladší část kachlového souboru tvořily

-
- 3) Zlomek prořezávaného kachle byl vyzvednut také z odpadové jámy prozkoumané na Pražském předměstí v Čechově ulici čp. 41. Nálezy z výplně objektu byly datovány na sklonek 15. století. Srov. Jiří FRÖHLICH, *Středověké odpadní jámky v Písku*, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 15, 2002, s. 145, obr. 14:7. Prořezávané kachle z píseckého hradu spolu s dalším kachlovým materiálem připravují k publikaci V. Simota a J. Jiřík.
 - 4) K dalším píseckým nálezům glazovaných nádobkových kachlů, včetně výčtu analogií, srov. Vlastimil SIMOTA – Jaroslav JIŘÍK – Eva KOPPOVÁ, *Nálezy pozdně středověkých a raně novověkých kachlů v Písku „Na Bakalářích*, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 19, 2006, s. 294–295.
 - 5) Analogický výzdobný motiv z doby kolem roku 1600 publikoval Čeněk PAVLÍK, *Impozantní zbytky kachlových kamen z paláců hradu Roupova*, Castellologica bohémica 11, 2008, s. 529,

nedokumentované atypické zlomky barokních kusů s plochou čelní vyhřívací stěnou krytou zelenou polevou.

Keramika:

- 7) Zlomek stěny majolikového džbánu s plastickou výzdobou. Ikonografie: císařský dvojhlavý orl s korunou. Nevelký fragment vně pokrývá převážně zelená poleva provázená ostrůvky žluté, žlutobílé a hnědé barvy, vnitřek nádoby se vykazuje transparentní glazurou a konkávami. Střep bílý, bez pozorovatelných příměsí, tvrdý výpal. Rozm. 59 x 48 mm. Obr. 1:8.
- 8) Zlomek poklice; horní okraj tvoří řada menších trojúhelníků, pod nimi vývalek a větší vyřezávané trojúhelníky. Povrch pokrývá oboustranná zelená poleva aplikovaná na tenkou vrstvičku engoby. Střep s jemnou příměsí úlomků hornin. Rozm. 41 x 52 mm. Obr. 1:9.

Komentář:

Krátké zhodnocení zasluhují i pojednané zlomky keramiky. Oboustranně zeleně polévané torzo s prořezávanou výzdobou (obr. 1:8) se svým relativně rustikálním provedením i keramickou hmotou přibližuje běžné kamnářské produkci, přesto se však při pokusu o interpretaci kloníme k úsudku, že by se mohlo jednat o část ozdobného prořezávaného obvodu honosnější provedené poklice. K tomuto atypickému kusu nenacházíme regionální analogie. Největší pozornost přitahuje zlomek luxusní stolní nádoby – džbánu (obr. 1:9); vícebarevná cíničitooolovnatá poleva aplikovaná na vnějším povrchu, stejně jako na lomu pozorovatelný kvalitně připravený světlý střep, dovolují přiřadit tento výrobek k majolice. Plastická výzdoba džbánu znázorňuje říšský znak – císařského dvojhlavého orla s korunou. Sociální kontext nálezů bohužel neznáme; tato keramika (zvl. majolikový džbán) asi nebyla běžnou součástí inventáře domácností píseckých měšťanů. Provenience výrobků zůstává neurčena a vyžádá si další pozornost při systematickém studiu raně novověké keramiky z archeologických výzkumů v Písku. Od takového badatelského zadání očekáváme i vypracování regionální chronologie a dohledání analogií k pojednaným výrobkům, které volně (a s vědomím možné nepřesnosti) řadíme do 16.–17. století.

Závěr

V článku byly zpracovány vybrané nálezy získané u Kamenného mostu v Písku po povodni v roce 2002. Artefakty dokládají, že řeka Otava v blízkosti mostu byla dlouhodobě využívána jako snadno dostupný odpadní areál. Případné pokusy o spojení některých nálezů s konkrétními historickými událostmi známými z písemných

obr. 27:1. Celistvou reliéfní plochu popisuje následovně: „kompozice se stylizovanou rozetou a polorozetami oddělenými pravidelným obrazcem kazetových polí“. Shodným námětem byl okrášlen též renesanční kachel z Loučné Hory u Nového Bydžova. Srov. Vladimír BRÝCH, *Kachle doby gotické, renesanční a raně barokní. Výběrový katalog Národního muzea v Praze*, Praha 2004, s. 212, č. kat. 569.

pramenů (např. militaria) by vzhledem k nálezovým okolnostem, které souboru přiřazují hodnotu sběru, měla provázet důkladná analýza a kritičnost.

Ivo Kořán

POZDŇEGOTICKÁ PIETA Z PROTIVÍNA

Roku 2012 získalo Prácheňské muzeum zápůjčkou z protivínské fary pro expozici Památníku města Protivína vzácné sousoší Piety – Pannu Marii, držící na klíně mrtvé tělo Kristovo. Latinské slovo Pietas má mnoho významů – zde označuje lásku mateřskou. Zobrazený výjev evangelia neznají, pouze Jan (19, 25–27) líčí, že „*stály pak u kříže Ježíšova matka a učedník, kterého Ježíš miloval*“.

Křesťanskou úctu k P. Marii kodifikoval roku 431 – zhruba po stu letech od chvíle, kdy se křesťanství stalo státním náboženstvím – Efezský koncil, když ji prohlásil za Bohorodičku. Odtud pak v Byzanci povstalo bezpočtu zobrazení Madony s Dítětem, jak stojící, tak zejména v polopostavě. Podle legendy byl na jejich počátku rukou nestvořený (nerukotvorný) otisk Mariiny tváře, jež se zjevovala kdesi v nekončnou za plochou obrazu. Byly to obrazy milostné, zázračně působící.

Po dobytí Byzance (Cařihradu, dnes Istanbul) křížáky roku 1204 se tyto obrazy rozběhly nejprve v Itálii a pak po celé Evropě a těšily se obecné úctě. Současně na Západě už zdobí portály katedrál kamenné sochy, vycházející z tradic antického Říma – Byzanc sochařství téměř neznala.

O prvních plastických zobrazeních Piety se dovídáme od sklonku 13. století. Ve své tragičnosti je to mezní výjev, poutající P. Marii a Krista. Prvé Piety, známé zejména z Německa, jsou stroze řezané na způsob dřevěných loutek, působících především drasticky. V průběhu 14. století dochází ke stále reálnějšímu podání postav, reprezentujícímu jak vroucnější vztah k Madoně, tak snazší pochopení její osobnosti věřícími. I v obrazech se její tvář posunuje k povrchu desek, až posléze takřka v náznaku reliéfu vystoupí nad jejich plochu.

Theologové v téže době požadují, aby tvář Madony vyjadřovala radost nad krásným božským Dítětem a současně i žal v předzvěděni jeho hrůzně smrti – dnes bychom hovořili o časosběrném podání, výtvarnému dílu samozřejmě nenáležitému. I pro Pietu našli theologové starozákonní předzvěst a citovali Píseň Šalamounovu (1, 13): „*Svazček mirry jest mi milý můj, na prsech svých odpočívaje*.“ Dále pak uváděli z Druhé knihy Královské (3, 17–20) příběh Sunamitky, jíž umírá na klíně syn, vzkříšený pak Elizeem.

Nejvyšší dokonalosti dosáhnou mariánské výjevy v naší vrcholné gotice, jejíž „krásný styl“ kolem roku 1380 představí stojící P. Marii s Dítětem i Pietu v takové krásě, noblese a svrchovaně melodickém podání plastickém, že česká díla expandují

Pieta z Protivína, před polovinou 16. století. Foto V. Komasová

na sever až do Pobaltí (Pieta z Královce v petrohradské Ermitáži), na západě do Porýní a na jihu na Slovinsko.

S nástupem německé pozdní gotiky v čase po husitských válkách i u nás dochází k dramatizaci pohybů postav, deformaci jejich tváří a lámání až i mačkání jejich rouch. Tento dynamismus po stu letech vyhasíná a výrazem jeho konce je právě Pieta z Protivína, jejíž původ bezpečně neznáme.

Je to vlastně vysoký reliéf zhruba v poloviční životní velikosti o rozměrech 15 x 67 x 88 centimetrů, opatřený polychromií z 19. století. Záměrem je vsutku monumentální a viděli bychom ji nejspíš uprostřed některého oltáře. Pojetí řezby je v podstatě tradiční až na dramatické gesto levé ruky, jež známe ze slavné Michelangelovy Piety u Sv. Petra v Římě kolem r. 1500. Madona dotud kladla levice na zkřížené ruce synovy, kdežto nyní demonstruje svůj žal gestem, vyjadřujícím slova, následující po sekvenci Stabat Mater: „*Pohledte, je-li taková bolest, jako je bolest moje.*“ Týž žal zrůznil i její tvář, kterou řezbář deformoval v duchu podunajské pozdní gotiky. V podstatě pozdněgotické jsou i lemy roucha i jeho pomačkání u nohou. Naopak klidně měkký korpus Krista se už blíží renesančnímu pojetí.

Toto smíšení pozdněgotických a renesancisujících tvarů ukazuje k době vzniku díla někdy před polovinou 16. století, kdy už vyhasíná síla našeho katolictví v čase likvidace klášterů a nástupu forem, charakteristických pro německé luterství. Nepodařilo se nám najít ani předlohu ani bezprostřední paralelu této Piety a musíme ji proto pokládat za mimořádně vzácný doklad právě tohoto přechodného období, kdy dozrívá velká sloh pozdní gotiky a váhavě jsou přijímány nové renesanční formy.

Václav Vlček

DALŠÍ SIGNOVANÉ DÍLKO MIKULÁŠE SYCHROVSKÉHO

V periodické tiskovině Prácheňské muzeum v Písku. Zpráva o činnosti za rok 2005, jsem informoval čtenáře o signovaných jesličkách a dřevořezbě sv. Jana Nepomuckého z Miroticka.¹ Dnes mohu tuto zprávu rozšířit o další zjištění.

Byl jsem náhodou přítomen dílčímu provádění předávací inventury novému duchovnímu správci čimelické farnosti, faráři P. Mgr. Františku Ludvíku Hemalovi CFSsS. Při tom mne zaujala již z padesátých let minulého století mně známá, nevelká, trochu rustikálně pojatá dřevořezba Piety, kterou jsem si dovolil podrobně prozkoumat. Panna Maria s mrtvým Kristem na klíně byla řezána ze štěpiny lipového špaluku, je vysoká 54 cm, chybí jí vylomená levá ruka a je usazena na profilova-

1) Srov. Václav VLČEK, *Dvě signované díla Mikuláše Sychrovského z Mirotic*, s. 41–45.

ném plintu 30 x 20 cm na šířku, vpředu se zkosenými rohy. Po očištění od staré vrstvy prachu mne na zadní straně mile překvapil dříve přehlédnutý, kaligraficky vyvedený řezbářův podpis: „MIKOLAŠ. SYCHROWSÝ. 1842.“, vyvedený jasnou rumělkou. Jak vidíme, v té době se ještě psal s ypsilonem a navíc vynechal předposlední písmeno „K“.² Také Milan Knížák, známý výtvarník, bývalý ředitel Národní galerie a profesor Akademie výtvarných umění v Praze, ve své velké dvoudílné Encyklopedii loutkářství v heslu Sichrovský upozorňuje na dvojí způsob psaní jména. O samotném řezbáři mimo jiné píše: „*Samostatný lidový všeučel, který se v mládí dokonce pokusil o pražskou malířskou akademii, ale vrátil se ještě před ukončením studií³ do svého rodiště a živil se jako provazník, literát farního kůru, řezbář a štafír, tj. malíř řezbovaných figur. Během let dosáhl dokonce toho, že jeho mirotická řezbářská dílnička v přízemním truhlářovském domku v č. 19 na horní jižní straně rynku stala se proslulou dodavatelkou loutek pro většinu středočeských a zejména jihočeských loutkářů s citelnou konkurencí severočeské officíny, kterou na samém sklonku 18. století vybudoval řezbářsko-sochařský rod Suchardů.*⁴ Milan Knížák také zmiňu-

Již popsaná a následně restaurovaná dřevořezba sv. Jana Nepomuckého, signovaná „M. Sichrovský 1859“, která byla předmětem článku citovaného v pozn. 1.

Foto V. Vlček

- 2) Srov. *Tamtéž* – sv. Jan Nepomucký vyřezán v roce 1859 a jesličky z mirotického soukromého majetku až v závěru života (+ 11. 1. 1881), datovány 10. 12. 1878. V obou případech již psán s měkkým „i“. Posledními příslušníky jeho rodu v Miroticích byla, dle informací tajemníka tamního městského úřadu Františka Hřebjeka, užívána transkripce „Sychrovský“.
- 3) Jeho studium na Pražské akademii není archivně doloženo.
- 4) Jak dále píše Milan Knížák právě tím, že Sichrovského loutky se vyznačovaly „většinou menšími rozměry, řezba prostší, jakoby trochu odbytá, ... výraz někdy sklouzne až do karikatury. Loutky působí mile, jaksi domácky. Velké oči, jednoduchost malby klišovými barvami...“ – a tím právě byly schopné konkurovat dílně Antonína Suchardy v Nové Pace.

Celkový pohled na Pietu. Foto V. Vlček

je charakteristiku Jana Toman: „Mikuláš Sichrovský byl hubený, vytáhlý jako chmelová tyčka, kašlal a chrchlal.“ V popisu znaků jeho práce zmiňuje jednu maličkost: „Typické jsou uši přilepené k hlavě“. Tento postřeh zde odpovídá a nalézáme jej i v pojetí detailu hlavy naší Panny Marie, jak dokládá detailní snímek.

Mikuláš Sichrovský se v roce 1852 při narození Mikoláše Alše stal jeho křestním kmotrem. Jan Toman zdůrazňuje přitom Alšovy vzpomínky na nezapomenutelné zážitky z výletů do kmotrova podkroví, kde se sušily a skladovaly hotové figurky. Milan Knížák uvádí, že Sichrovský se začal prokazatelně věnovat vyřezávání loutek mezi lety 1828 až 1830.

Naše Pieta byla dokončena v roce 1842, zřejmě na objednávku majitele selské usedlosti vystavěné spolu s hájenkou uprostřed píseckých lesů, ležící při cestě z osady Boudy do čtyři kilometry vzdáleného Pohorí. Zde na samotě, kde se říkalo „Na Parýzu“, došlo v roce 1836 v době žní k tragedii. V zahradním rybníčku se utopila myslivcovým psem vyděšená nejmladší Rozárka, milovaná dcerka hospodáře Vojtěcha. Celá rodina byla tímto neštěstím zrcena, nejvíce však hospodář, jenž si vyčítal, že ráno dovolil, aby děti zůstaly samy doma a ostatní odešli, včetně starého otce – výměnkáře, na pole kosit obilí. Z pocitu viny si uložil jako pokání donést z tehdejších rožmitálských hutí na vlastních bedrech železný kříž, který postavili u cesty pod li-

Detail Krista s Pannou Marií, na jejíž hlavě vidíme pro Sichrovského dřevorezby charakteristické „přirostlé ucho“. Foto V. Vlček

Detail signatury na zadní straně Piety. Foto V. Vlček

rožmitálských hutí na vlastních bedrech železný kříž, který postavili u cesty pod li-

Pravděpodobně fiktivní portrét Mikoláše Sychrovského, převzatý z knihy Jana Tomana *Matěj Kopecký a jeho rod* (Č. Budějovice 1960), kreslený v roce 1934 mirotickým malířem Josefem Sychrovským (nar. 2. 2. 1911) – viz drobnou signaturu vpravo dole pod lipovou větvičkou. Archiv autora

den nenechavý geometr, působící v okolí,⁷ zasklený výklenek otevřel, dřevorezbu vyjmul a při podrobnější prohlídce asi zjistil, že je na zadní straně podepsaná kmotrem Mikoláše Alše. Tomu byl při příležitosti nadcházejícího výročí 100 let narození

pami nedaleko statku (a dosud tam stojí). Podrobnosti tohoto nešťastného příběhu vykreslila Tereza Nováková v roce 1885 podrobně v tklivé povídce „Železný kříž“.⁵ Lze se domnívat, že otec zemřelé Rozárky objednal Pannu Marii s mrtvým Kristem u mirotického mistra řezbáře jako výraz trvajících žalu a dřevorezbu umístil do zaskleného výklenku nedaleké kapličky (z 18. století), stojící při cestě do pohořského kostela.⁶

Při prohlížení dřevorezby si i nezavěšenec povšimne zbyteků barevné polychromie v prohlubních na jejím povrchu, a právě její pozůstatky a staré vyprávění našeho pana faráře mne přivedly k dalším úvahám o historii tohoto drobného artefaktu. Až do poloviny dvacátého století byla Pieta na svém místě za sklem jmenované kapličky. Pak, snad proto, že ve veřejnosti začala působit atheistická propaganda, je-

- 5) Tereza byla manželkou dr. Josefa Nováka, rodáka ze zdejší samoty, pozdějšího profesora c.k. gymnázia v Litomyšli, kde také s rodinou dlouho bydleli. Narodilo se jim deset dětí. Opakovaně churavěla a byla často stíhána ranami osudu – úmrtím dětí a rodičů. V její literární tvorbě převládaly povídky, zachycující život lidu převážně východočeského podhůří. Naopak tento příběh byl napsán jako „ohlas spisovatelčina prázdninového zájezdu k mužově rodině na Písecko“ (z Doslovu J. Honzika). Povídka naposledy vyšla ve svazku *Drobné prózy II*, SNKLHU, Praha 1958. Tereza Nováková byla matkou známého literárního kritika, lingvisty a historika písemnictví Arne Nováka.
- 6) Do hlavního oltáře kostela sv. Petra a Pavla v Pohoří je zakomponována prosklená vitrina s gotickou plastikou Piety. Je pravděpodobné, že ta mohla být podnětem myšlenky pořídit dřevorezbu Panny Marie s mrtvým Kristem do kapličky u Parýzu.
- 7) Příběh odcizené a vrácené Piety mně vyprávěl tehdejší čimelický farář P. Jan Bártík.

v nedalekých Miroticích samotným tehdejším ministrem školství a osvěty Zdeňkem Nejedlým odhalen pomník. Nejedlý propagoval M. Alše jako našeho největšího národního malíře a v tisku byla veřejnost seznamována se všemi podrobnostmi jeho života, včetně vlivu Mikoláše Sychrovského na jeho kmotřence. A jeho jméno, pečlivě autenticky napsané, hodnotu tímto autorizované rustikální dřevořezby v očích každého zasvěceného sběratele významně povýšilo.

Čimelického pana faráře, P. Jana Bártíka, asi informoval o odcizení Piety potomek Vojtěchův a nositel tradice rodného statku při návštěvě mše svaté v čimelickém kostele, kam pravidelně každou neděli dojížděl na kole. Pan farář sdělil tuto nepřijemnost tehdejšímu čimelickému strážci zákona panu Berounskému. Ten pracoval ještě „*postaru, jako za rady Vacátka*“. A světe div se, za nějaký čas neznámý člověk zazvonil na čimelické faře a po odemčení položil za dveře balíček a velmi rychle se odporoučel a odjel. A pan farář po rozbalení se nestačil divit, stejně jako posléze starý hospodář z Parýzu, který polychromie zbavenou dřevořezbu nemohl poznat. Vyslovil potom přání, aby zůstala na faře, protože v kapliče by stejně dlouho nevydržela... A dobře učinili, dnes, po půlstoletí od této události, máme zde dochované autentické dílko mirotického řezbáře Mikoláše Sychrovského.

Jiří Prášek

POMNÍK K POCTĚ STŘÍBRNÉ SVATBY FRANTIŠKA JOSEFA I. A ALŽBĚTY

Rakousko-uherský panovník František Josef I. si kromě dvou pamětních desek¹ vysloužil v Písku pomník k 40. výročí panování. Ten byl ve tvaru pylonu z kozárovické žuly, opatřený dvěma pamětními deskami, vztyčen v Sadu Františka Josefa I. v areálu Rolnické školy roku 1888.²

O devět let dříve, byl Františku Josefovi a jeho ženě Alžbětě odhalen pomník na památku výročí stříbrné svatby. K sňatku rakouského panovníka Františka Josefa s Alžbětou, dcerou bavorského vévody Maximiliána Josefa, došlo v sídelním městě Vídní 24. dubna roku 1854.

Rakouský říšský lesnický spolek vyzval tištěným letákem z 13. března 1879 lesní úřady celého Rakouska-Uherska, aby „*k uctění památky 25. výročí svatby Jejich Veličenstev císařských a královských manželů*“ vysadili tzv. svatební stromy (Hochzeits-Bäume). Na píseckém lesním úřadě, který spravoval největší městský lesní ma-

1) Jedna se nacházela v zasedací síni místní radnice a druhá v ředitelně Rolnické školy (ta skončila v depozitáři píseckého muzea a do ředitelny Střední zemědělské školy byla po roce 1990 opět osazena).

2) Jiří Prášek, Pomník padlým vojákům 28. střeleckého pluku na vojenském hřbitově v Písku. In: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2008. Písek 2009.

Pomník při lesní cestě. Stav v únoru 2013. Foto V. Komarová

jetek v Čechách, byla tato výzva projednána 14. dubna s tím, že již bylo vyhlédnuto místo v Hradištském lese o rozloze 900 m². Zde se plánovalo vysazení stromů, které by tvořily tzv. Královský sad, cestu k nim měla tvořit dubová alej. V sadu byl umístěn kamenný kvádr vylámaný v paseckém revíru. Měl rozměry 110 x 70 x 60 centimetrů a na jeho horní ploše bylo vytesáno: „*FJI 18 24/4 79 a A*“. Zároveň bylo navrženo, aby se 25. 4. o 3. hodině odpolední uskutečnilo slavnostní vysazení, jehož by se měli zúčastnit všichni revírníci a 10–12 hajných. Lesmistrem byl tehdy Josef Zenker.³

Slavnost stříbrné svatby se uskutečnila v Písku ve dnech 23. až 25. dubna 1879. První den večer se konalo čepobití městem, průvodu se účastnily kapely veškerých spolků, které zahrály zastaveníčko před bytem místodržitelského rady a okresního hejtmána a pak před radnicí. Druhý den ráno otevřela den hudba, procházející celým městem, v 10 hodin následovala mše svatá, při níž ostrostřelci před kostelem stříleli salvy. Po mši byli lidé přítomni zasazení dvou lip před kaplí sv. Jana Nepomuckého a následovalo defilé spolků v Široké, dnes Jungmannově ulici. Pak deputace jednotlivých spolků navštívily okresního hejtmána a jeho prostřednictvím projevíli přání oslavencům. Součástí dne bylo i rozdělávání almužen chudým příslušníkům obce a v 19.30 začala v divadle slavnostní akademie. Otevřel ji projev prof. Adolfa Hey-

3) Protokoly lesního řízení: SOKA Písek, fond MÚ Písek, kart. 315, sign. IX-A/1.

Horní plocha kamene – dnešní stav. Foto V. Komarová

duka a následoval koncert. V pátek 25. dubna pak v 15 hodin opravdu došlo k založení sadu.⁴ Bohužel se o tom nedochovala žádná relace a noviny v té době v Písku nevycházely.

Nad sadem s pomníkem se pomalu zavřela voda, kterou rozvřel Dr. Zdeněk Tlamič v článku uveřejněném v časopise Otavan v roce 1920.⁵ Ten se zabývá různými otázkami kolem turistiky a jaksi mimoděk se zmiňuje: „*Nad prachárnou v krásném lese pamětní kámen, o němž málokdo ví, a na něm dosud skví se loyální F. J. I. a A. 1879. Nebylo by na čase nápis ten vyhladiti nebo nahraditi novým, jenž by více těšil?!*“ Jeho námět však zůstal bez odezvy ještě několik let. Až k desátému výročí trvání Československé republiky se na něm objevil – po přebroušení – na horní ploše v rámečku 48 x 41 cm vytesaný nápis: „*RČS / 1918. / 1928.*“

Zájemci naleznou pomník, dají-li se po cestě za restaurací U Smetáka nad ruinami bývalé prachárny vlevo nahoru po pěšině. Zhruba po 150 metrech ho nemohou přehlédnout.⁶

4) SOkA Písek, fond MÚ Písek, kart. 309, sign. IA/26/1879.

5) Zdeněk Tlamič, Do Písku (kapitola turistická). Otavan. Měsíčník pro národní, kulturní a hospodářské zájmy města Písku a kraje Prácheňského. Ročník IV., č. 11–12, 27. dubna 1920, s.172–173.

6) Za pomoc při vyhledávání dokladů k osudům pomníku děkuji Mgr. Jiřímu Peštovi ze Státního okresního archivu v Písku.

SLUŽ, ROZHLEASE NÁŠ, NAŠEMU MĚSTU POCTIVĚ JAKO TEN BUBEN. PRVNÍ HLÁŠENÍ MĚSTSKÉHO ROZHLASU V PROTIVÍNĚ

Městský rozhlas byl svého času, kdy se ještě věřilo na pokrok a lepší příští člověka, té době se říkalo novověk či nová doba, nahlížen jako technická vymoženost, sloužící dobru, užitku a vůbec prospěchu všech, rozumí se těch, kdo byli na základě určitých znaků takto označeni. Den, kdy se nad městem poprvé z amplionů vznesl vždy trochu chraplavý hlas a slavnostní dikcí i obsahem oznamoval, že dnešní den bude zaznamenán v kronice města, byl pak obvykle dle ohlášení skutečně zaznamenán v kronice města. V Protivíně tím dnem byla neděle 2. srpna 1942. Tehdy se o desáté hodině dopolední z nebe ozvalo nejprve strohé a přísné „*Mitbürger!*“ a o chvíli později o poznání příjemnější „*Milí spoluobčané*“. Německý proslov držel místopředseda obecní správní komise a protivínský lékárník Heinrich Schupitar, v češtině se pak k protivínské obci z titulu své funkce předsedy obecní správní komise obrátil nadporučík četnictva František Pletka. Německý proslov byl sevřený, složený víceméně z frází s důrazem na informační přesnost. K českému slavnostnímu textu patřilo jazykové ozvláštnění, nadsázka i hravá vložka, kdy se k občanstvu naposledy přihovořil na odpočinek, to jest do muzea odcházející dlouholetý mlčenlivý služebník – městský buben a jako instituce městský bubeník.¹

Městský rozhlas byl v Protivíně zaveden za druhé světové války. Dle obecného náhledu i zkušenosti je válečný čas dobou, která sice přejí nejrůznějším technickým novinkám a inovacím, ovšem jen málokdy přímo a bezprostředně využitelným k obecnému prospěchu. Tento rozpor se částečně odrazil i v úvodu českého slavnostního projevu, v němž bylo vzpomenu, že městský rozhlas je sice zaváděn v době, kdy litice válečná zuří na všech stranách kolkolem, což konkrétně znamenalo „*kdy děla německých vojsk hřímavě zpívají píseň vítěznou na všech bojištích, za vedení Vůdce, jenž přijal nás pod svou ochrannou perut*“,“² ale takovým způsobem, jako kdyby právě vládl nejlubší mír. Zavést rozhlas znamenalo sledovat pokrok a připojit se k zástupu měst, městeček a vesnic, které tak činí a novinek techniky užívají ku prospěchu svých obyvatel. Nejlépe se tak mohlo stát v době míru, ani válka však nebyla zásadní překážkou. Přesto právě za války byl městský rozhlas v českých zemích běžně zaváděn.³

1) Srov. SOKA Písek, *AM Protivín*, kart. 106, sign 612.

2) *Tamtéž*.

3) V roce 1942 byl městský rozhlas zaveden např. i v Písku. První vysílání se uskutečnilo 16. července, slyšitelné však bylo pouze na náměstí. Teprve postupně byl navyšován počet reproduktorů. Srov. Jiří PRÁŠEK, *Písecké XX. století*, Písek 1999, s. 110.

Oba slavnostní projevy kladly v souvislosti s nově zavedeným rozhlasem důraz na hodnoty dobra a užitečnosti a vyjádřily naději, že novinka přinese rozkvět a spokojenost. Pokrok, technika, dobro a mír zde patří k sobě, zkušenost války, nutno podotknout, že spíše nepřímá, nicméně o to čistější a výraznější zkušenost dohledu a kontroly, tuto řadu neruší, ale spíše utvrzuje. Informačně hutnější, typicky úřední německý proslov pak také připomněl, že obecní správní komise současně se zavedením místního rozhlasu zrušila místně obvyklou formu zveřejňování příslušných úředních oznámení a jiných důležitých zpráv prostřednictvím tzv. vybubnovávání („*Austrommeln*“) a rovněž silně omezila zveřejňování prostřednictvím výlepu plakátů. Příznacně byla tato zpráva spojena s výslovným upozorněním, aby občané města co nejpečlivěji sledovali úřední hlášení.

Městský rozhlas měl svou vlastní typickou hudební znělku, která měla zaznít vždy před hlášením vyhlášek a zpráv. Prozatímně tou znělkou byl Kmochův pochod „*Jenom ty mě můj koníčku*“. Předpokládalo se, že zpočátku bude mít rozhlas své vady a nedostatky, v brzkém čase ovšem odstranitelné, zvláště poté, co budou dodány další potřebné ampliony a nalezeno jejich správné a vhodné rozmístění. Těm, kdo již na zřízení místního rozhlasu přispěli a často nemalou částkou, bylo poděkováno s tím, že rozhlas byl umožněn jen jejich porozuměním, když rozpoznali důležitost pořízení tohoto moderního zařízení, ostatní, ať jednotlivci nebo závody, byli vyzváni, aby také v krátké době zaslali svůj „*dobrovolný příspěvek*“.

Den prvního hlášení místního rozhlasu byl zároveň premiérou městských bubeníků a koncem starého zvyku vybubnovávání důležitých hlášení a rozličných zpráv. Poslední vybubnování mělo být slavnostní hravou rozlučkou. Tomu odpovídal zvolený styl, forma i slovník. Rozloučení s městským bubnem bylo ohlášeno již v německém proslovu, český proslov pak byl na chvíli po krátkém uvedení a vzpomínce na vybubnovávání přerušeno.

Městský buben byl nejprve představen jako dlouholetý, mlčenlivý městský služebník, který po generace hřmotným hlasem burcoval a svolával děti i dospělé, napínal zvědavost a přinášel dobré i zlé. Někdy prý zjankovatěl, což se ovšem dalo připsat oslí kůži, z níž byl vyroben, někdy se prý zabrebtal, takže vyvolával salvy smíchu. To zas měli mít na svědomí páni bubeníci, resp. požití většího množství trůnky, nikoli „*náš milý buben*“.

Nato byl buben ohlášen jako starý vysloužilec, který se ozve ještě jednou naposledy na rozloučenou. Hlas předsedy obecní správní komise Františka Pletky se na chvíli odmlčel a z rozhlasu se ozvalo bubnování městského strážníka Václava Krejčího. Následná řeč s hravě ukřivděným nádechem byla přednesena, jako kdyby mluvil samotný loučící se městský buben: „*Oznamuje se láskám Vaším, že po mnoha a mnohaleté službě, nevďčné nyníšší představenstvo zdejší obce zamilovalo se do nového vynálezu a mne odsoudilo k uložení mezi staré železo. Aby to tolik nebolelo, tak říkají, že mne uloží do muzea, abych tam byl po ruce pro případ, kdyby můj technický nástupce někdy zjankovatěl a moc brebtal z vlastní viny. Sbohem nevďč-*

ný světa protivínský.“⁴ Byl-li buben skutečně do muzea uložen, nevíme. V současných muzejních sbírkách se nenachází a nemáme ani přímý evidenční doklad, že by se vůbec kdy nacházel.

Muzeum v Protivíně existovalo tehdy již deset let a byla v něm uložena slovy technickým pokrokem obohaceného jazyka spousta starého železa. Do sbírek z místních organizací nejvíce přispěly Spolek studujících Chelčický, protivínští turisté, Čtenářská beseda, Organizace průvodčích vlaků, Starousedlí sousedé, legionáři a Společenstvo smíšených živností.⁵ Předpoklad, že buben někdy v budoucnu bude ještě potřeba, což lze číst i jako známku jisté nedůvěry k novému technickému zařízení, se ukázal jako oprávněný. Na jaře 1945 byl městský buben nakrátko opět v plné permanenci, což je ostatně dobře vidět na snímcích tentokrát „posledního městského strážníka v Protivíně“.⁶

Slavnostní řeč Františka Pletky, podobně jako předchozí v němčině přednesený proslov Heinricha Schupitara, byla zakončena přáním, aby nový městský rozhlas sloužil svému městu stejně poctivě jako starý buben, k rozkvetu a spokojenosti všeho občanstva.⁷ Hodnota poctivosti zde zřejmě odkazovala k tomu, co je známé a na co se lze právě proto spolehnout, a současně s tím byla opět i skrytým vyjádřením jisté apriorní nedůvěry k čemukoliv novému. František Pletka pak navrch ještě připojil obvyklé přání, aby rozhlas přinášel zprávy jen dobré a milé a těch zlých, když už nějaké budou, aby bylo co nejméně.

Počet zpráv, těch dobrých i zlých, jak už to bývá, postupně narůstal. V roce 1946 jich bylo odvysíláno již 1134. Nicméně již tehdy bylo stále ještě poměrně nové technické zařízení hodnoceno jako nedostatečné. Proto bylo objednáno jiné o větší výkonnosti. Instalováno bylo od října do prosince 1948. Svěšené rozhlasové zařízení pak bylo prodáno obci Krč. Na konci roku 1947 byla také změněna rozhlasová znělka. Nově bylo hlášení zahajováno krátkou skladbou složenou ze začátků místních lidových písní „Protivínský můstek prohýbá se“ a „Nad Protivínem je hájíček“. Novou znělku dal nahrát Spolek rodáků a přátel města Protivína a okolí v Praze.⁸

Pokrok a technika dobyly Protivín během několika let. Městský rozhlas byl neustále modernizován. V letech 1951 měla rozhlasová ústředna místního rozhlasu výkonnost 375 W, zapojeno na ni bylo ze začátku 12 reproduktorů, od 23. října 1951 jich už bylo 24 a počet bylo možné ještě dále navyšovat až na 28 reproduktorů. Další modernizace proběhla o tři roky později při generální rekonstrukci. Od 1. ledna

4) Srov. SOKA Písek, AM Protivín, kart. 106, sign 612.

5) Věra PIKLOVÁ, *75 let muzea v Protivíně*, Zpravodaj Historického klubu, II, 2007, č. 4, s. 18–19.

6) Srov. Prácheňské muzeum v Písku, *Podsíbírka historická*, inv. č. K+S 5673 a K+S 5827.

7) Srov. „Möge <diese> unser neuer Rundfunk ebenso ehrlich wie diese alte Trommel zum Gedeih und zur vollen Zufriedenheit der ganzen Bevölkerung dienen!“ SOKA Písek, AM Protivín, kart. 106, sign 612.

8) Srov. Prácheňské muzeum v Písku, *Podsíbírka historická*, inv. č. K+S 10611.

Městský strážník Václav Krejčí s bubnem v roce 1945. Foto: Fotoateliér Mikolášek Protivín. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Služební legitimace městského strážníka Václava Krejčího, vydaná Městským úřadem v Protivíně 28. října 1940. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Oslavy 1. máje v Protivíně v roce 1951. Na snímku jsou zachyceny dva z tehdejších dvanácti amplionů místního rozhlasu. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

1959 pak v Protivíně vysílal i rozhlas po drátě. Heslem doby již nebyla hodnota poctivé služby, ta zestárla jako společnost, která ji vyzývala, důraz byl kladen na nové, na lepší a na výkon. Vedlejším produktem pak bylo, že uniformita spojená se silným disciplinačním hlasem po ovládnutí veřejného prostoru vstoupila i do míst, dříve výlučně soukromých.

Jiří Šebestian

VÝSLEDKY 36. KROUŽKOVACÍ AKCE „ACROCEPHALUS“ V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI „ŘEŽABINEC, ŘEŽABINECKÉ TŮNĚ“

Letošní – třicátá šestá odchyťová kroužkovací akce v mezinárodně významné ornitologické rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ se uskutečnila ve dnech 22. 7. až 1. 8. 2012. Na louce v ochranném pásmu rezervace opět vznikl na deset dní stanový tábor plný kamarádství a zájmu o přírodu, ve kterém se vystřídalo 78 přímých účastníků a 211 návštěvníků – zájemců o získání ornitologických zkušeností, praktických dovedností a nových informací o ptácích v rezervaci i mimo ni. A budete-li mít zájem poznat atmosféru v táboře, jste všichni srdečně zváni i v dalších letech – teď například od 21. do 31. 7. 2013 – přesné datum konání další akce se můžete dozvědět vždy rok předem na www.rezabinec.ic.cz.

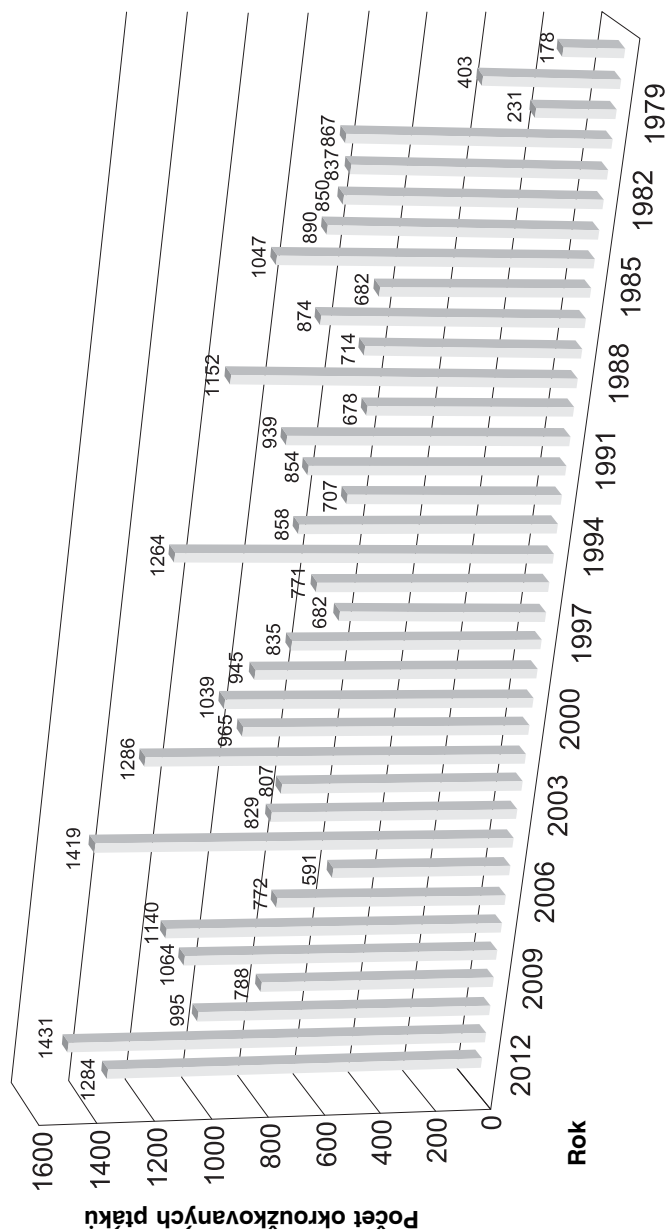

Moudivláček lužní se možná zase vrací do naší přírody. Letos jich – po letech – bylo okroužkováno více než dvacet. Foto J. Šebestian

I tentokrát bylo již tradičně nataženo 222 metrů nárazových sítí na třinácti stálých stanovištích. Tyto sítě byly od 6:00 do 21:30 pravidelně po hodině kontrolovány, za méně příznivého počasí dle potřeby i častěji (podrobněji o organizaci práce jsem psal ve zprávě za rok 2008, zájemce tudíž odkazují opět na www stránky našeho muzea, kde je – kromě všech ostatních – k dispozici i zpráva za rok 2008).

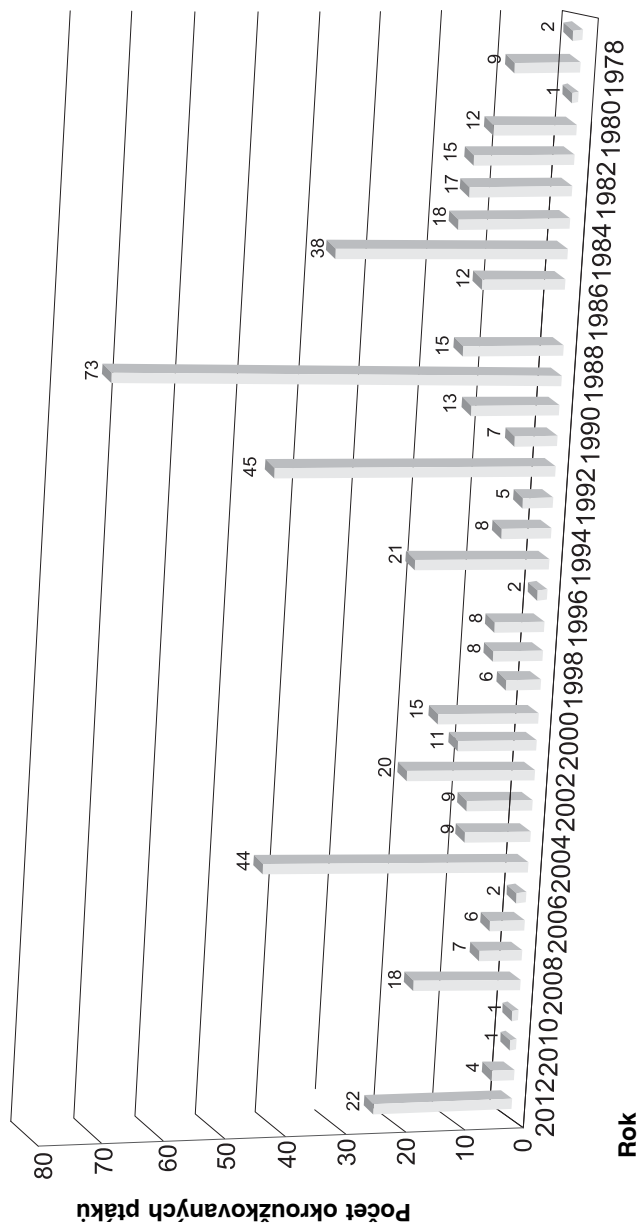
Co do celkového počtu odchycených ptáků, patřil rok 2012 k těm lepším – letošních 1284 nově okroužkovaných znamená těsně čtvrté místo za celou historii odchytů, jak ukazuje graf na Obr. 1. Po loňské invazi budníčků menších nastal návrat k normálnímu spektru chytaných ptačích druhů. Jenom jsme měli pocit, že se letos chytá nebyvalé množství moudivláčků lužních. To je druh, který byl u nás běžný, ale v posledních letech v podstatě z naší přírody zmizel. Když se našla 2–3 hnízda v celém jihočeském kraji, byla to velká sláva. Letošních 22 moudivláčků je sice – ve výše uvedených souvislostech – hezké číslo, ale když se podíváte na Obr. 2., je vidět, že lépe už bylo. Všechny ostatní druhy ptáků se nachytaly v průměrných nebo jen lehce nadprůměrných množstvích, bohužel pokračuje i úbytek rákosníků proužkovaných – druhu, který ještě před sedmi lety ohrožoval první mís-

Celkové počty nově okroužkovaných ptáků v daném roce

Obr. 1.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných ptáků za 36 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“.
(Pozn.: první 3 roky (1977–1979) probíhal odehýt do menšího počtu sítí.)

Celkové počty budniček menších v daném roce

Obr. 2.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných budniček menších za 36 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“.
(Pozn.: první 3 roky (1977–1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí.)

Celkové pořadí	Druh	Dospělí pláci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %	Celkové pořadí	Druh	Dospělí pláci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %
1	Rákosník obecný	74	312	386	30,1	25	Strakapoud velký	1	4	5	0,4
2	Vlaštovka obecná	31	221	252	19,6		Šoupálek dlouhoprstý	2	3	5	0,4
3	Budníček menší	18	88	106	8,3		Ledňáček říční		4	4	0,3
4	Rákosník proužkovaný	13	68	81	6,3	26	Břichule říční		4	4	0,3
5	Pěnice černohlavá	13	41	54	4,2		Pěnice pokrovní		4	4	0,3
6	Rákosník zpěvný	11	37	48	3,7		Strýzlík obecný		3	3	0,2
7	Sýkora modřinka	4	36	40	3,1	29	Mlynářík dlouhoocasý	2	1	3	0,2
8	Rákosník velký	9	29	38	3,0		Sýkora lužní		3	3	0,2
9	Sýkora koňadra	3	33	36	2,8		Sedmlásěk hajný	2		2	0,2
10	Pěnice hnědokřídla	7	17	24	1,9	32	Krutňhlav obecný	2		2	0,2
11	Pěnice slavíková	8	15	23	1,8		Jirůčka obecná	1	1	2	0,2
12	Moudřílák lužní	1	21	22	1,7		Pěvuška modrá		2	2	0,2
	Červenka obecná	2	20	22	1,7		Lejsěk šedý	1		1	0,1
14	Ťuhýk obecný		13	13	1,0		Sojka obecná	1		1	0,1
	Zvonček zelený	3	10	13	1,0		Vrabec domáci	1		1	0,1
17	Kos černý	5	8	13	1,0		Cvrčilka zelená		1	1	0,1
18	Strnad obecný	5	6	11	0,9	36	Rehek zahradní		1	1	0,1
	Budníček větší	1	8	9	0,7		Dlask tlustozobý		1	1	0,1
19	Cvrčilka slavíková		8	8	0,6		Vrabec polní		1	1	0,1
	Strnad rákosní	4	4	8	0,6		Sýkora babka		1	1	0,1
	Drozd zpěvný	3	5	8	0,6		Konipas bílý		1	1	0,1
22	Slavík modřáček		7	7	0,5		Racek chcetařský		1	1	0,1
23	Pěnkava obecná	2	4	6	0,5		Špaček obecný		1	1	0,1
	Brhlík lesní		6	6	0,5						
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2012 okroužkováno:							48 druhů	230	1 054	1 284	100

Tab. 1.: Přehled ptáků nově okroužkovaných při 36. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 22.7. až 1.8.2012. (Vzácnější a méně často chytané druhy jsou vytištěny tučně.)

Pořadí	Druh	Místo původního okroužkování:										Celkem
		Řezařbneec v roce:								Jinde v ČR	Mimo ČR	
		2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005			
1	Rákosník obecný	157	16	9	5	3				5		195
2	Budníček menší	15	4		1					1		21
	Sýkora koňadra	13	5									18
4	Rákosník velký	14		1						2		17
5	Pěnice černohlavá	15	1									16
6	Červenka obecná	15										15
7	Rákosník proužkovaný	14										14
	Sýkora modřinka	11	2							1		14
	Rákosník zpěvný	10								2		12
9	Sýkora lužní	3	2									5
	Slavík modráček	1								2		3
	Cvrčilka slavíková	2	1									3
	Moudřiláček lužní	3										3
12	Slavík obecný									2		2
	Ledňáček říční	2										2
	Pěnice slavíková	1	1									2
	Břhlik lesní	2										2
16	Drozd zpěvný	1	1									2
	Pěnice hnědokrídla	2										2
	Konipas bílý		1									1
	Budníček větší	1										1
21	Strnad obecný	1										1
	Šoupálek dlouhoprstý	1										1
	Pěvuška modrá	1										1
Celkem zkontrolováno:		285	34	10	6	3	0	0	0	15	0	353

Tab. 2.: Přehled již dříve okroužkovaných ptáků, kteří byli kontrolováni při 36. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řezabinec, Řezabinecké tůň“ ve dnech 22.7. až 1.8.2012. (Vzácnější a méně často chytané druhy jsou výtýšeny tučně.)

to rákosníků obecných. Objasnit příčinu jejich úbytku ale asi ještě chvíli potrvá. Jinak už se, přesně podle našeho očekávání, nic rekordního nedělo. Jen standardní každoroční badatelská práce.

I když i některé další odchyty nás (a zejména nebývalé množství dětí v táboře) docela potěšily. Více vzruchu způsobil (vedle již zmíněných moudivláčků) např. odchyt krutihlava, ledňáčka, strakapouda velkého, tuhyků nebo slavíka modráčka. Ucelený přehled o všech letos okroužkovaných ptácích ukazuje tabulka 1.

V posledních letech vás také informujeme více i o další důležité části našeho výzkumu na Řežabinci – kontrolních odchycích ptáků, kteří již byli okroužkováni dříve. Jak jste si jistě již všimli v tabulce 2, nejvíce zpětně kontrolujeme samozřejmě ptáky okroužkované na Řežabinci, ale každý rok chytíme i několik ptáků okroužkovaných na jiných místech České republiky a občas i ze zahraničí – i když letos se nám to nepoštěstilo.

A na závěr chci ještě tradičně poděkovat všem, kteří přispěli ke zdárnému průběhu celé Akce Acrocephalus 2011. Na prvním místě J. Fořtovi, P. Loudovi a M. Fořtové, kteří letos nejvíce pomáhali vytvořit „kroužkovací manufakturu“, která zvládala i ranní přiděly ptáků tak, aby odlétali velmi brzy po odchytu zpět do přírody. Dík patří Záchrané stanici Makov, která nám každoročně půjčuje vojenský stan. Velkou pomocí je možnost bezplatného a bezproblémového táboření na soukromé louce Jihočeského kraje, kterou spravuje Školní rybářství Protivín. Velkého pochopení se nám stále dostává i u okolních Obecních úřadů – v Ražicích, Kestřanech a Putimi a také u Policie ČR – obvodního oddělení Protivín. Všem jmenovaným patří velký dík nejen ode mne jako organizátora akce, ale i od všech ostatních účastníků. A naopak můj osobní dík patří všem účastníkům tábora, kteří kromě obvyklých nástrah počasí a všech ostatních obvyklých problémů, skvěle zvládli i návštěvnické (a zejména dětské) „nájezdy“. Všichni výše jmenovaní přispěli k získání cenných podkladů důležitých nejen pro budoucí hospodaření rybářů i ochranářů a povinné hodnocení vývoje v Ptačí oblasti Natura 2000, ale i pro zvýšení úrovně poznání o jednotlivých druzích ptáků a také o jejich funkci v rámci celého ptačího společenství. Děkuji proto všem, ať už se osobně zúčastnili nebo jen napomohli zorganizování akce. A tradičně největší dík posíláme dr. Karlu Peclovi, který za to všechno může.

Zdeněk Duda – Jan Kouba

EXPOZICE PROTIVÍN: MĚSTO – KRAJINA – LIDÉ. CÍLE, PŘEDPOKLADY, REALIZACE

Dvaadvacet let, tedy přibližně dobu jedné generace, ve světě muzeí a galerií došlo obvyklou a ze zkušenosti často spíše kratší, vydržela v Památníku města Protivína jedna z posledních muzejních instalací realizovaných ještě před tzv. sametovou revolucí v roce 1989. V květnu toho roku se v Protivíně po téměř osmi letech, kdy se památník dostal do správy tehdejšího Okresního muzea v Písku, otevřela zbrusu nová stálá historicko-etnografická výstava, zahrnující v sobě archeologii, dějiny města a regionu, lidovou kulturu a události 20. století. Především poslední výstavní část týkající se nejnovějších dějin, budovaná po vzoru síní tradic a v ideologickém duchu nahlížející tehdejší socialistickou přítomnost, v současné době svým obsahem i formou mnohem spíše připomínala skanzen dob nedávno minulých než skutečnou muzejní expozici. Všudypřítomná ideologická stránka by sama o sobě byla závažným důvodem k zásadním úpravám expozice. Dalším významným faktorem navíc byl i neutěšený stav této i dalších částí expozice, která přeci jen po svém dvaadvacetiletém provozu pomalu dosluhovala a začínala chátrat. Přes kritický hlas, který je možné vůči předcházející expozici, budované ve standardním duchu tehdejších trendů v muzejnictví, oprávněně pozvednout, nelze jí upřít na svou dobu poměrně moderní podobu. Expozice vycházela z logického chronologického členění, byla přehledná a k svým návštěvníkům do značné míry vstřícná.¹

Cesta kompletního nahrazení staré expozice expozicí novou nebyla zpočátku cestou jedinou, ba v rámci prvotních úvah a záměrů se ani neobjevila. Předpokládalo se, že expozice projde částečnou úpravou, při níž budou nahrazeny ty nejvíce zatíže-

Znak města Protivína. Stejně jako u dalších znaků v památníku je jeho autorem malíř Zdirad Čech.

1) Tvůrci původní expozice byli Eva Koppová (archeologie) a Zdeněk Jíša (historické části).

Podoba předchozí historické expozice z května 1989, část věnující se 20. století. Foto V. Komarová

né a nevyhovující části, což se týkalo jak koberců a obsluhových materiálů, tak i některých prezentovaných dat, pohledů a textů. Teprve postupně se prosadil názor, že památník bude muset projít kompletní proměnou. Zvažována byla rovněž možnost, že „skanzenovitý charakter“ ideologicky nejzatíženější části expozice bude příznán a po nezbytných opravách mobiliáře a obsluhy zahrnut do expozice nové a prezentován jako takový. Naposledy uvedená úvaha byla ovšem po odborné reflexi především návštěvnického zacílení nové expozice a tomu odpovídajících prostředků odmítnuta.

Profil návštěvníků Památníku města Protivína v posledních letech značně ovlivnilo založení a otevření tzv. krokodýlí Zoo a Zoologického muzea, které učinily z menšího městečka na Blanici poměrně živé centrum turistiky. Díky většímu počtu návštěvníků ve městě zaznamenal zvýšenou návštěvnost i samotný památník. Přibývalo hlavně dětských návštěvníků, kteří ať už s rodiči nebo při školní akci, primárně přilákání krokodýly, během své návštěvy města zavítali i do instituce Prácheňského muzea. Tomu ovšem ale také napomohly v obecném pohledu jistě přitažlivé expozice exotické přírody, vybudované v původně obslužných částech památníku mezi lety 2000–2008. Postupně se staly třetím do trojlístku současných hlavních marketingových taháků města Protivína. Reagovat na změněný profil typického návštěvníka

Expozice Pravěké a raně středověké osídlení na dolní Blanici. Foto V. Komarová

a nabídnout mu i z jeho pohledu atraktivně strávený čas i v expozicích věnovaných historii města tak bylo jedním z hlavních úkolů a cílů nové muzejní instalace.

Velkým problémem původních expozic, vyplývajícím z prostorových možností objektu, byl nedostatek místa a pocit stísněnosti jak ve vstupní hale, tak v podstatě ve všech částech historických expozic. S tím souvisely i další problémy: chybějící možnost se v muzeu někde posadit a odpočinout si; množství nefunkčních rozměrných akumulčních kamen po expozicích; nevhodné instalace některých exponátů (např. praporů); nevyhovující zázemí pro průvodce, ať již co se týče kanceláře, nebo sociálního zařízení. Z původního návrhu na pouhou obměnu zastaralých textů a zažloutlých fotografií a výměnu zátěžového koberce se tak nakonec i z výše uvedených důvodů stala celková generální rekonstrukce expozic i vstupního prostoru a zázemí.

Rozsáhlý a nákladný záměr celkové rekonstrukce bylo možné realizovat jen díky souhrně příznivých okolností, z jedné strany se setkal s kladným přístupem zřizovatele Prácheňského muzea – Jihočeského kraje a z druhé s vstřícnou politikou města Protivína, zastoupeného starostou Jaromírem Hlaváčem. Postoj města byl rozhodující, budova památníku je vlastnictvím města. Veškeré náklady spojené se stavebními pracemi proto také hradilo město. Rekonstrukce památníku byla jednou z největších investičních akcí Protivína roku 2012.

V první polovině roku 2011 začaly v píseckém muzeu přípravné práce na nové expozici. Nejprve byly prodiskutovány a stanoveny ideové záměry nové expozice a zpracován scénář. Vzhledem k návštěvnickému profilu byla vybrána jako nosná poměrně konzervativní chronologická linka, která ovšem měla být výraznou měrou rozmělněna a překryta zásadními momenty – tématy protivínských dějin vnímaných mimo jiné také jako dějiny lidí a krajiny. I proto se například jedním z významných témat pro novou expozici stala regulace řeky Blanice. Zásadní novinkou pro expoziční instalace Prácheňského muzea v Písku, logicky vycházející ze zacílení především na dětského návštěvníka, byl záměr vytvořit interaktivní expozici s řadou haptických a dalších prvků. Mezi spíše praktické požadavky patřily návrhy na rozšíření vstupní haly a dále vytvoření prostoru uvnitř expozice, kde by bylo možné shromáždit větší počet návštěvníků (např. školní skupiny).

Scénář vytvořený pracovníky muzea etnografem Janem Koubou a historikem Zdeňkem Dudou byl připravován na konceptu jistého napětí mezi velkými (dějiny, tak jak je známe z vyučování dějepisu) a malými dějinami (každodenní život) se zdůrazněním doby okolo roku 1900, která byla pro Protivín dozníváním zlatého času z let předchozích.² V části tzv. velkých dějin nové expozice se nejvíce odrazilo protínání chronologické linky s regionálně důležitými linkami tematickými (např. schwarzenberský velkostatek, škola, železnice). Tzv. malé dějiny zase měly přiblížit domácnost některých významných a s Protivínem spjatých osobností a současně umožnit bližší nahlédnutí do života muže a ženy, a to poměrně netradičním způsobem, jak co se týče obsahu (muž a žena nejsou představováni v duchu klasických stereotypů konce 19. století, ale prostřednictvím svých zájmů),³ tak také zvolenou formou (způsobem prezentace). Scénář také počítal s několika dnes možná až úsměvnými prvky, na které se nakonec nedostalo – ať již to byla improvizovaná pivnice hned u vstupu, modely prehistorických zvířat ve skutečné velikosti s vazbou na Protivín (nálezy kostí pratur a koně sprašového), nebo dřevěný mučící osel jako připomínka nechvalně proslulého působení Zikmunda Ludvíka, hraběte z Trauttmansdorfu v Protivíně apod.

Na konci června roku 2011 se v památníku konala schůzka pracovníků muzea se zástupci tří pozvaných architektonických studií. Ti měli na základě předloženého scénáře a půdorysů budovy do určeného termínu vypracovat a v jednoduché několikastránkové zkratce prezentovat svůj ideový návrh nových expozic. Po odborném posouzení došlých návrhů bylo 15. srpna stejného roku rozhodnuto o tvůrci architektonické stránky nové expozice Historie města v Památníku města Protivína. Vybrán byl návrh táboorského ateliéru A-detail manželů Moniky a Martina Krausových. Ti

2) Protivín byl oficiálně prohlášen za město roku 1899.

3) Z didaktických důvodů a pro lepší a současně nekonfliktní názornost je zde svět ženy prezentován na příkladu jedné konkrétní představitelky učitelského povolání a jejích zájmů. Ženy učitelky v tehdejší době nesměly uzavřít sňatek, což znamenalo, že se mohly vyvázat z klasického vzorce manželky, matky, hospodyně.

v předchozích letech pracovali na expozici „Husité – Události, osoby, příběhy“ v Husitském muzeu v Táboře, za niž byli oceněni v soutěži Gloria musealis 2010.

Po řadě konzultací, debat a diskusí mezi pracovníky muzea a architekty, doplněnými o výtvarnici Janu Bačovou Kroftovou, byl vytvořen finální návrh budoucí expozice. Stavební projekt, řešící nutné související stavební práce, následně vyhotovila Projektová kancelář Projka s.r.o. v čele s Jaromírem Havlíčkem. Návrh nové expozice počítal s částečným ubouráním dvou vnitřních příček. Tento záměr se

však z důvodu obav o statiku objektu na straně investora podařilo realizovat pouze v jednom případě, což znamenalo poměrně významný zásah do koncepce muzejního projektu. Odmítnuto bylo zvětšení jednoho z dveřních otvorů ve vstupní hale. Ne realizované bourání mělo vstupní halu více otevřít směrem do nových expozic, tím ji zvětšit a vyřešit tak problém nedostatku místa, s nímž se setkávají především větší návštěvnické skupiny. O změně původního plánu bylo rozhodnuto dosti pozdě, až na začátku stavebních prací na přelomu měsíců ledna a února 2012. Pro zbytkový prostor, který měl ve zvětšené variantě sloužit jako vlakové kupé a symbolicky navázat na místní tradici – vždyť do Protivína se nejvíce přijíždělo od vybudování železnice v roce 1875 právě vlakem – bylo třeba hledat jiné využití. Po určitém váhání

Obraz sv. Havla, patrona města Protivína. Obraz byl pro účely nové expozice restaurován, pod vrstvou ze začátku 20. století se skrýval nádherný barokní obraz. Foto V. Komarová

ní vyplnila nakonec onen zmenšený prostor interaktivní mapa regionu. V návaznosti na to k částečným posunům a změnám došlo i v návrhu dalších částí expozice.

Stanovení a vlastně zachování chronologické linky jako základu nové expozice mimo jiné znamená, že novou instalaci podobně jako tu předchozí otevírá doba nejstarší, prezentovaná prostřednictvím archeologických nálezů. Ty se pod dohledem muzejního archeologa Jaroslava Jiříka přesunuly do moderních vitrín. Doplněny byly několika přírůstky z poslední doby a samozřejmě novými texty s obrazovým doprovodem. Sjednocujícím bodem a současně rozcestníkem archeologické části nové expozice je model krajiny, který návštěvníkovi prostřednictvím odkazů umožňuje propojit prezentované nálezy, data a informace a sledovat výskyt člověka na dolním toku řeky Blanice od paleolitu až po raný středověk. Dále následuje sál tzv. velkých dějin, který vznikl již zmíněným částečným odbouráním vnitřní příčky někdejších dvou úzkých místností, v jehož středu se nalézá požadovaný „shromažďovací“ prostor se sedátky pro větší kolektivy. Ten slouží i jako jeviště k divadlu, ve kterém jako marionety vystupují významné osobnosti regionu. Ve velkém sálu je chronologická linka s četnými tematickými odbočkami dotažena až do druhé poloviny 20. století.⁴ Poslední místnost, věnovaná tzv. malým dějinám, zde konkrétně každodennímu životu kolem roku 1900, se naopak opticky zmenšila, pomocí přiček a kamenného dláždění se v ní vytvořila iluze dvou dobových „pokojíčků“ (interiér) a protivínského náměstí (exteriér). Protivínský veřejný prostor je návštěvníkovi zprostředkován dlážděním, řadou živnostenských znamení, historických snímků a futuristickou vizí města. V samém závěru expozice tak opět přichází ke slovu chronologie; návštěvník mající v nohách a očích někdejší, současné i žádoucí zde může svázat přítomné, minulé a budoucí.

Poprvé se široká veřejnost mohla s rekonstruovaným protivínským památníkem a novou expozicí seznamovat 24. července, kdy muzeum přivítalo první návštěvníky v rámci zkušebního provozu. Oficiální otevření nové expozice pak bylo na programu Městských slavností protivínských 2012 v sobotu 25. srpna. Přes čtyři sta návštěvníků si ten den nenechalo ujít příležitost k prohlídce, ozvláštněné výkladem a komentáři přítomných autorů nové expozice. Kolegové z okolních odborných muzejních a výstavních institucí pak rekonstruovaný památník shlédli během komentované prohlídky 19. listopadu. Z důvodu hektického tempa realizace a maximální možné snahy po co nejrychlejším znovuootevření památníku nebyly realizovány všechny připravené prvky. V současné době jsou proto doplňovány veškeré chybějící textové, grafické a mechanické části a připravován muzejně pedagogický doprovod instalace. V květnu roku 2013, kdy se renovovaný památník poprvé otevře na celou sezónu, bude nová expozice Protivín: město – krajina – lidé již

4) Chronologická linka nové expozice byla úmyslně ukončena v normalizačním bezčasí, s jistým symbolickým nádechem konkrétně v roce 1982, kdy Protivín slavil své sedmísté výročí. K tomu srov. Michal PULLMANN, *Konec experimentu. Přestavba a pád komunismu v Československu*, Praha 2011.

zcela kompletní, s jedinou výjimkou, tou bude katalog, jehož vydání se plánuje nejdříve na rok 2014.

Jan Kouba

BOHATÁ ŘEKA: HISTORICKO-DOKUMENTAČNÍ VÝSTAVA O ŘECE OTAVĚ

Zachytit všechno bohatství „naší“ řeky Otavy na jedné veliké výstavě – to byl záměr Prácheňského muzea, se kterým vstoupilo do sezóny 2012. V Galerii PM se tak od 1. března do 29. dubna mohli návštěvníci seznámit se vším, co činí tento vodní tok jedinečným. Poznávat pouta, která po staletí pevně pojí řeku a život kolem ní. Ať už to byla voroplavba, obilné a zlatorudné mlýny, rybářství a lov perlorodek, specifické okolní osady, vesnice a města, nebo i probouzení turistického ruchu na konci 19. a zač. 20. století, živí tvorové na březích či přímo v řece, otavské pověsti a řada dalších událostí, lidských činností a specifik.

Vhodný název výstavy našli autoři u starých Keltů. Ti pojmenovali řeku slovem Atawa, což znamená „Bohatá řeka“. Dnes již nevíme, zda si řeka tento název zasloužila četným zlatem, které se v ní ukryvalo, anebo spíše hejny ryb v ní žijící. V jednom i druhém případě totiž neměla na jihu Čech konkurenci. Rýžování zlata i rybolov si návštěvník mohl na výstavě přímo vyzkoušet. Mimoto mohl zkusit i další činnost by-

Svůj tábor v Prácheňském muzeu rozbili v březnu a dubnu při příležitosti výstavy Bohatá řeka i vodáci. Foto V. Komarov

točně související s koloritem staré řeky – kormidlovat jednu vorovou tabuli o skutečné velikosti. Ta celé expozici dominovala, byla dlouhá osm a široká necelé tři metry. Byla tedy – pohledem starých vorařů – rozměrů spíše menších, nicméně jinak byla přesnou replikou vorových tabulí původních a to včetně vázání klád k sobě pomocí takzvaných houžví – smrkových proutků ohýbaných nad plamenem. Pro navození skutečně autentického pocitu z letní plavby po řece mohli návštěvníci při kormidlování sledovat pomalé nad vor promítané záběry toku řeky od Kestřan po Putim.

Výstava však měla dominant hned několik. Lze jmenovat například reprodukce souboru map z roku 1797, který vytvořil vrchní myslivec hraběte Filipa Kinského Jan Wiehl. Mapy na jedenadvaceti listech zobrazují řeku Otavu od jednoho z jejích základních potoků – Roklanského. Ten se u Modravy setkává s Filipohutským a Modravským a tvoří řeku Vydru. Samotná Otava začíná u Čenkovy pily soutokem Vydry s Křemelnou a končí po 113 kilometrech, kdy její vody pohltní u Zvíkova Vltava. Ve velikosti v poměru 1:1 s originálem vystavené reprodukce mapy, jež je dnes uložena v SOkA Český Krumlov, zobrazují v té době téměř neobydlené části Šumavy, některé zaniklé osady či obce a i úplně jinou podobu samotného Písku, který na svůj stavební rozvoj na konci 18. století teprve čekal. Z těch dnes již neexistujících míst upoutají pozornost osídlení kolem dolního toku řeky zatopená vinou napouštění Orlické přehrady v šedesátých letech 20. století.

V muzejní galerii se setkala mnoho oborů, kterých se řeka bezprostředně týká. Chybět proto nemohla ani typická říční fauna a flóra, geologická situace Pootaví nebo archeologické nálezy z okolí. Otava byla a je také zdrojem inspirace. Inspirace básníků, literátů, filmařů či malířů. Výstava tak nabízel a výčet umělců, kteří byli s řekou pevně spojeni a jejichž díla by bez Otavy jen těžko vznikala. Kurátoři neopomněli ale ani na další aspekty – část výstavy byla věnována fenoménu ledařů, dnes již zapomenuté profesi, turistice, ke které břehy Otavy přímo vybízejí, nebo starým poetickým plovárnám či zimnímu bruslení za světél lampiónů.

Na výstavě se spolupodílelo formou zápůjček patnáct institucí z Pootavského regionu, z nejvýznamnějších příspěvků jmenujme vorařské náčiní ze specializovaných muzeí v Purkarcí a Střelských Hošticích, souhlas k reprodukci souboru map vyslovil SOA Třeboň. Na textové části se mimo interní pracovníky muzea podíleli a díky patří Mgr. Blance Jirsově, Pavlu Scheuflerovi, Ondřeji Fibichovi, Mgr. Martinu Hadravovi a za text o vorařství a zapůjčení fotografií Ing. Václavu Kinskému. Na hranu svých fyzických sil si sáhlo mužské osazenstvo muzea při stěhování těžkých klád do druhého patra budovy, kde z nich restaurátor Jan Vondrášek zhotovil za asistence purkareckých pamětníků vorovou tabuli.

Výstava byla určena široké i odborné veřejnosti, ale i rodinám s menšími dětmi. Návštěvy školních tříd doprovodili pracovníci muzea svým výkladem. „Bohatá řeka“ zaujala rodáky i pouhé občasně návštěvníky či turisty od Otavy, ať už ze Sušice, Horažďovic, ze Strakonice nebo z Písku. O výstavě informovaly v několika reportážích veřejnoprávní i soukromé televize.

VÝSTAVA CESTA DO PRAVĚKU S OBRAZY LIBORA BALÁKA

Vernisáží autorské výstavy Cesta do pravěku započala muzejní noc tematicky orientovaná na pravěk a rekonstrukci v pravěku. Výstavu bylo možné shlédnout v galerii Prácheňského muzea v Písku v měsících červnu a červenci. Účelem bylo nejen přiblížit návštěvníku tvorbu malíře Libora Baláka, ale i obecně nové trendy v rekonstrukci neživých kultur.

Libor Balák je malíř, považující se za žáka světově proslulého umělce Zdeňka Buriana. Také on, stejně jako jeho učitel, se původně věnoval ilustracím knih. Zabýval se rovněž portréty, volnou malbou (sci-fi, fantasy, živá příroda, živly, vesmír, akty atd.), návrhy obalů a plakátů (užitá grafika, užitá malba). V posledních letech se profesionálně věnuje již jen rekonstrukcím pravěku buďto formou zakázek pro muzea a jiné zájemce nebo pak v projektu Antropark. Jeho rekonstrukce jsou

tak nyní vystaveny v mnoha muzeích po celém světě. Je propagátorem přesné profesionální rekonstrukce pravěku a autorem pravidel postupu práce při rekonstrukcích pro univerzity a muzea a pro ty, kteří se chtějí v této oblasti zorientovat. Také seznamuje s tímto oborem studenty na vysokých školách. Moderní rekonstrukční paleoetnologii tak uvedl do života. Dlouhodobě spolupracuje s mnoha odborníky z univerzit a výzkumných institucí (např. Moravské zemské muzeum v Brně, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Archeologický ústav České akademie věd v Brně, Technické museum v Brně a další) a je otevřen dalším spolupracím a možnostem při propagaci kritického zkoumání a posuzování starých kultur a jejich prezentaci.

Jak říká autor, stylem jeho práce je iluzivní realismus, tj. aplikování fyzikální optiky kombinované se symbolickými výtvarnými výrazovými prostředky. V tomto

Podobu děkanského kostela Narození Panny Marie v Písku během výstavby zachycuje obraz Libora Baláka, vytvořený na základě spolupráce s Mgr. Janem Adámekem z Prácheňského muzea v Písku.

duchu působil jakožto ilustrátor knih především v 90. letech. Knihy byly tematicky různorodé od učebnic (matematika, přírodopis, dějepis a jiné), po dobrodružnou literaturu. Nechyběly ilustrace ke sbírkám básní, sci-fi a fantasy literatuře, odborné literatuře.

Velmi specifický projekt byl realizován pro USA, kdy vytvářel vstupní ilustrace k soubornému vydání díla Jacka Londona (nakladatelství Triality). Jeho ilustrace jsou ke spatření též v publikaci o proslulém americkém astronomu Carlu Saganovi.

V praxi úspěšný iluzivní realismus používá Libor Balák i ve svých rekonstrukcích výjevů ze života dávných kultur, které zpracovává nejenom výtvarně, ale i odborně, viz publikace – učebnice pro VŠ „Kritický úvod do rekonstrukční paleoetnologie“. Taktéž tento předmět vyučoval na Univerzitě v Hradci Králové.

Nejdůležitější je projekt internetové expozice obrazových rekonstrukcí života dávných kultur, který vznikl při Akademii věd ČR v Brně. Tento projekt je nyní aktualizován a poslední podoba je na adrese <http://www.anthropark.wz.cz/>.

Obrazy z této virtuální expozice jsou poskytovány pro výstavy a publikace do celého světa, největší zájem je především v USA, Francii a Německu. Rekonstrukce Libora Baláka nechybí ani v takových muzeích, jako je muzeum v Neanderthalu či v Altamíře.

V galerii Prácheňského muzea v Písku se autor představil formou výstavy originálů i reprodukcí svých obrazů. Bylo možno tak spatřit nositele nejstarších lidských kultur na evropském kontinentě, lovce a sběrače gravetienu či magdaleninu, ale i neolitické zemědělce, keltského, germánského či slovanského válečníka. Nechyběly ani obrázky související s výzkumem Prácheňského muzea v Písku v prostoru náměstíčka Bakaláře u děkanského kostela z roku 2008.

Irena Mašíková

VÝBĚR Z VÝSTAV PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Suiseki a třicet pět pohledů na Japonsko: japonské dřevorezy ukijoe

Ve výstavních prostorách malé galerie v přízemí Prácheňského muzea připravila kurátorka výtvarných sbírek v měsíci dubnu skutečnou lahůdku pro obdivovatele japonského výtvarného umění. Vůbec poprvé byly vystaveny japonské barevné dřevorezy, které se nacházejí ve sbírkách muzea. O odbornou spolupráci požádala kurátorka výstavy Mgr. Markétu Hánovou, PhD, z Národní galerie v Praze. Unikátní dřevorezy si mohli návštěvníci prohlédnout, seznámit se s jejich historií a doprovodným odborným textem. Podobně, jako se slavní krajináři japonského dřevorezu Hokusai a Hirošige dívali na posvátnou horu Fudži – ikonu Japonska – v sérii šestatřiceti pohledů, pohlížela tato výstava souborem třiceti pěti pohledů na hlavní japonské umění dřevorezu ukijoe: japonskou krajinu a figurální motivy krasavic

Vernisáž výstavy Třicet pět pohledů na Japonsko – japonské dřevořezy ukijoe a japonské umění suiseky, doplněné fotografiemi Vladimíra Homoly. Foto V. Komarová

a herců divadla kabuki. Soubor barevných dřevořezů představoval umělce, kteří tvořili v 19. století: Keisai Eisen (1790–1848), Utagawa Hirošige (1797–1858), Utagawa Hirošige II. (1826–1869), Utagawa Kunisada (1786–1865) a Utagawa Kunišada (1797–1861). Nejstarší tisky tohoto souboru byly dva listy krasavic od Eisena z první třetiny 19. století, které na sebe strhují pohledy díky svým pestrobarevným kimonům a zdobným účesům a současně odkazují na svody zábavních čtvrtí v tehdejší hlavní městě Edu (dnešním Tokiu). Oba dřevořezy parafrázuji známé krajinné série Třiceti šesti pohledů na horu Fudži a Osmi pohledů na jezero Biwa, které byly použity na lokality hlavního města Eda. Ostatní většina dřevořezů pocházela z poslední fáze japonského dřevořezu, tj. z druhé poloviny 19. století. Slavné lokality japonské krajiny včetně Fudži zde představoval jeden ze dvou nejslavnějších mistrů krajin v dřevořezu, Hirošige. Jediným listem s krajinným motivem byl zastoupen mistrův žák – Hirošige II. Nejpočetněji reprezentují školu Utagawa ve figurálním

žánru hereckých portrétů Kunisada a Kunijoši. Jejich dřevořezy poodhalují svět divadla kabuki, bohatého škálou pestrobarevných kostýmů, výrazného líčení, ale také hereckého výsrazu expresivních gest a mimiky.

Druhá část výstavy představila japonské umění suiseki. Jedním z nejdůležitějších aspektů tohoto umění je podmanivost kamenů. Po cestě za poznáním suiseki jdou již dlouhou řadu let manželé Tatjana Anatoljevna a Karel Šerákovi z Českých Budějovic, kteří tuto zajímavou expozici připravili, spolu s doprovodnými fotografiemi Vladimíra Homoly z Písku. Suiseki jsou mimořádně zvláštní a fantazijní kameny, které po dlouhé roky obrušovala a formovala sama příroda. V krajinách Dálného východu lidé odpradáвна uctívali kameny, protože je považovali za stavební pilíře matky Země. Pro mnohé filozofy, vzdělance a hodnostáře se kameny rovnaly živoucím bytostem jako je člověk, zvíře nebo rostlina. Věřili, že ve všech věcech na celém světě vibruje vitální energie, nazývaná čchi, která ovlivňuje celou lidskou existenci. Úctu a respekt vůči kamenům lidé vyjadřovali tím, že je sbírali a umísťovali v osobitých prostředích. Koncem 7. století, kdy se způsoby a formy miniaturizace přírody začaly z Číny přes Koreu dostávat do Japonska, byly už poměrně rozšířené tzv. pcen-šany, tj. „hory na misce“. Vytvářely se hlavně z kamenů, písku a vody. Dominantním prvkem takové scenérie, která se umísťovala do ploché misky, nebo na dřevěnou desku, byl obyčejný kámen připomínající horu nebo pohoří, útes, jeskyňu apod. Opravdový suiseki by měl dát pozorovateli podnět, který ovlivňuje paměť, pocity, rozpoznání zvláštního místa, objektu nebo hory. Pozorování a instalování kamenů vyvolává zvláštní pocity, emoce při jejich poznávání nad jejich symbolikou a přivádí jedince do meditativního stavu. Výstavu doprovázela zajímavá přednáška doplněná promítáním, kterou připravili manželé Šerákovi a spolu s Vladimírem Homolou.

František Janula – hledač v čase

Retrospektivní výstava českého malíře žijícího ve Francii – 80. výročí narození.

„Maloval bych všude, ale bez Paříže by moje malba nebyla taková, jaká je dnes. Potřeboval jsem ten přímý, hutný kontakt, nastavit tvář všem větrům, být v tom žhavém ohnisku, kde se něco děje. Maloval bych všude, ale mám pocit, že v Paříži se moje malba osvobodila“.

Kurátory: Irena Mašíková Konštantová, PM Písek a Helena Fenclová, Galerie Klatovy/Klenová

Katalog k výstavě vydalo společně Prácheňské muzeum v Písku a Galerie Klatovy/Klenová, úvodní text napsal a výstavy zahajoval Doc. PhDr. Jiří Tomáš Kotalík CSc., další texty v katalogu Jean Orizet (Paříž), Irena Mašíková Konštantová, Helena Fenclová.

Fotografie – Václava Komarovská, Jan Sekal (Paříž), archiv autora

- Galerie Prácheňského muzea v Písku: 6. – 30. 5. 2012
- Galerie Vyšehrad v Praze: 11. 7. – 5. 8. 2012

Vernisáž výstavy František Janula – Hledač v čase. Foto V. Komarová

- Galerie Klatovy/Klenová: 2. 9. – 31. 10. 2012
- Divadlo Husa na provázku v Brně: 8.11. – 31. 12. 2012

Prácheňské muzeum v Písku již od roku 1996 pořádá nepravidelný cyklus výstav českých umělců žijících ve Francii. Souběžně s výstavami se uskutečnila i řada přednášek a besed s českými osobnostmi žijícími ve Francii (Pavel Tigrid, Jaroslav Šedivý, Jiří Slavíček, Prokop Voskovec aj.).

V návaznosti na výstavu připravila brněnská televize dokumentární cyklus portrétů českých umělců v Paříži, který vznikl ve spolupráci režiséra Karla Fuksy a herce, dramatika a spisovatele Arnošta Goldflama. Filmový dokument z tohoto cyklu, věnovaný Františku Janulovi, doprovázel expozici výstavy. Rovněž tak filmový dokument režiséra Konstantina Karageorgieva.

Retrospektivní výstava malíře Františka Januly, který žije v Paříži od roku 1968, dokumentovala jeho celoživotní tvorbu včetně děl, které vznikaly ještě před jeho odchodem do Francie. Ovšem byl to výběr pouze z několika cyklů, protože dílo autora je tak rozsáhlé, že se kurátorky musely omezit pouze na určitý výběr z několika časových období jeho tvorby.

Část výstavy byla dovezena z Paříže, druhá část obsahovala díla, která jsou deponována v České republice.

František Janula kromě toho, že je především malířem, je rovněž sochařem, rytcem a básníkem. Ve své výtvarné tvorbě pracuje s nejrůznějšími materiály, ať už je to barva, textil, sklo, kov, dřevo, vždy se nechá zvoleným materiálem inspirovat, nechává ho promlouvat jeho nejpřirozenější řečí, odhaluje jeho hmotu, barevnost a strukturu. Právě nelehké počátky Janulovy tvorby v Paříži, ho donutily a daly možnost vyjadřovat se výtvarně v nejrůznějším materiálu, který zužitkoval se svojí neutuchající fantazií a výjimečnou invencí.

Jeho atelier na půdě pařížského činžovního domu na předměstí Aubervilliers je přeplněný nepřeberným množstvím obrazů – objektů, rovněž tak sklep v domě ukrývá nejrůznější objekty zhotovené z již světem odloženého materiálu, čekajícím, až ho Janula uchopí a svým citlivým zásahem nechá proměňovat do konečného výtvarného finále. Autor tvrdí, že nevěří v inspiraci, umělec musí malovat, jako musí pracovat kterýkoliv řemeslník. I umělecká tvorba je vázána na každodenní práci. Koneckonců i on používá někdy ke své práci vrtačku, pilu a nejrůznější nářadí. František Janula se díky svojí neuvěřitelné vytrvalosti, pracovitosti a v neposlední řadě především nevyčerpatelné invenci dovedl v Paříži prosadit. Tvrdí, že v Paříži je taková atmosféra, která nutí člověka překonat sama sebe.

Umělec sám o sobě říká:

„Když jsem žil v Praze, tvořil jsem expresionistická, figurativní plátna s převahou tmavých barevných odstínů. Můj příchod do Francie a tato životní změna stimulovala můj přirozený umělecký potenciál. Moje díla odrážela dialog současnosti s minulostí a tímto způsobem jsem se snažil znovu nalézt své kořeny.

To, co mne především zajímá, je způsob zpracování, barva. Ta mě vždy přitahovala na malířích, které jsem nejvíce obdivoval (Tichý, Zrzavý, Šíma, Kubišta).

Na začátku nikdy nemám přesnou představu, ale pouze chuť vytvořit například plátno ve světlých tónech. Dám se do malování a dílo již vzniká skoro samo. Naprosto souhlasím s Picassovým výrokem „nehledám, ale nalézám“.

František Janula uspořádal mnoho desítek autorských výstav především ve Francii, Belgii, Holandsku, Itálii, Švýcarsku, Německu a po roce 1989 opět v Čechách, rovněž velkou řadu skupinových výstav, o jeho díle bylo natočeno deset filmových dokumentů v Čechách i ve Francii, ilustroval několik knih, především básnických sbírek.

Obrazy Františka Januly se poprvé navrátily do Čech u příležitosti skupinových výstav českých malířů emigrantů, v Galerii Klatovy/Klenová, Šedá cihla 1994 a v Galerii Prácheňského muzea v Písku v roce 1996 u příležitosti výstavy Paříž nad Otavou.

V roce 2000 připravila kurátorka Prácheňského muzea Irena Mašíková první Janulovu výstavu ve vlasti po třiatřiceti letech. Měla svoji premiéru ve STOP GALLERY v Plzni, pod kuratelou Heleny Fenclové, v Českých Budějovicích v rámci Týdne francouzské kultury, dále v Praze ve Francouzském kulturním institutu a Studiu Paměť a následně v galerii Dílo v Brně. V roce 2003 vystavila kurátorka nejnovější cyk-

lus Janulových děl, převážně temper na papíru, na výstavě v městské galerii Portyč v Písku. V dalších letech vystavoval Janulu galerista Jiří Šuchman v Domažlicích, v rodišti autora v Lysé nad Labem a v galerii Diamant Praze.

Letošní cyklus výstav Františka Januly byl uskutečněn pod záštitou senátora Ing. Miroslava Krejčí a starosty města Písku JUDr. Ondřeje Veselého.

František Janula se narodil 24. března 1932 v Lysé nad Labem.

Vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze, v letech 1950–1955 v atelieru Josefa Kaplického.

V Paříži dostal stipendium na Academii École Beaux – Arts, kde žije od roku 1968. V nakladatelství Svědectví Pavla Tigrida v Paříži, se seznámil se svojí budoucí ženou Kateřinou (vnučkou svého nejoblíbenějšího básníka Karla Tomana), která ho doprovází věrně na jeho umělecké pouti do dnešních dnů.

Na zahájení výstavy přednesla úryvek z malířovy básně „Paříž“, jeho neteř žijící v Písku, paní Zdenka Knotková.

Poděkování za podporu a spolupráci:

Pražská plynárenská, a.s., Faurecia Components, s.r.o., Písek, Město Písek, Galerie Klatovy/Klenová

Leoš Bolardt, Lukáš Faktor, Karel Fuksa, Hana Fialová, Arnošt Goldflam, Mgr. Míla Havelková (Galerie Vyšehrad Praha), divadlo Husa na provázku Brno, Konstantin Karageorgiev, Václava Komarová, Doc. PhDr. Jiří Tomáš Kotlík, CSc., František Janula, Jean Orizet, Jan Sekal, JUDr. Jiří Šuchman, Světlana Vacková.

Michael Wellner Pospíšil

Villes, Cities, Města: Abstrakce, po níž chodíme...

fotografie

Abstraktní fotografie Michaela W. Pospíšila reagují na prvky města, které denně bez povšimnutí míváme. Kolekce Villes, Cities, Města, v létě uvedená v galerii Imprimerie ve francouzském St. Pol-de-Léon v roce 2011, byla od 15. listopadu 2011 k vidění téhož roku v malostranské galerii Millennium a na jaře roku 2012 v nově zrenovovaných prostorách purkrabství zámku Klenová.

Michael W. Pospíšil, generální ředitel Českých center, dříve režisér a scénárista, je známý i jako dětský herec například ze Zemanova filmu Ukradená vzducholoď nebo Jasného Až přijde kocour, se o své fotografie s veřejností dělí poprvé a sám o sobě říká.

„Fotografuji rád a od malička. V mládí jsem navštěvoval „Šmokovu školičku“ na Petřském náměstí, kam chodili také například Vladimír Birgus, Dana Kyndrová, Ivan Lutherer, Ladislav Hovorka a řada dalších, později známých českých fotografů. Fotoaparát nosím všude sebou, a tak jsem měl z čeho vybírat. Pro tuto výstavu jsem vybral ze zhruba 1 200 digitálních fotografií 34 snímků,“ říká Michael W. Pospíšil a pokračuje:

Před zahájením výstavy fotografií Michaela W. Pospíšila. Zprava autor, Irena Mašíková kurátorka výstavy a fotograf Jaroslav Hübl. Foto V. Komarová

„Za svou inspiraci vděčím hlavně cestářům malujícím přechody, parkovací čáry a jiné horizontální znaky v Evropě, Asii i Americe; jsem vděčný chodcům i jejich botám, autům (především pak jejich brzdám!), pneumatikám, slunci, dešti, palčivým zimám i krutým létům... Všechny tyto elementy tvoří úžasné abstraktní obrazy, po nichž chodíme každý den.“

Například pod horou Fudži Michael fotografoval parkovací čáry, do nichž se vtiskla podoba legendární japonské hory. Jinde zachytil minimalistické zobrazení lidských postav nebo se potkal přímo na zemi s „Rothkem“, „Kandinským“ či „Pollockem“... Všimá si rozpraskaných obrazů skarifikovaných přechodů, evokující tancující siluety, nejisté postavy či létající ptáky.

„Černobílé obrazy, možná, ale všimněte si, najednou se objevují téměř neznatelné jemné barvy díky křemenům, slídám, opravdovým „hvězdám“ asfaltu,“ upozorňuje autor. „Škály sedé s příděchy modré i fialové, exploze červených a žlutých šablon,

skřípění brzd, opotřebování bezčetnými kroky, štiplavý mráz nebo rozmáchlé slunce dodávají těmto vyprahlým a syrovým obrazům fantazii plnou poezie. “

Michael W. Pospíšil se narodil v roce 1955 v Praze. Po absolvování pražské FAMU se v roce 1980 vystěhoval do Francie, kde se stal úspěšným režisérem, scénáristou, producentem, fotografem a novinářem. V roce 2000 se stal ředitel Českého centra Paříž, později Českého centra Sofie a několik dalších let Generálním ředitelem Českých center. Po skončení své výstavy v Písku, nastoupil opět do funkce ředitele Českého centra v Paříži. Angažován v kulturní diplomacii, zorganizoval velkou řadu výstav. Díky své práci procestoval celý svět (hovoří francouzsky, anglicky, bulharsky, rusky). V metropoli nad Seinou založil Asociaci zahraničních kulturních institutů a stal se jejím prezidentem. V roce 2005 mu francouzský prezident propůjčil Řád rytíře umění a literatury

Je milovníkem umění, dobrých lidí i dobrého jídla a červeného vína.

Ian Jacob Liška

Efekt motýlího křídla – Mayský kalendář 2012

Ian Jacob Liška se narodil v Guatemale City v roce 1983. Kořeny jeho rodiny však pocházejí z jihočeského Písku. Proto také vysvětlení, proč autor z tak vzdálené destinace, si vybral ke své výstavě právě Písek.

Jeho dědeček Antonín Liška, budoval spolu se svým kolegou Václavem Konštantem, velice úspěšně se rozvíjející konzervárnu na zpracování lesních plodů a kvašeného zelí – na místě nynějšího píseckého sídliště „Jih“. Oba přátelé tvořili vynikající tandem. Antonín Liška jako bývalý „Baťovec“, zastával funkci manažera firmy a Václav Konstant svou odborností provoz konzervárenství.

Po únoru 1948 se rozhodli manželé Liškovi k odchodu do emigrace. Spolu s nimi odešli v roce 1956 i jejich dvě malé děti, Petr (otec Iana Lišky, jehož rodina žije v Guatemale City) a mladší Pavel (který se svojí rodinou žije v Texasu ve městě Huston).

Babička Jarmila (narozená v Čimelicích) provozovala v Guatemale velice úspěšný podnik s českým pečivem. Dědeček obchodoval s potravinářským zbožím. Dlouhé roky putovala pravidelná korespondence mezi Guatemalou a Pískem, mezi oběma přáteli – Antonínem Liškou a Václavem Konštantem.

Ze strany Československa byla korespondence přísně cenzurována, pošta přicházela otevřená a někdy nedorazila vůbec. Po odchodu rodiny Liškových do emigrace, byla rodina Václava Konstanta podrobována mnoha výsledkům ze strany Státní bezpečnosti a její členové byli pod neustálým dohledem. Václav Konstant se svojí ženou Vlastou nemohli najít dlouhodobě zaměstnání. Václav Konstant pracoval řadu let jako nádeník na stavbách a jeho žena na příležitostných brigádách, jako práce v lese apod. Teprve v pozdějších letech se situace poněkud uklidnila a oba mohli zastávat stálejší zaměstnání.

Pouze jednou se manželé Konštantovi s Antonínem Liškou setkali a to na svém zájezdu do tehdejší Jugoslaviie.

Antonín Liška byl služebně v Rakousku a v Jugoslavii se sešli.

Po roce 1989 plánovali Liškovi cestu do vlasti, ale Antonín Liška na jaře v roce 1990 náhle zemřel. Svou návštěvu uskutečnila již pouze paní Jarmila.

Jejich vnuk Ian Liška vystudoval ve svém rodišti Guatemala City střední a posléze Vysokou školu chemickou, kterou zakončil inženýrským titulem. Už od mládí byl inspirován jedinečným a rozmanitým prostředím Guatemala a také velmi ovlivněn díly a tvorbou své sestry Anny, která je v Guatemala velmi známou malířkou. Ian se po ukončení studií přestěhoval v roce 2007 do Evropy, aby objevoval život a kulturu České republiky. Hodně rovněž cestoval po České republice i Evropě. Jeho aktivity postupně směřovaly stále častěji k malování. První výstava s názvem „Metamorfosis“ v roce 2009, představovala jeho přechod ze světa vědy do nádherného světa umění. V roce 2010 představil svoji druhou výstavu „Jeden krok před smysly“, v Latinsko – americké obchodní komoře v Praze.

Další výstava „V souladu s přírodou“ v roce 2011, se uskutečnila v galerii hotelu Karla IV. v Praze. V době svého ročního pobytu v Číně v roce 2011–2012, vystavoval Ian Liška své obrazy v hotelu Golden Tulip v Guangzhou.

Silně ovlivněn mocným spojením s přírodou, chce Ian ve svých dílech vyjádřit koncepty přirozeného vývoje, růstu a vnitřního spojení člověka se Zemí.

Jeho malířská cesta je v samotném začátku. Zdá se však, že autor má jasnou vizi a tak se příznivci jeho obrazů mohou těšit na další výsledky jeho malířské tvorby.

Výstavu v Písku zahájil honorární konzul Guatemala republiky v Čechách, pan Ludvík Hubený.

Ian Jacob Liska doprovodil svoji výstavu několika zajímavými přednáškami pro studenty píseckých škol.

Na otázku kurátorky výstavy Ireny Mašíkové Konštantové, I. J. Liska v rozhovoru pro písecké noviny v závěru odpověděl.

Vyrostl jsem na české kuchyni. Knedlíky a koláče byly v našem guatemalském domově více v kurzu než místní jídla. V Guatemala moje babička vedla dobře prosperující cukrárnu a dědeček obchodoval s potravinářským zbožím. Pro mne to znamenalo vyrůstat s českými koláči, štrúdlm a dorty. Navštívit Českou republiku jsem si přál už jako malý kluk. Chtěl jsem se naučit jazyk mého otce a začal se učit češtinu s mojí českou babičkou v Guatemala. Nápad jet do Česka se stával více reálnější s každým slovem, které jsem se naučil. Den po své promoci jako inženýr jsem si sbalil kufry a vyrazil do České republiky. Nevěděl jsem, že osud tam bude mít pro mě přichystaný vlastní plán a zatímco jsem objevoval své české kořeny a cestoval po Česku, můj život nabral nečekaný směr.

Když jsem se poprvé dostal do Prahy, cítil jsem se jako dítě, které se učí mluvit. Všechno pro mě bylo nové. Překvapovaly mne maličkosti: věci, jako jíst „vep-

Vernisáž výstavy Efekt motýlího křídla – Mayský kalendář 2012. Foto V. Komarová

řové koleno“ a sněh, pro mne byly úplnou novinkou. O životě v Česku jsem se učil od úžasných lidí. Lidé, kteří mě brali jako jednoho z nich a jelikož někteří neuměli anglický jazyk, snažili se se mnou komunikovat nesmírně vtipnou improvizovanou znakovou řečí. Ve velmi krátké době jsem navštívil spoustu českých měst: Prahu, Ostravu, Písek, České Budějovice, Olomouc, Český Krumlov a celou řadu dalších krásných míst. Stýskalo se mi po mé rodině doma v Guatemale, ale moje rodina a přátelé v České republice mi svá srdce otevřeli tak vřelým způsobem, že jsem tam brzo našel nový domov. Narodil jsem se dvakrát a je to skvělé!

Měl jsem jakousi představu, jak Písek vypadá, a těšil jsem se, až ho uvidím na vlastní oči. Vidět pak Písek naživo na jaře roku 2006, překonalo všechny mé představy. Atmosféra města, modré nebe, lesy, řeka – nádhera. Vždycky jsem chtěl navštívit dům, kde žil a vyrůstal můj otec. Písek je úžasný a má první návštěva byla lepší, než jsem si mohl přát.

Od té doby jsem hodně cestoval nyní rok po Asii a Písek si mě teď volá zpátky. Je pro mě velkou ctí vystavovat právě v jeho muzeu. Bude to moje již čtvrtá výstava a zároveň splněný sen. Když uvážím, že Písek je rodné město mého otce a že tam budu vystavovat po více než šedesáti letech, co museli s rodinou emigrovat, cítím, jak tato výstava bude důležitá událost v mém životě. V Písku budu vystavovat obrazy,

kteřé jsem namaloval ve městech jako Shanghai, Guangzhou a Hong Kong, a spolu s obrazy se podělím o velký kus svého života skrze první kapitolu knížky, na které v současné době pracuji. Jsem nepopsatelně šťastný za příležitost toto všechno sdílet právě s městem Písek, které je mi jedním z nejdražších míst na světě.

Miroslav Pechánek

Návraty Miroslava Pechánka do Písku se dějí v nepravidelném intervalu, ale výrazně svědčí o jeho věrnosti a radosti z těchto návratů do města nad řekou Otavou.

V Písku pracoval jako výtvarník a kurátor tehdejšího Oblastního muzea v letech 1967–1970.

Po celkové rekonstrukci muzea, byl pozván v roce 1995, zahájit nově otevřenou galerii, již Prácheňského muzea.

Miroslav Pechánek. Foto J. Hübl

V letech 1995–97 vyučoval externě předmět Písmo na Střední soukromé výtvarné škole v Písku.

Svým grafickým dílem se vrátil do výstavních prostor muzea v září roku 2004 a přesně po osmi letech opět v září, vystavoval tentokrát poprvé svoje obrazy, v Galerii Prácheňského muzea.

Výstavu v roce 2005 zahájili M. Pechánkovi PhDr. Antonín Hartman a PhDr. Ludmila Kybalová. V roce 2008 PhDr. Jiří Kříž. Miroslav Pechánek je především grafik a typograf. Jeho rozsáhlé grafické dílo je stmeleno originálním rukopisem a vřadilo se neodmyslitelně do výtvarné historie české užité grafiky v mnoha oborech. Jmenujme knižní grafiku, plakáty filmové i divadelní, dodnes používané logo Divadla na Vinohradech, nejrůznější tiskoviny a letáky, pozvánky atd. Nemůžeme ani pominout jeho činnost pedagogickou.

Od celoživotní práce v oboru užité grafiky po téměř padesáti letech, směřovala Pechánkova tvorba k volnému obrazu. A právě na výstavě v roce 2012 představil Miroslav Pechánek svá velkoformátová plátna, která v sobě nesou dlouholetou nahromaděnou zkušenost s fenoménem písma. Série obrazů rozdělena do několika cyklů obsahuje originální myšlenkovou a výtvarnou vyhraněnost, která v sobě nese nezaměnitelný Pechánkův rukopis.

Jmenujme například obrazy „David a Goliáš“, „Kain a Ábel“, „Judita s hlavou Holoferna“, „Ikarův pád“ aj.

Plátna s s výrazně jiným tématem nesou názvy jako „Pocta Sharon Stone“, „Myš vítězí nad perem“ nebo „Pocta Andy Warholovi“.

V katalogu výstavy stojí v závěru textu slova PhDr. Jana Kříže.

„Miroslav Pechánek na svém velkoformátovém cyklu soustředěně pracoval v letech 2004–2012 v zátíší svého ateliéru v Rabštejně nad Střelou. Je to série v nejlepším slova smyslu postmoderní. Hravá režie obrazů tváří v tvář postmodernímu relativismu a skepsi hledá a nalézá alegorii humoru jako koření života. Pechánkovy písmové obrazové metaforu straní nevyčerpateľným radostem svobodně fabulujícího ducha. Jsou poselstvím důvěry v neklidném a nebezpečném světě. Svědčí o době svého vzniku. Jak o tom mluvil filozof Eugen Fink, když koncipoval knihu Hra jako symbol světa“.

Jan Šibík – Ďábel v nás fotografie

Výstava fotografií Jana Šibíka byla uskutečněna ve spolupráci s Filmovou akademií Miroslava Ondříčka v Písku, jako doprovodný program 12. Mezinárodního festivalu studentských filmů Písek 2012.

Po zahájení výstavy Jan Šibík pro posluchače přednesl přednášku doplněnou promítáním, s názvem „Arabské revoluce a jiné světové události“.

Jan Šibík podnikl od roku 1985 přes dvě stě cest do všech koutů světa. Fotografoval konec komunismu v Evropě, pád berlínské zdi, sametovou revoluci v Československu i krvavý zánik Ceauceskova režimu v Rumunsku.

Byl svědkem masakrů v Sieře Leone a Libérii, hladomoru v Súdánu, Somálsku a Etiopii. Zažil následky zemětřesení v Arménii i Turecku, exodus iráckých Kurdů do Íránu. Zaznamenal války v Afghánistánu, Chorvatsku, Bosně, Kosovu, v gruzínské Abcházii, Čečensku, ázerbájdžánském Náhorním Karabachu, Jihoafrické republice a Iráku. Genocidu ve Rwandě, uprchlické tábory v Tanzanii, Súdánu, Haiti, Angole a Somálsku.

Opakovaně pracoval také na Kubě. V posledních letech se Jan Šibík zaměřil na konflikt v Palestině. Během celého roku 2004 dokumentoval epidemii AIDS na Ukrajině. V roce 2005 zaznamenal děsivé následky přívalové vlny na Srí Lance, bizarní poměry v komunistické Severní Koreji, pohřeb papeže Jana Pavla II. ve Vatikánu i Jásira Arafátu v Ramalláhu, odchod izraelských osadníků z pásma Gazy a následky hurikánu Katrina v New Orleansu.

V roce 2007 se vrátil do Severní Koreje, nafotil HIV pozitivní prostitutky v největším africkém slumu v Kiběře. V Sieře Leone nafotografoval v diamantových dolech práci novodobých otroku a na periferii kambodžského hlavního města Phnompenhu život lidí, kteří třídí odpad na největší skládce.

Jan Šibík. Foto V. Komarová

V roce 2008 zaznamenal v indickém městě Kalkatě poslední pozůstatek britského kolonialistu: práci rikšů, kdy lidé běhají z lidmi. Vrátil se do Jihoafrické republiky fotografovat epidemii AIDS. Dále fotografoval americkou armádu v Iráku. V roce 2009 byl v Iránu, fotografoval oslavy zvolení prvního černošského prezidenta Baracka Obamy v Harlemu a znamenal následky prasečí chřipky v Mexiko City a ukrajinském Lvovu. V roce 2010 fotografoval následky ničivého zemětřesení na Haiti, boje v Bangkoku, ničivé povodně v Pákistánu a drobení socialismu na Kubě.

V roce 2011 fotografoval arabské revoluce v Egyptě a v Libyi, smutek po teroristickém útoku v Norsku, nepokoje v Londýně a pohřeb prezidenta Václava Havla.

V roce 2004 obsadil v soutěži WORLD PRESS PHOTO třetí místo v kategorii Sportovní příběhy. V soutěži Czech Press Photo, určené českým a slovenským fotografům, získal v různých kategoriích celkem čtyřicet dva ocenění, z toho dvakrát hlavní cenu. Třikrát byl oceněn v soutěži Fuji Press Photographer. Dvakrát získal hlavní cenu na mezinárodní soutěži fotografických kalendářů Golden Prisma Award.

Jan Šibík je laureátem Ceny 1. června, kterou uděluje město Plzeň za šíření myšlenek demokracie a obhajobu lidských práv.

V roce 2000 zorganizoval humanitární akci „Podejte ruce dětem ze Siery Leone“, během které se podařilo vybrat pro postižené děti 1 100 000 korun, a o čtyři roky později – v roce 2005 – uspořádal humanitární akci „Chci ještě žít!“ na pomoc nemocným AIDS v ukrajinské Oděse. Přinesla 1 000 000 Kč.

Jan Šibík vydal dosud tři fotografické publikace: Kdyby všechny slzy světa (1997), Dábel v nás (2001) a knihu Stories, která mapuje Šibíkovu práci v letech 2001–2005.

Je držitelem nespočetných ocenění doma i ve světě.

Eva Prokopcová – obrazy

„Mám dojem, jako kdybych se malováním vřazovala do nějakého vesmírného řádu, cítím, že i já jsem malinkou součástí kosmu, že do vesmíru patřím. Malováním se utvrzuji ve své lidské existenci. Když nemaluji, když nejsem v kontaktu s plátnem, mám pocit, že se ztrácím, propadám do nějaké hrozné temnoty“.

V podzimním měsíci říjnu Galerie Prácheňského muzea představila ve svých prostorech obrazy jedné z nejtalentovanějších a nejvýraznějších výtvarných osobností jihu Čech, malířku Evu Prokopcovou. Narodila se v roce 1948 v Českém Krumlově. Po maturitě navštěvovala proslulou Střední kamenicko-sochařskou školu v Hořicích, později studovala šest semestrů architektury na Vysokém učení technickém v Praze. Nakonec zakotvila v ateliéru profesora Jana Smetany na Akademii výtvarných umění v Praze. Svá studia tam zakončila diplomovou prací na téma sídliště v roce 1983. Od roku 1985 vystavuje své obrazy, kresby, instalace, fotografie nebo keramiku v České republice i v zahraničí. Její obrazy jsou zastoupeny v Národní galerii, Alšově jihočeské galerii, Galerii Klatovy/Klenová, galerii Bayer a Bayer, rovněž v řadě soukromých sbírek v Německu, Rakousku, Holandsku, České republice, Švýcarsku i v USA. Tvorba Evy Prokopcové je utvářena ve velkých cyklech, s výrazným akcentem na barvu a rozvolněnou stylovou jednotu. První ucelený cyklus obrazů vytvořila v letech 1983–1987. V roce 1983 to byla již výše jmenovaná diplomová práce, v jejíž tematice nějaký čas pokračovala. V roce 1987 Eva Prokopcová výrazně mění svůj styl. Opouští realitu a nachází své malířské vyjádření v expresivním abstraktním tvarosloví. I později používaná geometrie po roce 1992 mizí z jejích obrazů a po sérii tužkových a pastelkových obrazů přichází kolem roku

Snímek z vernisáže Evy Prokopcové, zleva autorka a Jaromír Zemina. Foto V. Komarová

2000 výrazný bodový cyklus obrazů, který přináší malířce pozoruhodný úspěch, ale po čase i tento koncept opouští, protože cítí, že ho již zcela vyčerpala. Eva Prokopcová se navrátila k výrazné barevnosti a i když každý obraz má svůj originální ráz, snaží se do nich vnášet své zkušenosti z předchozích etap své práce a zároveň tyto různorodé obrazy vzájemně propojovat. Malířka Eva Prokopcová a její neustále se proměňující malířský výraz slibuje, že se příznivci jejího umění mohou rozhodně těšit na její další tvůrčí etapy. Výstavu v Galerii Prácheňského muzea zahájil přední český historik umění, PhDr. Jaromír Zemina.

Jan Sekal – Země zaslíbená

Fotografie z Izraele

Jan Sekal vystavoval v Galerii Prácheňského muzea v Písku soubor dvanáctidílného cyklu fotografií Izraele z období let 2004–2012. Země, kam dlouhou řadu let jezdí fotografovat a potkávat se s přáteli.

Fotografuje Izrael všední, každodenní, fotografuje místa, kam se běžný turista nedostane. Sekalův Izrael je především země skoro jako každá jiná. Jeho objektiv se zaměřuje na ulice měst, jejich obyvatele, plakáty, billboardy, silnice, značky a nejrůznější zákoutí, která svými detaily vypovídají o charakteru místa.

Zahájení výstavy Jana Sekala, zleva Anne-Sophie Kovács a autor. Foto V. Komarová

Mimo nejružnější městskou tematiku zaměřuje svůj zájem i na portréty tváří, konkrétně cyklus fotografií pořízených ve vojenském táboře. Jsou to portréty, jednoduché, spontánní, vypovídající o všedních dnech mladých Izraelců absolvujících povinnou službu v armádě. Sekalovy fotografie přiblížily divákům výstavy historická města Jeruzalém, Tel Aviv nebo Haifu, i přírodu v Galileji.

Jan Sekal (nar. 1948 v Praze), navštěvoval Střední odbornou školu výtvarnou v Praze, v letech 1968–1969 studoval francouzskou literaturu a dějiny umění na universitě v Bordeaux, 1969–1970 francouzštinu a filosofii na FF UK v Praze.

Od roku 1983 žije ve Francii. Živil se nejružnějšími profesemi, v letech 1984–1993 pracoval jako výtvarník a grafik francouzského časopisu *Lettre internationale*. Od roku 1998 pracuje v Národní knihovně v Paříži.

Vystavuje v Čechách i v zahraničí.

Je synem významného českého výtvarného umělce, malíře, sochaře, kreslíře a také překladatele, Zbyňka Sekala (1923–1998) a matky, kostýmové výtvarnice Ludmily Purkyňové (1928–1990), Slovenského národního divadla v Bratislavě.

Výstava Jana Sekala byla věnována památce novináře a skvělého člověka Jiřího Slavička (1943–2011), který žil dlouho před svým odchodem do Francie v roce 1969 v Písku. Jiří Slaviček alias Adolf Bašta, dlouholetý hlasatel rádia Svobodná Evropa a noční editor Rádía France v Paříži, Písek často navštěvoval a spolu s kurátorkou muzea uvedli několik výstav a přednášek. S Janem Sekalem byli domluveni, že výstavu zahájí. Bohužel se již tak nestalo.

Vojtěch, Miloslava, a Dalibor Říhánkovi obrazy, kresby, grafika, gobelíny

Dalibor Říhánek patří k výrazným uměleckým osobnostem české výtvarné kultury od počátku 70. let 20. století po současnost. Jeho tvorba zahrnuje širokou škálu projevu od malby, kresby, grafiky, plastiky až ke keramice, tapiserii či sklu.

Narodil se 8. března 1946 v západočeské Plzni. Jeho pravidelné prázdninové pobyty v jihočeském Písku znamenaly intenzivní přípravu k budoucí práci. V ateliéru F. R. Dragouna se seznámil se základními hodnotami malířského řemesla – především kresbou a prací s barevnou hmotou.

Nastoupenou cestu rozvíjel počátkem 60. let 20. století studiem výtvarného oboru na Střední průmyslové škole keramické v Bechyni. Pod vedením B. Dobiáše st. prohluboval nadání v kresbě a v jejím formovém uplatnění. Získal zde schopnosti pracovat s plastickou formou a ctít řemeslné tradice a vlastnosti materiálů.

V roce 1965 se s rodinou přestěhoval Prahy a zároveň nastoupil do figurální a krajinářské speciálky Františka Jiroudka na pražské Akademii výtvarných umění. Pod vlivem profesorů zpracovával podněty českého realismu a poimpressionistické poučení moderní české výtvarné kultury. Dále rozšiřoval své teoretické vědomosti. Dostal I. cenu za plakát pro výroční výstavu Akademie výtvarných umění (1971).

Od počátku 70. let 20. století se utvářelo vlastní Říhánkovo dílo. Počátkem desetiletí absolvoval základní vojenskou službu v Armádním výtvarném studiu (1971–1972). Vznikla řada obrazů reagujících na dobové společenské problémy *Spáleniště – napalm* (1971). V této době participoval v řadě soutěží a tématických výtvarných akcí, na kterých získal významná ocenění. Od roku 1970 pravidelně samostatně vystavoval a účastnil se na kolektivních expozicích.

V první polovině sedmdesátých let 20. století se intenzivně pustil do tématu ateliérů. Tvary zjednodušil do znaků, plastické objemy byly budovány linkou a tóny barvy *Modrý sochařský ateliér* (1973). Logickým výsledkem bylo přenesení této formy na další zkoumaný námět *koupání Velké koupání* (1973). Vyvrcholením této etapy se stal cyklus *Léto Koupání na Otavě* (1973). Vznikla díla plná znakovosti obsahující atmosféru „líného“ léta.

Kolem poloviny sedmdesátých let se v centru zájmu malíře ocitl ženský akt. Námět studoval ve vztahu k výtvarné formě *Zelená drapérie* (1974). Mimo zachycení psychického stavu modelu se Říhánek zabýval formovými a kompozičními možnostmi barvy. Umělec začal spolupracovat se svoji nadcházající ženou Miloslavou Stumpfovou. Obrátil pozornost k nedílné složce své tvorby – uměleckému řemeslu. Vznikla monumentální tapisérie pro firmu Hell v Kielu (1976). Odraz této práce přineslo plátno *Navíjení přtže* (1975) publikované v knize *Mladí čeští malíři* (Dušan Konečný, Odeon, Praha 1978). V druhé polovině sedmdesátých let 20. století se objevilo téma plynoucího času zpracované v cyklu ročních období *Zima – ušanka* (1977). Autor zdůrazňoval dějovost námětu chagallovským využíváním rotujících předmětů na ploše obrazu.

Od počátku 80. let 20. století se Říhánek zabýval tématem koní. V průběhu následujících let námět zkoumá a varíruje. Zvolený syžet mu sloužil k postižení atmosféry dění kolem koní *Před dostihem* (1984). Postupně se zájem umělce přesunul k zachycení psychických stavů plynoucích ze zvoleného tématu *Soumrak* (1985), *Úlek* (1999).

V roce 1983 uskutečnil malíř roční pobyt v Itálii. Ten upevnil v autorovi přesvědčení, že nastoupená cesta figuralisty je volba správným směrem. Malíř s kresebnou lehkostí glosoval otevřenou společnost, kterou nemohl poznat v tehdejší střední Evropě. Přístupovaly nové náměty – lidé na pláži, rybolov, prostitutky. Po výstavě těchto prací v pražské galerii Vincence Kramáře byla oceňována především jeho kreslířská schopnost, expresivnost a jasný kolorit *Cesta na Capri, Vesuv* (1983). Pobyt v Itálii přinesl do Říhánkovy tvorby téměř klasicizující prvky. I v tomto období pokračovala intenzivní práce v oblasti užitého umění.

V roce 1990 se výtvarník trvale usadil v Písku, kde začal vyučovat na Střední soukromé výtvarné škole v oborech malba, dějiny umění a textilní techniky. V malířské tvorbě se vrátil k námětu ženy. Částečně opustil předchozí výtvarnou formu. Těla již nebyla modelována valéry barvy, jež zároveň vytvářela jednotu s modelací pozadí. Figury se staly osobiťejší, pevně spojené s kresbou *Tango* (1994). Říhánek svým ex-

Zahájení výstavy – Vojtěch, Miloslava a Dalibor Říhánkovi. Zleva Dalibor a Miloslava Říhánkovi, Irena Mašíková, Jaromír Procházka a Jiří Prášek. Foto V. Komarová

presivně realistickým jazykem ironicky reagoval na nové skutečnosti v české společnosti Peep show (1997).

Paralelně koncem devadesátých let vznikl cyklus kreseb, maleb a grafik s tématem cirkusů, ve kterých obrazovou formu budovala kresba Šapitó (1999). Souběžně Říhánek zpracovával náměty spojené s kořeny naší židovsko-křesťanské kultury Máří Magdalena (1999). Tyto podněty rozvinul v meditativních plátnech Kniha poznání (2010) či Zrcadlo duše (2011).

V prvním desetiletí 21. století se malíř vrátil k sevřenější plastické formě Přítelkyně (2004). Navázal tak na práce ze šedesátých let. Obnovil formy zažitého kubismu, které následně kombinoval s realistickým prvkem. Vznikl tak cyklus hlav v expresivně kubizující formě Hlava s lišajem (2010), Tvář (2011) a série aktů Akt a přástevník (2011). Bezesporu dosavadním vrcholem této etapy umělecké tvorby je plátno Akt ve slunci (2012).

Dílo Dalibora Říhánka je v podstatě klasickým. Zažití výtvarné poetiky kubismu, expresionismu, fauvismu se stalo jeho pevným základem, ke kterému přistoupilo intenzivní poznání prostředí italské kultury – její dějovost, dokonalost a absolutnost tvarů. Tak jako mnozí jeho generační druhové je i Říhánek figuralista. Postava člověka mu zprostředkovává obsah, je spojnicí, jež reaguje na vnější podněty světa

a společnosti. Úzký námětový okruh mu je laboratoř, ve které zpracovává vzájemné vztahy světla, barvy a kresby. Říhánek hledá psychický odraz impulsů vnějšího světa v malířském díle stavěném na klasických základech.

V průběhu uplynulého půlstoletí si vytvořil osobitý rukopis hledající rovnováhu mezi obsahem díla a výtvarnou formou. Nedílnou součástí jeho práce se stala tvorba v oblasti užitého umění, která ukázala jeho schopnost monumentální tvorby a prokázala šíři umělcova talentu.

Jaromír Procházka

Výstava zahrnovala i řadu děl amatérského píseckého malíře Vojtěcha Říhánka (1900–1985), strýce Dalibora Říhánka, který byl od dětství Daliborovi vzorem a příkladem svojí pracovitostí, citem pro malbu a kompozici a zasvěcoval ho do tajů malířského řemesla. Vojtěch Říhánek svým povoláním malíře pokojů, svůj veškerý volný čas věnoval autorské malbě. Zachycoval kromě jiného především nejrůznější zákoutí svého milovaného Písku a zachoval tak pro další generace mnoho pohledů na Písek, dnes již neexistujících. Jeho tvorba doznala pozoruhodné malířské kvality, byť autora nedotčeného odborným studiem a různými uměleckými vlivy. Snad právě proto obrazy Vojtěcha Říhánka, oslovují další generace svou upřímnou osobní uměleckou výpovědí.

Karel Pecl

JAK MNE POTKALY RYBY

Prehistorie a historie expozice Ryby a rybářství

Přesto, že jsem se narodil v Praze, moje dětství i školní léta byla naplněna těsným stykem s přírodou. Bydleli jsme na Letné, kde byla Stromovka, Letenská pláň a kousek do Tróje nebo na Podbabu. Tam všude bylo tenkrát ještě dost přírody, kde se dalo hrát nebo kam se daly podnikat dobrodružné výpravy. Ale největší vliv na můj vztah k přírodě a zvířatům měly víkendy a prázdniny trávené na chatě na břehu Berounky pod Kazínem. Na břehu Berounky jsem pozoroval brouky, motýly a vážky, v řece žáby a ryby a v lese mloky a ptáky. Upytlačené ryby jsem poznával i po chuti. A když jsem v lese pod místem, kde dnes stojí televizní vysílač Cukrák, uviděl tokat tetřeva a na hladké skále u Mokropsů hnízdil sokola, nepovažoval jsem to tenkrát vůbec za nějakou vzácnost.

Protože můj zájem o zvířata nepolevoval, spíš naopak, začal jsem navštěvovat zoologický kroužek v Domě pionýrů v Karlíně a později na Vinohradech na Grebovce. Taky jsem začal sbírat a napichovat motýly a brouky. To bylo pro rodiče ještě únosné, s pár entomologickými krabicemi se smířili, ale mě to nestačilo. A tak jsem začal na chatě chovat třeba raky, čolky, ryby, ježky, zkrátka všechno co jsem

našel a čemu se nepodařilo přede mnou utéct. To bylo od pozdního jara do časného podzimu. Ale od pozdního podzimu do časného jara jsem byl v Praze. A tak se náš byt stával dočasným útočištěm kočičích a psích nalezců. Trpělivost přetekla, když máma objevila v truhle na špinavé prádlo ilegální chov potkanů. Poté bylo u nás na zvířata vyhlášeno embargo.

To se mi, díky dobrým studijním výsledkům, po nějakém čase podařilo prolomit. Bylo mi dovoleno chovat zvíře, které nesmrdí, nekouše, neškrábe, nemusí se venčit a dokonce se nemusí ani každodenně krmit. To byly podmínky téměř neřešitelné. Ale můj zájem o zvířátka byl tak silný, že jsem si i v tomto případě dokázal poradit. Přinesl jsem domů akvárium s rybičkami. No, akvárium to přímo nebylo, byla to vlastně třílitrová sklenice od okurek s párem pavích oček, která jsem dostal od kamaráda. Ale u toho nezůstalo. Paví očka byla tak odolný druh, že i v těch provizorních podmínkách se mi rozmnožily. A tak nezbývalo než chov vylepšit a rozšířit. Nebudu to natahovat. Dopadlo to prostě tak, že jsem se stal organizovaným akvaristou. Moje čím dál větší akvária byla stále lépe technicky vybavená a tak jsem po čase mohl chovat i ty nejnáročnější druhy ryb. Jeden druh jsem dokonce i jako první u nás rozmnožil (byl to tlamovec *Tilapia mosambica*) a mláďata putovala do veřejného akvária v Brně. Ale akvárium pro mne nebylo jen nádrž pro odchov ryb. Chtěl jsem, aby bylo také estetickým prvkem, krásným doplňkem bytu. Proto jsem při zařizování akvária využíval různé kameny a kořeny, aby spolu s výsadbou akvarijních rostlin bylo akvárium živým obrazem, představujícím výsek přírody. Achillovou patou tohoto záměru byla vždy plochá zadní stěna akvária. A tak jsem zkoušel všechno možné, aby byla zadní stěna plastická, až jsem se dopracoval k využití polystyrénu. Ten jsem teplem vytvaroval a povrch polepil pískem nebo natřel barvami a lodním lakem. Obě povrchové úpravy se daly kombinovat a do stěny se daly zasadit i přírodní kameny nebo vylouhované kořeny. S touto novou technologií jsem seznámil veřejnost v časopise Akvárium a terárium a předváděl jsem ji i na schůzích akvaristických a teraristických kroužků (dalo se to využít i pro terária) na různých místech republiky. Dokonce jsem byl jednou pozván až na Slovensko, do Nitry.

Souběžně s tím, jak jsem se věnoval akvaristice (a již také i teraristice), podařilo se mi odmaturovat a dokonce jsem se dostal i na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy. Od druhého stupně základní školy jsem se, kromě akvaristiky, pilně věnoval sbírání brouků a motýlů. Můj zájem byl tak úporný, že jsem se dokonce jako nezletilý stal členem na členství v Entomologické společnosti AV a bylo mi dovoleno vysedávat u limonády v Černém pivovaru na Karlově náměstí mezi slovatnými vědci, jakými byli například prof. Dr. Jan Obenberger, Dr. Jan Balthasar (mimo brouky se zajímal i o ptáky) nebo prof. Leopold Heyrovský, bratr Jana Heyrovského, nositele Nobelovy ceny. Na těchto sezeních se mi dostávalo nejen poučení, ale občas jsem byl i obdarován populárně vědeckou literaturou.

Když jsem zjara roku 1964 šel k přijímacím zkouškám na Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy, stalo se něco, co si do dneška nedovedu vysvětlit jinak než ja-

ko zásah shora. Vidím to jako dnes. Právě jsem míjel popelnice v dolní části Viničné ulice jen kousek od fakulty, když mne osvítil nápad vykašlat se na motýly a brouky a jít studovat něco většího. Měl jsem pocit, že toho už o hmyzu vím dost, tak proč si nerozšířit obzory a nejít studovat obratlovce, zvláště pak ptáky. To jsem také, kromě jiných vědomostí, přednesl zkušební komisi. Ti mě ale vyvedli z omylu s tím, že co budu studovat a jestli vůbec, to se uvidí až po absolvování dvou let studia.

No, přijímačky jsem udělal a dokonce jsem i odmaturoval. Na vysoké jsem pak na katedře Systematické zoologie dva roky studoval všechno možné, co se týkalo biologie a kromě toho i Dějiny dělnického hnutí, Marxismus-Leninismus a Politickou ekonomii. Ve třetím roce už byla možná specializace a tak jsem se přihlásil na studium ptáků. Ale zase zasáhl osud. Na ornitologii mohli vzít dva studenty. Jeden byl jasný, to byl můj dobrý kamarád, Honza Šolc. Měl tak dobré známky ze zkoušek, že jsem mu nemohl konkurovat. Jako druhý bych sice šanci už měl, ale co čert nechtěl. Syn docenta Waltra Černého, který vyučoval právě ornitologii, kvůli nemoci musel přerušit studium a po uzdravení nastoupil do našeho ročníku. To by mi ani tak nevadilo, ale on chtěl taky studovat ornitologii. A tak jsem byl třetí. Řešení se jako vždy našlo. Nabídl mi studovat ryby u docenta Oty Olivy. Přijal jsem to. Nakonec jsem se dosud aktivně zabýval akvaristikou a taky jsem na Berounce chytal ryby (teď už legálně s rybářským lístkem), tak proč ne? Ale abych nevyšel ze cviku, zapsal jsem si i zkoušku z ornitologie. Obor o rybách (ichtyologii) jsem absolvoval, diplomovou práci na téma „Růst jelce tloušť na Klíčavské přehradě“ jsem úspěšně obhájil a dokonce jsem v roce 1969 složil i státnici. Na katedře Systematické zoologie jsme byli dva, kteří měli tak dobré diplomky, že nám bylo umožněno zůstat na fakultě a udělat si doktorát. Kromě mě to byl ještě entomolog, Míla Zacharda, z Českých Budějovic (ještě, že jsem od entomologie upustil, to bych měl silného konkurenta). Na jiných katedrách sice za podobné výsledky dávali doktoráty rovnou, ale my jsme měli to „štěstí“, že šéfem naší katedry byl předseda KSČ. Takže jen studijní výsledky nestačily. Osud je osud. Studovali jsme, zkoumali, psali a pomáhali jako asistenti s výukou. Ale ne dlouho. Na podzim 1969 nám přišel povolávací rozkaz na vojnu. Jel jsem tenkrát na Vojenskou správu s tím, že jde o nějaký omyl, protože mám dvouletý odklad kvůli doktorátu. Omyl to byl, ale z mé strany. Dozvěděl jsem se, že studenti v roce 1968 zlobili a tak se nám odklad ruší a v září 1970 nastupujeme na vojnu. Zhroutil se mi svět. V tu dobu jsem byl už ženatý a také jsem měl půlročního syna. Žena byla na mateřské a ještě neměla dokončenou Pedagogickou školu. Větším problémem než doktorát se stalo zajištění existence rodiny. Bylo tedy nanejvýš nutné najít si ještě před vojnou zaměstnání. Nikdy jsem nechtěl zůstat v Praze déle než by bylo nezbytně nutné a tak jsem se vydal za prací na jih Čech. Bydleli jsme totiž se ženou a synem u její maminky ve Strakonících.

Sehnat práci zoologa v chudých jižních Čechách by nebylo jednoduché ani dnes, kdy je škála možností mnohem větší, ale tenkrát se to zdálo naprosto nemožné. Žádná vysoká škola na jihu nebyla. Jaké byly tedy možnosti? Rybářská škola Vodňan

ny – nezám. Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech – nezám. Jihočeské muzeum – nezám. Pionýrský dům Strakonice – technický obor ano, o zoologa nezám. Pionýrský dům Písek – dtto. Do muzea v Písku jsem zavítal jednu zářijovou neděli. Nikoho z pracovníků muzea jsem v kancelářích nezastihl a tak jsem si šel aspoň prohlédnout expozice s tím, že mě snad napoví, jestli bych měl šanci. Na odpočívadle mezi prvním a druhým patrem jsem potkal muže v modrém plášti. Usoudil jsem, že by to mohl být pracovník muzea a můj úsudek se ukázal jako správný. A nebyl to ledajaký pracovník muzea, byl to přímo jeho ředitel, pan Jiří Frey. Ale to jméno jsem ještě tehdy neznal. Mě tenkrát stačilo, že byl ředitel. Zeptal jsem se ho, jestli by neměl zájem o zoologa. Kupodivu mě ihned neodmítl. Zeptal se mě, jaký obor jsem studoval. Když jsem řekl, že ryby, na chvíli se zamyslel. Pak se mě zeptal, jestli bych byl schopen udělat expozici živých ryb našich řek a rybníků.

Bez rozmyšlení jsem řekl, že ano a ze strachu, že to přesto nevyjde, jsem okamžitě začal líčit své akvaristické aktivity. Zase se na chvíli zamyslel, pak mi řekl, abych nechal svou adresu u pokladny. Pak odběhl do patra. Audience na schodech skončila a jistotu jsem neměl. Ale tonoucí se stébla chytá a tak jsem se chytil akvárií. Když jsem se vrátil do Prahy pokračoval jsem v práci na fakultě a doma vymýšlel akvária. Jediné co jsem tehdy věděl bylo, že mají být ve sklepní chodbě. Čas plynul a v něm probíhala čilá korespondence se sekretariátem Oblastního muzea v Písku. Situace se vyvíjela dobře a já byl nakonec do muzea přijat. K 15. červnu 1970 jsem byl zaměstnán jako zoolog, ale placen jsem byl jako kněz. Důvodem byly problémy s tabulkovými přídělky mzdových fondů. ONV neměl peníze na zoologa, ale na kněze ano a muzeum nemělo kněze, ale zoologa ano. Tak se to do mého odchodu na vojnu dočasně vyřešilo takto. Pracovnu jsem tenkrát sdílel s prozatím jediným přírodovědcem muzea, geologem Jirkou Machartem. Byla to temná úzká nudle v přízemí, první dveře vlevo na konci vstupní haly. Dnes jsou v této místnosti elektrické a telefonní rozvody.

Zde si neodpustím malou vsuvku. Před odchodem na vojnu jsem sdílel pracovnu s kolegou Machartem. Měli jsme stoly vedle sebe u pravé zdi a u levé zdi za našimi zády byla linie nízkých skříněk, ve kterých měl Jirka geologické vzorky. Jednou přišla nějaká kontrola, která měřila radioaktivitu. U dvou vzorků za námi začal přístroj podezřele cvakat. Radioaktivita byla tak silná, že byly zářící vzorky zabaveny a odvezeny. Ještě, že jsem měl už aspoň syna. Ale dopadlo to dobře, po vojně jsem se zmohl ještě na dceru.

Prvním překvapením v nové práci bylo to, že prostory, kde měly být v budoucnu akvária, nebyly bez problémů přístupné. Vstup do sklepů i obě sklepní chodby byly totiž zasypány sutí. Mou první prací bylo, spolu s panem ředitelem, kopat a vyvážet suť. To vše pod odborným dohledem geologa, který také přiložil ruku k dílu. Teprve, když byly prostory vyklizeny, bylo možné se zabývat projektováním nádrží a vybavení. Moje představy byly jasné. Já vše hodím na papír a ten předám nějaké firmě (tehdy socialistickému podniku) a oni to udělají. Já to budu dozorovat a kontrolovat.

Tak jsem vše nakreslil a popsal a pak jsem marně hledal podnik, který by byl ochoten do toho jít. Všude mě vyhodili s tím, že takovou věc v životě nedělali a jestli vím o někom, kdo to už dělal. Musel jsem přiznat, že nevím a tak mi doporučili ať se zeptám jinde. Jediný, kdo tedy mohl na budování expozice ve sklepeních začít, byli zedníci. Ale i jejich práce bylo třeba sladit s požadavky budoucí expozice.

Prvního září 1970 jsem nastoupil na vojnu. Měsíc jsem byl v přijímači v Týně nad Vltavou a pak jsem měl jít na jedenáct měsíců k tankistům do Benešova. Panu řediteli Freyovi se ale podařilo někoho někde přesvědčit, že bych měl výstavbu akvárií dozorovat a tak mě přeložili do Písku, kde byli tenkrát tankisti také. Nastoupil jsem tedy jako velitel tankové čety do Písku. To mi umožnilo čas od času zajít do muzea a zkontrolovat, jak probíhají stavební práce a případně navrhnout další postup a určit konkrétní úkoly do budoucna. Situace ale nebyla až tak ideální, protože jsem sloužil u bojového praporu a tak jsem byl dost často na cvičeních mimo Písek. A pokud ne, a dostal jsem vycházku, tak to bylo pozdě odpoledne, kdy už většinou nikdo v akváriích nepracoval. Taky jsem musel někdy zajet za rodinou a nebo jít se spolumojovníky Na Plechandu na pivo. Ale občas jsem stavbu přeci jen zkontroloval a když bylo potřeba, nechal vzkaz co a jak.

Po mém návratu z vojny byly základní stavební práce dokončeny a tak bylo možné připravovat prostor pro výstavbu akvárií. Nutnou podmínkou pro úspěšný chov studenodvodních ryb našich řek a rybníků, byly chladné podzemní chodby. Ale kromě nich byl k dispozici ještě velký prostor pod vstupní halou muzea, kterým se do sklepení vstupovalo. Ten byl teplý a tím pádem pro ryby nevhodný. Proto bylo nutné pro něj najít nějaké související využití. Muzea jsou obecně pojímána jako konzervární historie, tak proč zde, v kraji plném rybníků, neukázat historické nářadí rybníkářů. Nápad to byl, myslím, dobrý, ale horší byla realizace. Kamkoli jsem přišel, všude mne rybáři informovali, že už nic nemají, protože to u nich před léty posbíral pro muzeum na Hluboké pan Andreska. V několika málo případech jsem byl ochoten to tolerovat, prostě jsem přišel později, ale když jsem se to samé dozvídal všude a to i přesto, že jsem okruh svého zájmu rozšířil daleko za hranice okresu, tak jsem byl naprosto bezradný. Bylo jasné, že Ing. Jiří Andreska má v Zemědělském muzeu na Ohradě u Hluboké všechno jihočeské historické rybářské nářadí a já už nic neseženu. Nezbylo, než abych se za ním rozjel a poradil se, co a jak.

Byl jsem přijat velice vstřícně, ne jako muzejní kandradas, ale jako kolega. Vylil jsem si své srdce a dostalo se mi nejen užitečné rady, ale později i odborné pomoci, bez které bych část expozice věnovanou historii rybníkářství nikdy nezrealizoval. Zásadní dobré rady ohledně rybářského náčiní byly dvě. Jedna mne nasměrovala na sádky do Starých Kestřan a druhá do štičí líhně v Táboře. V Kestřanech se totiž Ing. Andreskovi nepodařilo nic získat a v Táboře měli jen to, co už Ing. Andreska měl a tudíž nepotřeboval. Zamířil jsem tedy nejdříve do Kestřan. Tam jsem dlouho přesvědčoval sádeckého, Václava Průchu, že by mi měl dovolit, abych prošmejdl všechny prostory, kde by se mohlo něco ukrývat. Dlouho všichni zaměst-

nanci svorně tvrdili, že nic nikde nemají, až si kdosi vzpomněl, že nějaké haraburdí je na půdě skladu vedle ubytovny pro personál. Byl jsem tak natěšený, že navzdory pro zašpinění nevhodnému oblečení, jsem se tam ihned vypravil. Na první pohled nebylo v šeru půdy nic vidět. Kromě starého sena, pavučin, beden a pytlů nebylo na půdě nic. Ale když jsem se zanořil pod povrch, byl jsem okamžitě nadšen. První co jsem objevil, byl provazový nevod s dřevěnými plováky. Dnes se na výlovu při zátahu používá silonový nevod, který nesaje vodu a proto je lehký. Ale dřív se rybáři nadřeli mnohem víc, když museli tahat síť ztěžklou vodou. Získání této sítě byla bylo přesně to, co jsem potřeboval. Hned jsem věděl, kam nevod umístím. Bude viset od stropu až k zemi na kamenné zdi proti vstupu. Stejně jako visí při výlovu - od hladiny ke dnu. Návštěvníci ho uvidí podobně, jako ho vnímají ryby, když jsou při výlovu lapeny a taženy do loviště. Když se mi, s pomocí několika rybářů, podařilo síť vymotat a odhrabat vrstvy zatuchlého sena, objevily se další poklady. Bylo to až neuvěřitelné, jaké bohatství se zde léta skrývalo. Kde by mne napadlo, že při paběrkování po Ing. Andreskovi získám tak velké a navíc vzácné kusy rybářského náradí, jako je schwarzenbergská váha do loviště z 19. století, a to včetně závaží a měděného vážního džberu. A taky kesery a cejchy na označování náradí a další drobnosti. Mimo jiné jsem zde objevil i podivný modro-bíle pruhovaný dřevěný válec s kusem plátěné hadice, o kterém nikdo z přítomných nevěděl, k čemu by mohl být. Když jsem to všechno vyhrabal a nakupil na jedno místo, připadal jsem si jako největší boháč. Blahořečil jsem nepořádnosti a možná i lenosti kestránských rybářů, kteří půdu doposud neuklidili a věci nespálili nebo neodvezli do sběru. Současně mne však přepadly obavy. Do dneška nikdo nevěděl, jaké poklady se zde skrývají. Teď jsem jim je objevil a zhodnotil. Co když se stane, že si někdo z vedení uvědomí, jakou mají ty předměty cenu a bude je chtít výhodně zpeněžit a já nebudu mít do expozice zase nic. Zase se ukázalo, že bohatství nepřináší radost, jen starosti. Pro jistotu jsem vše nalezené sepsal a dohodl s rybáři i odvoz. Když jsem pro věci přijel, nejen, že nic neubýlo, ale naopak přibýlo. Když rybáři viděli o jaké harampádí mám zájem, sehnali ještě další historické pomůcky a náradí jako byly váhy do trhu, měřičky na plůdek, lubovou přebírku a další věci, které si už ani nepamatuji. Jejich ochota a vstřícnost byla nesporně projevem hrdosti k historické tradici jejich práce a určitě i patriotismu. Byli pyšní na to, že jejich náradí bude součástí nové muzejní expozice. Od Ing. Oldřicha Pechy ze Štíci líhně Tábor jsem dovezl dřevěnou lejtou a dřevěnou káď a tím byl základ pro historickou část expozice připraven. Další drobnější předměty jsem získal jednotlivě od rybářů a rybníkářů. A protože jihočeské vody oplývaly zlatem, ale i zoologickou vzácností – perlami a protože jsme perly měli ve sbírkách našeho muzea, využil jsem tento prostor i k představení perlorodek a říčních perel. Z Ing. Andresky, zpočátku konkurenta ve sběru muzejních předmětů, se stal nezištný spolupracovník, bez jehož odborné i praktické pomoci bych historickou expozici nejspíš nedokončil. Díky společné práci a i pro společný zájem o ornitolo-

gii se z Jirky Andresky stal pro mne doživotní přítel a pro svou odbornou mnohostrannost a vynikající schopnost popularizace zoologie a historie, i nedostižný vzor.

Jsem si vědom toho, že jsem čtenářům zůstal dlužen informací, zda a jak se podařil objasnit účel toho modrobílého dřevěného válce. Takže ano, dopátrali jsme se, ale to vám neprozradím. Nechci vás připravit o tu radost z poznání, až ten tajuplný předmět sami objevíte v expozici a poznáte jeho účel.

Historickou část expozice jsem chtěl, kromě rybářského náradí, ještě doplnit sérií fotografií z novodobého výlovu rybníka. To by návštěvníků umožnilo porovnat staré a nové, tedy jak se vybavení rybníkářů v průběhu času změnilo. A i tady mi pomohl Jirka Andreska. Seznámil mne s tehdy již proslulým fotografem přírody, Janem Rysem. Ten poskytl nejen potřebné fotografie, ale také on se, díky této spolupráci, stal mým životním přítelem. Spolupracoval jsem s ním i v následujících letech na problematice fotografování ryb. On poskytl znalosti týkající technického vybavení pro fotografování ryb v akváriích (pracoval jako technik vývojář ve Filmových ateliérech Barrandov) a já poskytl znalosti ohledně odpovídajících typů prostředí a biologie ryb. Díky jím vyvinuté speciální aparatuře, jsem pak fotografoval nejen ryby v muzejních akváriích. Podnikli jsme spolu dvě expedice na Slovensko, kde jsme u Čalova lovíli a v přivezeném velkém akváriu i fotili dunajské ryby. Jedné z těchto výprav se s námi zúčastnil i známý spisovatel přírody, Jaromír Tomeček.

Jak se nakonec ukázalo, nebyla realizace historické části expozice až tak problematická, jak to zpočátku vypadalo. Naštěstí, protože s částí věnovanou chovu živých ryb, byly problémy neustále a také mnohem větší. Když zakázku na akvária nevzal žádný podnik, rozhodl pan ředitel Frey, že se vše bude dělat brigádnicky. To skýtalo naději, že se podaří záměr zrealizovat, ale na druhé straně se práce protahovaly a ještě k tomu si vyžadovaly mou přítomnost po odpoledních, večerech a víkendech. Lidé, kteří byli přes den zaměstnáni ve specializovaných podnicích, docházeli za prací do muzea nepravidelně ve svém volnu. A protože jsem musel být vždy osobně přítomen (těžko mohli zůstat řemeslníci v prostorách muzea bez dohledu), stal jsem se nedobrovolně učněm tu zámečnickým, tu elektrikářským nebo vodoinstalatérským. Čas od času jsem jim říkal co a jak mají dělat, ale většinou jsem tu a tam podal nebo odnesl nějaký nástroj nebo materiál, případně něco podržel. Jako první po zednících nastoupili zámečníci. Ti museli na místě svařit konstrukce nádrží z úhelníků a silného plechu. Hotové bychom je totiž do sklepů nedostali. Potřebovali jsme sedm nádrží po dvou tisíci litrech, dvě nádrže, každou o objemu dva a půl tisíce litrů, a jedno klasické rámové akvárium se sto třiceti litry vody. Když byly nádrže hotové, získali jsme tím potřebné rozměry pro objednávku čelních skel. V tom momentě nastal první problém týkající se bezpečnosti návštěvníků. Vidina situace, kdy nezvedené dítko praštit nějakým pevným předmětem do skla, rozbije ho a následně se na něj vyvalí dva tisíce litrů vody, vedla náš nadřízený orgán, Odbor kultury ONV, k požadavku bezpečného – 2 cm tlustého skla. Tím pádem nastal další problém, kde takové sklo sehnat? Nakonec se mi to podařilo u státního podniku Sklo Union Teplice,

Snímek z připravované expozice Ryby a rybářství 28. 4. 1972. Fotodokumentace muzea

ale i u nich byl problém. Takto silné sklo se nevyrábí sériově, ale jen když je víc objednávek, tj. když se to vyplatí. Tak jsme museli čekat. Trvalo to čtyři roky. Mezi tím samozřejmě probíhaly další práce. Musely se udělat rozvody elektřiny pro osvětlení nádrží a informačních textů. Opět zde zapůsobily obavy vedení Odboru kultury. Vyděsilo je spojení vody, elektřiny a návštěvníků a tak vznikl požadavek na bezpečné rozvody o napětí 24 voltů. S tím jsem nepočítal. Existovala před vodou chráněná zářivková tělesa, která jsem chtěl použít, ale ta byla jen na běžné napětí 220 voltů. Kdo nezažil socialismus, kdy se kupovaly takové hřebíky, které zrovna byly na

skladě a pokud nebyly použitelné, musely se ty potřebné ukrást v nějaké fabrice, ten nepochopí martýrium s tím spojené. Dnes by si člověk na internetu potřebné zboží vygoogloval a výrobce by ho rád dodal, ať by byl odkudkoli. Ale tenkrát jsem musel zmobilizovat všechny známé jak na vysoké škole, tak mezi akvaristy a rybáři. Telefonoval jsem a psal, až jsem nakonec potřebné vybavení sehnal. Ale nebylo vyráběno u nás, nýbrž v Německu. A ještě k tomu v tom zlém, kapitalistickém. Zde je třeba říci, že když už si tento požadavek Okresní úřad vymyslel, tak na jeho řešení také sehnal peníze. Tedy v tomto případě devizy. A protože tyto finance byly jednorázové, musely se nakoupit jak tělesa, tak i trubice do zásoby. Šance, že každý rok budeme za devizy kupovat speciální zářivky byla nulová. Začaly se natahovat kabely a také čas výstavby. Čas běžel a docházely peníze. Rozpočet muzea umíral s koncem každého roku. Peníze, které se neutratily se nedaly ušetřit a použít příště. Nevyčerpané prostředky se vrátily zřizovateli a ten rozhodl, že když jste všechny přidělené peníze neutratili, tak je nepotřebujete a příští rok dostanete o to méně.

Pan Frey byl v roce 1973 z politických důvodů odejit a místo něj nastoupil bývalý starosta Písku, soudruh Jaroslav Šindelář. Jako ředitel muzea nebyl špatný, ale výstavbě akvárií nepřál. Věděl jsem, že byl akvarista a tak jsem doufal v podporu. Ale možná právě proto si nedovedl představit, že něco tak nového a nevyzkoušeného může fungovat. Díky jeho postoji byly peníze pro expozici uvolňovány jen koncem roku, pokud ovšem nějaké zbyly. A to byl další problém. Řemeslníkům brigádníkům se moc nechtělo v prosinci před Vánoce trávit večery a víkendy ve studeném sklepení muzea. (Čtenář už si jistě stačil všimnout, že termín problém se táhne tímto příspěvkem jako Ariadnina červená nit, ale já si na to tenkrát už zvykl natolik, že když něco nebyl problém, byl to pro mne problém).

I když řemeslníci zrovna nepracovali, já měl dost jiných úkolů, které jsem musel vyřešit. Jedním z nich byla například filtrace vody a druhým interiéry nádrží. Jednotlivé části textu jsou kvůli přehlednosti vždy věnovány odděleně nějakému okruhu úkonů, ale moje práce na expozici tak neprobíhala. Například řešení filtrace a práce na interiérech probíhaly současně. Protože jsem se stal pamětníkem, znamená to současně a paradoxně fakt, že si už nic pořádně nepamatuji. Proto se omlouvám, že můj text neinformuje čtenáře v přesném časovém sledu, ve kterém tehdy jednotlivé práce probíhaly. Nejsem dnes schopen to do detailu zrekonstruovat. Jednak výstavba trvala moc dlouho a pak mi nikdo tenkrát neupozornil, že si mám vše přesně zapisovat, protože to někdo po mně bude v budoucnu chtít.

Co si však dobře pamatuji, byl pomalý postup prací odkázaných na zbývající peníze. Když odešel Jaroslav Šindelář v roce 1979, nastoupil na jeho místo Petr Šrámek. Ten se mne, po seznámení se situací, rovnou zeptal, jestli jsem schopen akvária dokončit. Řekl jsem mu, že ano, ale jedině za podmínky, že na to dostanu peníze, když je budu potřebovat a ne jen když zbudou. Slíbil to a co slíbil, také splnil. Od té doby jsem už věřil, že se vše podaří.

Ale vraťme se k problému filtrace. V tehdejší době byl největším akvariijním filtrem Eheim o objemu 10 litrů. To by stačilo i pro velké bytové akvárium, ale pro celkový objem devatenáct tisíc litrů našich nádrží to nestačilo. Protože jsem v nabídce dostupných výrobků v republice nenašel žádný jiný filtr, který by našim požadavkům vyhovoval, napadlo mne hledat v patentech nějaký princip, který by se dal využít pro naše potřeby. Jezdil jsem tedy do Prahy do Univerzitní knihovny a tam jsem prohlížel mikrofilmy s různými typy filtrací. Až jsem to našel. Původně to byl filtr pro pstruhové líhně. Princip byl v tom, že do vysokého a širokého válce je nahoru čerpána znečištěná voda z líhni a ta se filtruje přes vrstvu polystyrénových granulí umístěných na hustém sítu. Vyčištěná voda je pak ze dna vypouštěna samospádem do nádrží v líhni. Ten princip mne svou jednoduchostí ihned zaujal. Ale zase jsem narazil na problém. Místo pro filtr jsem sice ve sklepení měl, ale co jsem neměl, bylo potřebné převýšení výpusti z filtru nad hladinu nádrží. Chvilí to trvalo, ale nakonec jsem na řešení přišel. Filtr bude fungovat obráceně. Z jednotlivých nádrží potече voda přepadem do sběrné vany zapuštěné do podlahy u filtru. Z ní pak bude zkalená voda čerpadlem tlačena zespoda do filtračního válce, kde se, přes vrstvu polystyrénových granulí držených pod sítí, propasíruje do horní části filtru. Odtud bude, stále pod tlakem, vytlačována do rozvodů nad nádržemi. Nápad jsem konzultoval s pracovníkem JIVAKu a akvaristou, Jardou Salátem, a protože to i podle něj vypadalo nadějně, pustil jsem se, i s jeho pomocí, do realizace. Nejdřív jsem musel sehnat vhodnou nádobu. Tenkrát se na Písecku stavěl plynovod. Když jsem viděl roury, které se na to používaly, tak se mi zdály jako využitelné. Po dokončení jednoho úseku plynovodu se větší kus roury objevil ve sběrných surovinách na Smrkovické výpadovce. Muzeum rouru koupilo a zámečníci ji uřízli na míru, pak přefřízli ve dvou třetinách, zaslepili vrch i dno a navařili příruby pro fixaci síta. A také kvůli potřebě sejmutí nízké horní části pro každoroční výměnu síta a filtrační náplně. Pak podle požadavků Jardy Saláta přivařili vstupní a výstupní trubky a Jarda se mohl ujmout práce na rozvodech přítokové vody z filtru, odtokové vody z jednotlivých nádrží do sběrné vany u filtru a také instalace výpustí vody ze dna nádrží.

Už jsem zmiňoval, že jsem vyvinul technologii výroby dekorací zadních stěn akvárií. Bylo logické, že jsem počítal s jejím využitím i pro naše výstavní nádrže. Chtěl jsem, aby každá nádrž vypadala jinak a aby alespoň zhruba odpovídala typu prostředí těch druhů, s kterými jsem v nádrži počítal. K tomu, abych sladil tvar a povrch polystyrénových stěn s dalšími zařízeními prvky nádrží, bylo potřebné abych je měl na výběr. Proto jsem využil času, kdy zrovna v rybách nepracovali řemeslníci, abych pracoval aspoň já. Důležitou součástí pro dekoraci akvárií jsou dlouhodobě ve vodě vymáčené kořeny a větve. Pro akvaristiku se vhodné kořeny získávaly nejčastěji z rašelinišť, ale já potřeboval kořeny, kmeny a větve mnohem větší. Nejbližším vhodným zdrojem byla Orlická přehrada. Domluvil jsem se na pomoci se Správou povodí na Zvíkově. Ti poskytli motorovou loď a kapitána a s ním jsem se jeden červnový pátek roku 1981 vydal sbírat dřeva pro dekoraci. Zvolil jsem dobu, kdy byl

nižší stav vody, a tak jsme na holých březích nacházeli pařezy ze zatopených stromů a v zátočinách vyplavené kmeny a větve. Trvalo to celý den, než se mi podařilo vydobýt ty nejkrásnější a nejdekorativnější kořeny a kmeny. Když jsem je vytahoval na Štědróně na břeh, téměř jsem se s každým mazlil. Už jsem přesně věděl, kam který samorost umístím. Ta plochá mříž ze silných kořenů, která kdysi rostla mezi skalními vrstvami, bude dělat pozadí u sumce. A tenhle rozvětvený kořen bude zase výbornou skryš pro štika. Už jsem měl před očima, jak bude která nádrž vypadat a byl jsem celý natěšený. Kořeny byly na hromadě a počkají tu na odvoz. V pondělí jsem zavolał na ČSAD, ale auto bylo volné až ve středu. Když jsem přijel s řidičem Roburu na místo, bylo tam jen vypálené kolo s hromadou popela. Nevěřil jsem vlastním očím. Kdo tohle mohl udělat, kdo mohl tak barbarsky zničit takový poklad? Pátral jsem mezi rybáři a dozvěděl jsem se, že si tu s kamarády udělal vatra místní chalupář, herec Bohumil Bezouška. Šel jsem si to sním na jeho chalupu vyřídit. Měl štěstí, že tam nebyl. Znal jsem ho jako čerta z filmu „Kam čert nemůže“. Tohle byla od něj opravdová čertovina. Když jsem se vyvztekal a po následné depresi zase nahromadil potřebnou energii, vyjednal jsem se Správou další jízdu za kořeny. To nejlepší jsem ale vybral předtím, takže to bylo už jen paběrkování a dřina. Přesto jsem něco vhodného ještě našel. Když byla nová hromada na břehu, pojistil jsem si její hlídání u pracovníka Rybářského svazu.

Tentokrát se povedlo kořeny dopravit do muzea. Tím ovšem moje práce se dřevem nekončila. Věděl jsem, že pokud se kořeny nevyvaří v slané vodě, dochází u nich, díky organickým látkám a vzduchu v jejich pórech, k hnití a tím ke zkažení vody v akváriu. Kořen do akvária si uvaříte v hrnci, ale kořeny do nádrží 2x1x1 metr se do hrnce nevejdou. Proto jsem si už v předstihu nechal při výrobě akvárií od zámečnicků svařit kovovou vanu na dva tisíce litrů vody. Ta stála připravená na soklech z betonových cihel na dvoře sousedící ekonomické školy. Do ní jsem naskládal všechna dřeva z přehrady, napustil vodu a nasypal 50 kg kuchyňské soli. Pak jsem jedno ráno pod kotlem zatopil dřevem od píseckých lesáků a až do rána druhého dne jsem přikládal a vařil kořeny. Po této desinfekci už byly kořeny použitelné pro instalaci do interiérů.

Pro výrobu zadních stěn jsem měl velké polystyrénové desky o síle 5 cm (silnější u nás tenkrát nebyly). Ty jsem podle potřeby poslepoval, abych mohl někde udělat vyšší výstupky. Povrch desek jsem nejdřív opracoval mechanicky a pak jsem ho plamenem natavil. Tím jsem si vytvořil povrchový reliéf odpovídající mým představám. U některých stěn jsem povrch polepil pískem, u jiných jsem ho natřel olejovými barvami a u dalších jsem zkombinoval obě úpravy. Tu a tam jsem ještě do povrchu vlepil nějaký kořen nebo kámen. Co nádrž, to jiná zadní stěna. Hotové stěny jsem pak násilím vtlačil do rámu zadní stěny. Tím jsem zajistil, že se lehký polystyrén neuvolní a nevyplave na hladinu. Protože mezitím už bylo do muzea dodáno i sklo, bylo možné takto upravené nádrže zasklít. Udělali jsme to klasicky pomocí sklenářského kytu. Jakmile byla v nádržích voda, mohli jsme vyjmout z vody se so-

Snímek z hotové expozice 21. 11. 1982. Fotodokumentace muzea

lí velké vyvařené kořeny a rozmístit je do nádrží. Dna nádrží jsme pokryli říčním štěrkem, který jsme přivezli z Otavy pod Lhotou u Kestřan a vyprali. V tu dobu již se mnou na akváriích spolupracovali dva akvaristi Jarda Houdek a Míra Jelínek. Jako požárníci pracovali na směny a tak mi mohli ve volných dnech pomáhat. Počítali jsme s nimi i do budoucna při vlastním provozu expozice. Ale nakonec to nevyšlo. Míra Jelínek musel s prací skončit a nahradil ho další požárník a akvarista, Ivan Hofmann. Po čase skončil i Jarda Houdek a tak mi zůstal jen Ivan Hofmann, který se mnou spolupracoval až do uzavření expozice před rekonstrukcí muzea. Ale to už trochu předbíhám.

Když jsme postupně čerstvě zařízené nádrže napustili vodou, byl jsem spokojený. Interiéry byly zatím bez ryb, ale i prázdné vypadaly dobře. Spokojenost skončila, když jsem vypouštěl první nádrž. Jakmile třetina vody vytekla, poklesl vnitřní tlak na sklo a to od rámu odskočilo. Nádrž začala okamžitě téci kolem skla. Bylo jasné, že takto to nemůže zůstat, protože se nádrže budou muset kvůli čištění pravidelně vypouštět. Hledal jsem někoho, kdo by pomohl a našel jsem ho ve sklenářství v panu Vaníčkovi. Ten navrhl zasklení s pomocí kytu a dubových listů s tím, že skla budou přitlačena k přednímu rámu zezadu ještě posuvnými úhelníkovými lištami. A tak jsme museli všechny nádrže zase vysklít a zámečníci navařili do spodního a horního rámu přední stěny šrouby pro uchycení úhlových želez. Když bylo vše hotovo, zasklili jsme, s panem Vaníčkem, nádrže znovu. Po několika dnech, kdy si skla tlakem vody na rám sedla, jsme dotáhli lišty ke sklům a zkusili nádrže vypustit a znovu napustit. Vše dopadlo dobře, nádrže netekly. Po několikerém napuštění a zase vypuštění, které mělo posloužit vylouhování všech nevhodných látek z nátěrů a lepidel, jsme začali nádrže osazovat rybami. Díky studni, která se při stavebních úpravách našla v pomocné chodbě sklepení, jsme měli pro ryby čistou vodu bez chlóru. Od jara roku 1982 jsme začali se zkušebním provozem. Na zajištění ryb pro akvária se podílelo několik organizací. Byli to především oficiální patroni expozice Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech a Školní rybářství Vodňany se sídlem v Protivíně. Ti kromě ryb obstarali i krmení a léčiva. Pomohli i další. Prvního sumce jsme přivezli ze Štičí líhně v Táboře, některé ryby jsme dostali i od rybářů z Českého rybářského svazu v Písku. Zdálo se, že teď už bude vše v pořádku, ale nebylo. Prvotní nadšení z prvních zážitků s rybami v nádržích po několika dnech opadlo. Na rybách se začaly objevovat chomáčky plísni a někde ještě bílá krupice. Plísňe byly důsledkem porušení ochranného povrchového slizu při lovu, přepravě a vypouštění ryb do nádrží. Krupice byli kožní paraziti.

Zajel jsem do Vodňan za ředitelem výzkumáku, Ing. Janem Kouřilem. Ten poradil razantní desinfekci všech nádrží a poskytl i desinfekční prostředky. Desinfekci jsme nalili do nádrží a přišli jsme o candáty. Ostatní druhy to vydržely. Od té doby jsme desinfikovali všechny nové ryby, jen u candátů jsem museli volit nižší koncentrace. Někdy to u nich vyšlo a někdy ne.

Během roku jsme na nádrže montovali masky z novodurových desek polepených samolepicí tapetou imitující dřevo. Také jsme vyráběli síta pro zakrytí nádrží. Přesto, že nám se nádrže zdály překrásné, některé ryby naše nadšení zřejmě nesdílely a snažily se z nich vyskočit. Během času jsme se naučili jak, čím a kdy ryby krmit, jak nádrže čistit, jak ryby šetrně lovit, jak nové ryby před vypuštěním do výstavních nádrží ošetřovat v karanténě aj. Mým záměrem bylo mít v každé nádrži dva druhy ryb. Ale sumec ani štika to nechťeli respektovat. Ať jsme k nim přidali sebevětší rybu, vždy se časem ukázalo, že se dá sežrat. Dokonce i když jsme dali k sobě dvě stejně velké štiky, nakonec se ukázalo, že jedna byla menší. Ta větší ji v poloze na boku na dně polykala několik dní.

Snímek z hotové expozice 21. 11. 1982. Fotodokumentace muzea

Tak jsme se, vyučení metodou pokusu a omylu, propracovali k tomu, že jsme našli odvahu expozici 1. května 1983 otevřít pro veřejnost. Do konce toho roku ji navštívilo více než 35 tisíc spokojených návštěvníků. Občas jsem se nenápadně vtrousil mezi návštěvníky, abych si poslechl jejich reakce. Kromě toho, že jsem se dozvídal mnohé neslýchané kuriozity ze života ryb, jsem slyšel jen chválu. To bylo pro mne, po těch letech snažení, zadosťučiněním. Překvapen jsem byl naopak reakcí ze strany našeho tehdy metodicky nadřízeného Jihočeského muzea. Když jsme přijeli na první školení po otevření expozice do Českých Budějovic, očekával jsem minimálně uznalé poklepání po rameni. Místo toho jsem se při projevu jihočeského ředitele, soudruha Evžena Schneidera, dozvěděl, že jsem se zpronevěřil oboru muzejnic-

tví a z píseckého muzea udělal zoologickou zahradu. Stejný názor naštěstí nesdíleli ostatní muzejníci a tak jsem to překousl a při následujícím školení jsem vystoupil s referátem na svou obhajobu. Možná by za tu opoziční drzost následoval trest, ale případným sankcím jsem se vyhnul tím, že expozice ryb, byla, spolu s celým muzeem uzavřena. Důvodem byla generální rekonstrukce muzejní budovy. Po dobu téměř deset let trvající rekonstrukce byly nádrže bez ryb, ale napuštěné. Ryby jsem vrátil do Otavy. Kdybych vypustil i vodu z nádrží došlo by k vysušení kořenů a zadních stěn a to by vedlo k jejich deformacím a pak bych musel vše dělat znovu. Také by vyschlo zasklení a to by se také muselo dělat znovu. Dalším důvodem snahy o uchování podmínek pro znovuotevření expozice byl fakt, že se nevědělo, jak dlouho rekonstrukce potrvá.

Když se pak v roce 1992 začaly v zrekonstruované budově stavět nové expozice, začal jsem expozici ryb pro otevření připravovat také.

Nové expozice byly v kompletně zrekonstruovaném muzeu otevřeny na Světový den muzeí 18. května 1993. Ale expozice Ryby a rybářství s nimi otevřena nebyla. Už při výstavbě nových moderně pojatých expozic bylo zřejmé, že stará, víceméně na koleně stavěná expozice, by ve srovnání s ostatními vypadala jako ušmudlaná popelka. Kovové nádrže rezivěly, opotřebením se projevilo i na pozinkovaných trubkách rozvodů vody a také na svítidlech a elektrických kabelech. Změna politického systému navíc změnila technické možnosti i normy. Proto bylo rozhodnuto o velké inovaci. Ta byla podpořena i tím, že i přes dokončené stavební práce v budově, se ve sklepích ještě dokončovaly rozvody inženýrských sítí. A tak jsem, přes všechna předešlá opatření pro její zachování, musel expozici stejně dělat znovu. Ale musím přiznat, že to bylo ku prospěchu.

Díky odkladu znovuotevření ryb jsem mohl využít možnosti získat pro expozici finanční prostředky z grantu Ministerstva kultury. Povedlo se a grant jsem získal. Vzpomněl jsem si na soudruha Schneidera, který mne za ryby plísnil a teď tuto expozici ocenilo a podpořilo Ministerstvo kultury. Měl jsem z toho dobrý pocit, ale přineslo to další práci navíc.

Nádrže se musely vysklít, zadní stěny vyjmout, plechové části očistit od rzi. Pak byly vnitřky nádrží vylaminovány. Na boční stěny jsme dali zrcadla, čímž se opticky zvětšil prostor nádrží. Vyrobili a nainstalovali jsme nové polystyrénové zadní stěny a objednali nová přední skla. Protože se jednalo o dvouvrstvá bezpečnostní skla, postačila tloušťka 14 mm. Už jsme na ně nečekali roky. Za pár týdnů jsme je z Chudeřic u Bíliny měli. Jarda Salát natáhl plastové trubky pro rozvody vody, elektrikáři zase nové rozvody a svítidla, tentokrát už na 220 voltů. Nádrže jsme zasklili pomocí silikonového lepidla Lukoprenu. Díky tomu už nehrozilo odskočení skel při vypouštění. Moderní kabát expozici poskytlo, podle návrhu Ing. arch. Vladimíra Boučka, Park Centrum České Budějovice, stejná firma, která se předtím podílela na všech muzejních expozicích. Výstavní ryby poskytly jednak stejné organizace jako kdysi

na začátku, ale obstaral je i nově přijatý technik a ošetřovatel ryb, Jindra Kurz, který je aktivním rybářem.

Velké nádrže se hodí pro chov velkých ryb. Zkoušeli jsme do nich nasadit i menší druhy, ale ty se vždy dokázaly tak mistrně ukrývat, že z nich návštěvníci nic neměli. Tak jsem je představil aspoň na fotkách na zdi druhé sklepní chodby. Autorem těchto fotek je můj kolega ze studií, RNDr. Miloslav Zacharda z Českých Budějovic. Je to ten, kterého, stejně jako mě, místo doktorandského studia poslali v roce 1970 na vojnu. Kruh se uzavřel.

Díky úsilí všech zmíněných lidí, ale i mnoha nejmenovaných, byla expozice znovu otevřena 3. května 1994. Expozice si po léta udržela svou úroveň až do mého odchodu do důchodu v roce 2009. A zásluhou obětavé práce a odborných znalostí kolegy Jindry Kurze funguje dodnes. Svůj podíl na tom mají samozřejmě i dva poslední ředitelé, které jsem dosud nezmiňl. Byl to Václav Bartoš (1986–2006), za kterého byla expozice inovována, a po něm i PhDr. Jiří Prášek, který až doposud zajišťuje její provoz. Až dodneška se o ryby stará i Jindra Kurz, kterému patří můj dík za pomoc před znovuootevřením i za neustálou péčí o provoz. Ryby by mu jistě také poděkovaly, ale protože jsou němé, musím to udělat i za ně.

Já už se na ryby chodím jen dívat, občas se s nimi chlubím vnoučatům nebo návštěvám a vždy při tom cítím vděčnost vůči všem, kteří mi při realizaci této expozice jakkoli pomohli. Ale největší zásluhu na tom má stejně pan Frey, který na ten šílený nápad přišel. A taky moje mládí a naivita. Protože, kdyby se mě někdo dneska zeptal, jestli bych neudělal expozici našich ryb v akváriích, tak bych ho poslal ještě dál, než si myslíte. Ale kdybych byl mladý? Kdoví.

Na závěr bych se chtěl omluvit Otovi Pavlovi, že jsem si upravil jeho název knihy. Doufám, že mi to, pro lásku k rybám, promine.

Ivo Kořán

MALÍŘ MILOSLAV RŮŽIČKA

Od časů baroka platí, že město si vytváří umělce a ti pak jsou tvůrci jeho kultury. V Písku od sklonku 17. století a až hluboko do 19. věku to bylo pět malířských generací Lochmanů, spolu s nimi pak málem geniální Špeldové a následně Jan Zachariáš Quast. Pro řadu právě minuvších desetiletí vybereme tři malíře (ostatní ať se nehněvají). Nepochybně nejlepší z nich je Dalibor Řihánek, projevem tak blízký francouzské moderně, že jeho kresby připomínají až Picassovy ilustrace k Ovidiovým Proměnám. Vedle něj František Roman Dragoun, pohotově rozvíjející někdejší nechlebovskou manýru v bezpočtu portrétů občanů místních i rakouské šlechty. Proti nim docela sám stál Miloslav Růžička, v podstatě autodidakt, buřič ne podobný François Villonovi. Jeho dílo vyrostlo na sklonku 60. let na hřebeni vlny, vzniklé tehdy erupcí tvorby Mikuláše Medka.

Životní data malířova jsou prostá: narodil se 3. září 1935 na Hradišti u Písku, vyučil se nástrojářem a v tomto oboru pracoval do roku 1971 v píseckém Kovosvitu. Při zaměstnání vystudoval průmyslovku a absolvoval při Střední knihovnické škole v Praze kulturně vzdělávací kurs. Od roku 1971 do konce roku 1984 pracoval v Okresním muzeu v Písku v oddě-

M. Růžička, U putimského mlýna, 1973. Foto A. Havránková, archiv autora

M. Růžicka, Útěk do Egypta, kolem r. 1980. Archiv autora

lení provozu, především při realizaci výstav. Jako člen místního klubu amatérských výtvarníků vystavoval v Písku, v Českých Budějovicích i v Praze v Galerii 9. Poslední velkou výstavu mu uspořádalo roku 2000 Prácheňské muzeum k pětadesátým narozeninám, již slavnostně zahájila jeho hradištská sousedka a vlídná přítelkyně Eva Kantůrková. Zemřel 2. února 2012 a pohřben je na putimském hřbitově.

Malířovo dílo jsem poznal počátkem 70. let, kdy vystavil rozměrný obraz Nevěsta, doplněný krajkovým šátečkem a ručně pletenými věnečky. Obraz imponoval – stál před ním František Šmejkal, tehdy nejlepší znalec naší moderní malby, a neznaje autora, hádal na největší současná jména. A pak už plynule běžela další díla: velké kompozice, provokativní strašidla, krajiny i „střelivo“, jak označoval kytice a zátiší, jimiž hleděl upoutat zákazníky, jichž se věru nedostávalo.

Kompozice postav byly velkodemné – autor se přiznával, že neumí kreslit a některé barvy že nevidí – přesto napodiv monumentální. Dílem šlo o ohlasy velkých umělců – od Cranacha přes moderní Francouze a Paula Kleea až k Zrzavému, Josefu Čapkovi a Svolinskému – v podstatě však byly výrazem vlastních úvah malířových. Ty pramenily takřka písmácky velmi hluboko, div ne v časech Jednoty bratrské, v přesvědčení o nezbytnosti nápravy věcí lidských. Trudným úsilím objevoval prav-

M. Růžička, Josef sváděný Putifarkou, 80. léta 20. stol.
Foto A. Havráňková, archiv autora

ný z cisterny a pak sváděný Putifarkou, Milosrdný Samaritán, ošetřující pobitého a Salome, tančící před uťatou hlavou Křtitelovou, autoportrétem malíře. (Nejlepší jeho vlastní podobizna s nasazenou polovicí skutečné beranice, se shodou okolností octla až v Polsku.)

Platno nic, ať už bychom autorovi vyčtli všechny hříchy proti ctnému kumštu malířskému, jde bez pochyb o díla v kontextu české moderní malby závažná, málem zázračná.

Naopak nic nelze vytknout jeho krajinám, u nichž velké plochy architektury působí vsutku monumentálně (opakovaně Písek, Putim ve dne i v noci a další).

Pokud můžeme soudit, obrazy posledních malířových let se vnitřní vývojovou silou výrazně dynamizovaly. To platí o Tančících vlách, Vynášení Smrtky (1991), Maškarách (1991), Jarním motivu (1998).

Z dějin umění jsme přivykli francouzským malířům, od sklonku 19. století épaktující (ohromujícím či pobuřujícím) měšťáky, i německé moderně, odsouzené nacisty jakožto „entartete Kunst“ (zvrhlé umění). Dnes tato díla – nejspolehlivější uložení

dy, známé každému žákovi Akademie, ochotně přebíral medkovské detaily (drápky strašidel, barevné aury postav a jiné), provokoval a v hloubi duše se třásl.

Tam se svářila vztekla skepse outsidera s touhou po svobodném tvaru, negace uznávaných společenských rituálů s vírou, jež člověku dává centrum securitatis – hlubinu bezpečnosti. A tam se také zrodily biblické náměty, mezi nimi nejkrásnější Útěk do Egypta (kolem r. 1980), před jehož plavnou něhou by mohl sklonit hlavu i Jan Zrzavý. A pak dál rostly starozákonní příběhy, malířsky ujeté a duchovně téměř geniální: Mojžíš rozprávějící s Jahvem v hořícím keři, Josef, zachráně-

peněz – tiše chřadnou a skomírají v galeriích veřejných i soukromých sbírkách. Proti nim zatvrzelý písecký odbojník se svým cynismem nesplněných tužeb, prosáklých slzami, zůstává ve svých dílech živ. Svou víru v trvající bytí člověka i jeho ducha vyjádřil ohlasem slavné gotické desky Olivetské hory od Mistra třeboňského oltáře, započatým někdy kolem roku 2010 a nikdy nedokončeným. Posléze pak i vlastnoručním vybudováním své hrobky na putimském hřbitově, kde očekává lepších časů.

M. Růžička, Salome před ufatou hlavou sv. Jana Křtitele, 80. léta 20. stol.
Foto A. Havránková, archiv autora.

Malířovy výstavy sledoval místní i rajský tisk notickami dnes už těžko vyhledatelnými. Sám jsem jeho práci připomněl v katalozích výstav píseckých amatérů Světla hranice umění (Písek, duben 1972) a Barevný Písek (červen 1974). Jeho obraz Pohled z okna (1972) reprodukovala Eva Matyášová v knize Naivní malířství (Praha, 1985). Historička umění Zdeňka Oberfalcerová z prachatického muzea roku 2008 záslužně fotografiemi dokumentovala tehdy dostupnou tvorbu. Pěknou vzpomínku pod titulem Odešel malíř Miloslav Růžička mu věnovala I. Mašíková Konštantová v Píseckých postřezích (č. 8 2012, s. 11).

OBSAH

ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2011

Milí přátelé Prácheňského muzea v Písku!	3
Centrální evidence sbírek	7
Výstavy Prácheňského muzea	12
Přednášky Prácheňského muzea	14
Přehled návštěvnosti	16
Oddělení společenskovedné	17
Archeologické oddělení	25
Knihovna a studovna	31
Oddělení přírodních věd	34
Ekonomické oddělení	39
Technické oddělení	40
Sekretariát, prezentace	43

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY

Václav Beneš – Jaroslav Jiřík – Vlastimil Simota	
Nové archeologické nálezy od kamenného mostu v Písku	44
Ivo Kořán	
Pozdněgotická pieta z Protivína	48
Václav Vlček	
Další signované dílko Mikuláše Sychrovského	50
Jiří Prášek	
Pomník k počtě stříbrné svatby Františka Josefa I. a Alžběty	55
Zdeněk Duda	
Služ, rozhlase náš, našemu městu poctivě jako ten buben. První hlášení městského rozhlasu v Protivíně	58
Jiří Šebestían	
Výsledky 36. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“	62

MUZEJNÍ AKCE

Zdeněk Duda – Jan Kouba

Expozice Protivín: Město – krajina – lidé. Cíle, předpoklady, realizace 69

Jan Kouba

Bohatá řeka: historicko-dokumentační výstava o řece Otavě 75

Jaroslav Jiřík

Výstava Cesta do pravěku s obrazy Libora Baláka 77

Irena Mašíková

Výběr z výstav Prácheňského muzea 78

Karel Pecl

Jak mne potkaly ryby. Prehistorie a historie expozice Ryby a rybářství 96

PERSONALIA

Ivo Kořán

Malíř Miloslav Růžička 112

**PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU
V ROCE 2012**

Editori: Mgr. Jan Kotalík, PhDr. Jiří Prášek

Redakční rada: Mgr. Jan Adámek, Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři.

Sazba, grafická úprava a technická realizace: IRES Písek

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2013 v nákladu 500 kusů.

ISBN 978-80-86193-38-0